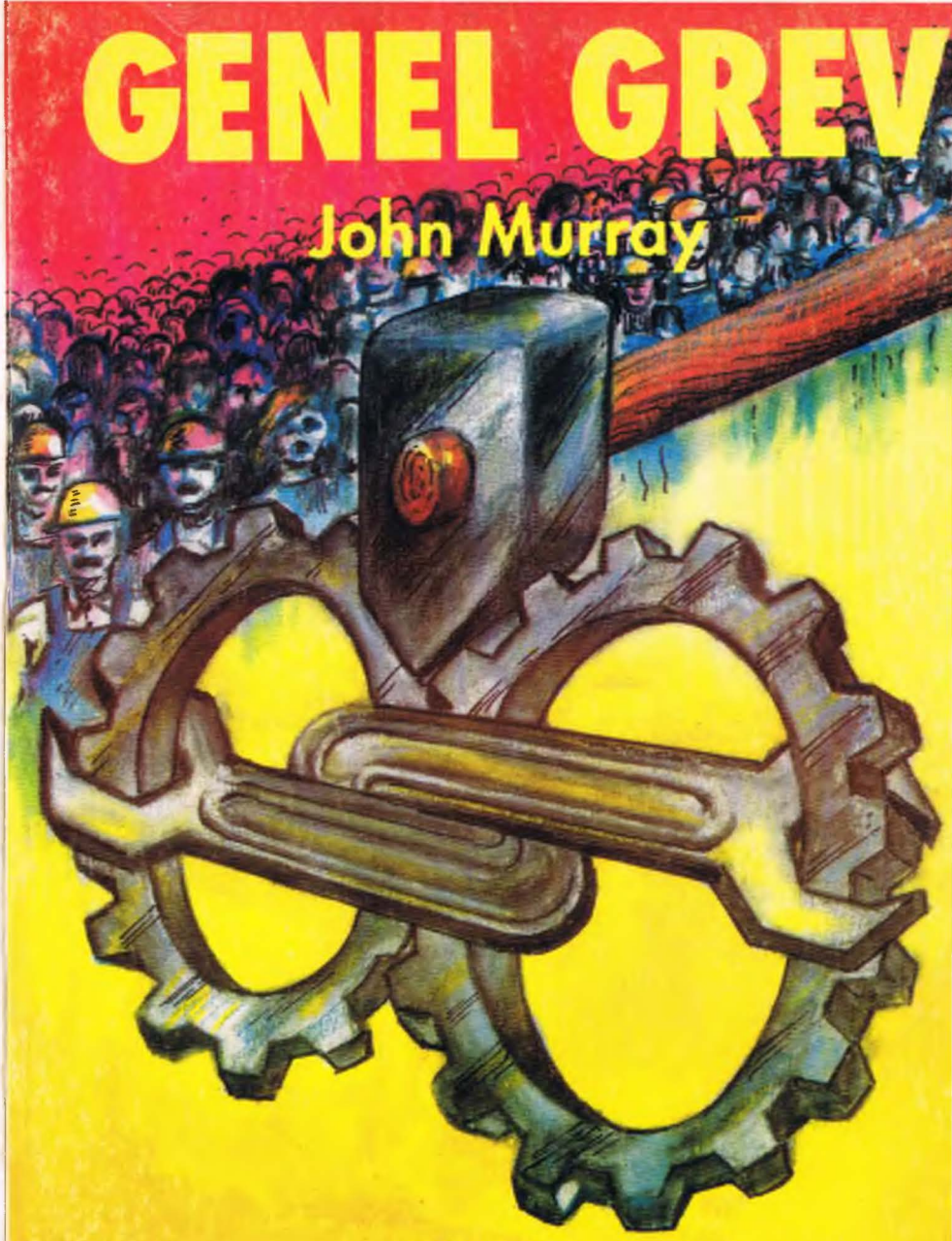
GENEL GREV

John Murray

ARENA

JOHN MURRAY

GENEL GREV

Türkçesi : Av. Metin AKTAN

ARENA YAYINCILIK :106
Bu Kitabın I. Basımı ,TEL YAYINLARI'nca 1973 Yılında yapılmıştır. Bu Basımı Çevirmeni tarafından gözden geçirilen 2. basımıdır.

Yön matbaası 1995

ARENA YAYINCILIK

P.K.1292 Sirkeci / İSTANBUL

ÖNSÖZ

Büyük ve önemli bir çağda yaşıyoruz. Bunalım içindeki burjuvazi çürüyen sisteminin temellerinden sarsıldığını görüyor ve kurulu çıkar düzenini kurtarmak ve sürdürmek için her türlü umutsuz çabayı harcıyor. Özgürlük adına özgürlükleri - özellikle işçilerin karşılaştıkları ağır haksızlıklardan korunmak için son çözüm olarak baş vurdukları grev hakkı başta olmak üzere - yokediyor; barış adına ülkenin ekonomik gücünü aşan bir biçimde silahlanma yarışını körüklüyorlar. Burjuvazi anavatanda bağırarak ulusal birlik ve beraberlikten sözederken ülke dışında -aralarındaki çelişkiler, bölünmeler ve anlaşmazlıkların alıp yürüdüğü bir sırada- kapitalist dostlarına dayanışma ve birlikten dem vuruyorlar.

Bu koşullar altında, ülkemizin geleceği bakımından en büyük sorumluluk işçi sınıfının omuzlarına yüklenmiştir. Onların önünde büyük bir görev uzanmaktadır, bu eskiyi kaldırıp yeniyi kurma görevidir. Bu mücadele tarihinin de gösterdiği gibi hiç de kolay olmamıştır ve daha da zorlaşacağa benzemektedir. Geriye doğru baktığımız zaman aşılmış olan engelleri azımsamamak gerekir. Ancak çeşitli dönemlerde düşülen hatalar, uğranılan yenilgiler bugün ve gelecekteki yolumuzda bize yön gösterecek ve uyaracak dersler olmuştur.

İşte genç yazar, gazeteci ve iktisatçı John Murray bu amaçla genel grevin tarihini yazmaya girişmiştir. Bu çeşit kitaplara tarihin gerçek yapıcıları, tek ilerici ve yapıcı sınıf olan işçi sınıfının okuyucuları için gereksi-

nim gittikçe artmaktadır. Hele kalburüstü olarak nitelendirilen tarihçilerin, tarihin ana çarkını döndüren emekçilerden ve çelişkilerden söz etmeyerek tarihi oluşturan sosyal olayları çok yüzeyde, bazı ünlü kişilere ve rastlantılara bağlaması göz önüne alınacak olursa bu gereksinim daha da artar. Bu kitap, ingiliz tarihinde yer alan büyük bir olayın ve büyük bir sınıfın 9 günlük öyküsünü anlatmaktadır. Yönettikleri kitleleri bırakıp kaçan kişilerin davranışlarını gözler önüne sermektedir.

Genel grev büyük bir sınıf hareketi ve işçilerin kapitalist sömürücülere karşı giriştikleri mücadelenin büyük aşamalarından biridir? Bu yalnızca işverenlere karşı yapılmış bir grev değil aynı zamanda işverenlerin borazancısı Baldwin hükümetine karşı da yapılmış bir grevdir. Baldwin maden sahiplerince maden işçilerine empoze edilen -kendisinin de desteklediği- genel grevi işleyen önerileri kabul edilseydi çok memnun olacaktı. Hiç şüphesiz bu durumdan memnun olacaklar arasında İşçi Partisi ve sendika önderlerinden birçoğu da bulunuyordu. Ancak örgütlenmiş işçiler bu iki yönlü ağır baskıya göğüs gerdiler. Maden işçilerinin isteklerinin tüm sendikalarca desteklenmesi ve Sendikalar Konfederasyonu Genel Kurulunun ve Sendikalar Yürütme Kurulları'nın her türlü sorumluluğu yüklenmesi konusunda kararlı ve dirençli idiler.

Öte yandan «kana susamış» kabinenin kışkırtıcıları olan Churchill, F.E. Smith ve Joynson - Hicks'lerin etkisiyle silahlı kuvvetler harekete geçirildi. Churchill bugün Sovyet işçileri ve Avrupa işçilerine karşı silahlı çatışmayı körüklediği gibi o zaman da İngiliz işçilerine ateş yağdırmak için tepiniyordu. Kuşkusuz bugün gibi o gün de Churchill'e bunu yaptıran sınıf bilinci idi. Onun sınıfı bugün ülkeyi tek kurtuluş aracı saydıkları Amerika'ya teslim etmek zorunda kaldı. Oyunun asıl per-

desi 1926 da açıldı. İşçiler kendilerini hükümeti ve kömür işverenlerini yenilgiye uğratmaya adadılar. Eğer kararlı ve yiğit bir önder kadrosuna sahip olsalardı bunu başaracaklardı da. Churchill ve onunla işbirliği edenler kapitalist sınıf için kritik bir dönem olduğunu çok iyi kavramışlardı. İngiltere 9 gün süresince (1 mayıs-9 mayıs 1926) iki elden yönetildi. Burjuvazi ve çömezleri buyrukları Baldwin hükümetinden alıyorlardı. Örgütlenmiş işçilerse Baldwin hükümetile savaşırlarken onun buyruklarını dinlemiyor ve kendi hükümetleri olan genel kuruldan aldıkları buyrukla hareket ediyorlardı. Genel Kurula bağlı Eylem Komiteleri'ni kurarak yönetim alanlarını genişletiyorlardı. Birçok ilde polisler bir kişiyi yargılayabilmek için mahkemeye götürürken Eylem Komitelerinden izin almak zorundaydılar.

Ülkenin önemli bölgeleri, işçilerin ellerine geçmişti. Ancak işçi önderleri eylemin sorumluluğunu yüklenip işçileri gerçek sonuçlara yönelteb'lecek yetenekte değillerdi. Thomas, Bevin ve arkadaşları burjuvazinin herhangi bir üyesi kadar olacakları ve sonuçları kestirebilecek ileri görüşlülüğede sahip değillerdi. Sonunda James H. Thomas gibi işçi önderleri burjuvaziden daha çok burjuva taraftarı çıktılar. Nitekim işçilerin morallerinin en yüksek olduğu ve örgütlenmenin en güçlü bir noktaya ulaştığı bir sırada greve son verildi. Bu kararın alındığı yerin J.H. Thomas'ın sayın dostu Güney Afrikalı maden sahibi milyoner Sir Abe Bailey'in malikanesinin bir odası olması büyük bir anlam taşımaktadır.

«Genel Grevden alınan en büyük ders - burjuvazi ve işçi önderlerinin tam anlamıyla aldıkları bir ders bir sınıf hareketinin başarı ile yürütülmesinin ve istenen sonuca ulaştırılmasının kesinkes güvenilir sağlam bir önder sınıf kadrosunun var olmasına bağlı olduğu konusudur.»

İleri görüşlü ve yetenekli önderlerden yoksun işçi sınıfı 1926 da kapitalist sınıfla savaştı. 1945 de işçiler emperyalizm ve kapitalizmi yenmek ve bunlara son vermek için işe yarar umdukları bir işçi hükümetinin programına bel bağladılar. Umutları ihanete uğradı. Bugün milli birlik perdesinin ardında sınıfsal güçler toplanmaktadır. İşçiler ise yalnız kendi kapitalistlerinin değil Amerikan sermayedarlarının sömürüsü altındadır. Bu sermaye gangsterleri general Mac Arthur'u Asyanın büyük patronu makamına, general Eisenhowor ve general Marshall'ı da birlikte Avrupa'nın savaş makinesinin başına getirmişlerdir. Bu adamlar, ülkemizde ve Batı Avrupa'da işçilerin kaderlerini kontrol ederek yanki milyonerleri adına hareket etmekte kapitalizmin yıkılmaması için uğraşmaktadırlar. Çörçil, Attlee ve Yankiler bu sonuçtan emindirler. Fakat, işçilerin de bu hususta bazı söyleyecekleri vardır, ve onlar harekete geçtikleri zaman, çürüyen bu sistem aniden tehlikeye düşecektir. Böylece, her çeşit işçi eylemine kötü gözle bakılacaktır. Ve her şeyin üstünde, yalan ve aldatma, emekçilerin yoldaş güçlerle birlikte eylemini hızlandıracaktır.

Halen, basın ve radyo, sinema, televizyon (ender ayrıcalıklarla), işçilerin aldatılması ve kandırılması yönünde tam kapasite ile çalışmaktadır. Bu eski bir oyundur zaten. 1920 de Robert Smillie, ücretlerine zam kararı aldıkları bir sırada maden işçilerini uyarmak için, «belki kapitalist basının % 99 u sizin aleyhinize topçu birlikleri gibi ateşe başlayacaktır. Yalnız hiçbir topçu birliği, basının bazı kesimleri kadar yalan söylemez» demiştir. Sarı, kapitalist basından sakınınız! Şüphesiz, işçilerin eski tecrübesi bu uyarıyı tekrarlamaya gerek göstermemelidir, fakat ne yazık ki, işçiler henüz işçi sınıfının sadece yetenekli önder kadrosuna değil aynı

zamanda propaganda ve eğitim araçlarına sahip olmanın önemini de pek iyi kavramışlardır.

İşçi sınıfının Daily Worker'e (işçi gazetesi) ihtiyacı vardır. Bu, işçi düşmanlarının basını olmayan gazete, kitleleri uyandırabilir. Bu kadar güçlü bir silah geniş çapta yaygınlaştığı takdirde, bu uyanma olacaktır. İngiliz işçi sınıfı tarihinin önemli bir parçası olan kitaptaki sayfaları okuduğumuz zaman almamız gereken derslerdir. Yetenekli bir işçi sınıfı önder kadrosu, bir işçi basını ve son savaşa hazırlayan bir sınıf propaganda mekanizması... İşte, tüm emekçileri ve demokratik faaliyeti kapsayan ve kapitalist sınıfın yönetimine son vermeyi ve tam bir halk demokrasisi ve sosyalizmin gerçekleşmesine yönelik yeni bir sınıf hareketinin gerektirdiği araçlardır, bunlar.

William Gallacher

GİRİŞ

SAVAŞ YARALARI

Bay Stanley Baldwin, 3 Mayıs 1926 pazartesi günü Avam Kamarası'nda kürsüye çıktığında, kuşkulu ağır ve sessiz parlâmento, Tutucu Başbakandan genel grevin gerçek nedenini öğrendi. Baldwin'e göre, maden işçileri yalnızca ücretlerine zam değil, «anayasal düzenden kurtulmak» istiyorlardı. Bay Baldwin bir çok tutucu dostu gibi —pek az liberal bunların dışında idi.— genel grevin hükümeti zorla devirmek ve İngiltere'de devrimci bir rejim kurmak için düzenlenmiş bir «kızıl oyun» olduğu inancı içindeydi. Anayasal düzenin ağır bir tehlike altında olduğu inancını taşıyanlar, etkili olmayan bir azınlıktı. Ancak Başbakan Baldwin kurnazca bir taktikle sorunu istediği biçimde yansıtmayı başarmış ve kitleleri yanıltmıştır. Bir kez başbakan grevin yöneticiliğini üzerine alan Sendikalar Konfederasyonu Genel Kurulu'nun ne olanları istediğini, ne de böyle bir kitle gösterisinin gücüne inanmadığını çok iyi biliyordu. Onlar gerçekten tutucular kadar korktukları bazı sonuçlara itilenmişlerdi. Bay Baldwin, Avam Kamarası koridorlarında karşılaştığı Mac Donald, Snowden ve Thomas çeşidinden İşçi Partili'lerin işçilerin bu tür eylemlerinden tutuculardan daha çok dehşete düştüklerini çok iyi biliyordu. Yine Bay Baldwin, her ne denli aynı görüşü paylaşmasalarda sonradan maliye bakanı olan W. Çörçil'in yönettiği kabinedeki güçlerin, kuvvet gösterisi yapma olanağını

bulmuş olan emekçi sınıfı, bozguna uğratmak için elden gelen herşeyi yapacaklarını biliyordu.

Bütün bu unsurları çok iyi değerlendiren Baldwin maden sahiplerinin Lokavt ilânından sonra çıkan olayların hızı karşısında şaşkına dönen halkı ülkenin şiddet yoluna gittiğine inandırmaya çalışıyordu. Ancak oluşan şiddet eylemleri işçiler tarafından değil, devlet yetkilileri tarafından körüklenmekteydi.

1926 Genel Grevi İngiliz İşçi Sınıfı Tarihi'nin altın sayfalarından biridir. Bu grevle İngiliz İşçi Eylemi yeni boyutlara ulaşmıştır. Modern örgütlenmiş işçi kuruluşlarının gelişmesi ancak bu tarihten sonra gerçekleşmiştir. Gerçekten 1825 yılında Başbakan Pitts'ün ünlü baskı kanununa (Ulusal Birlik Kanunu) karşı başlatılan mücadele 1926 da düğümlenmiştir. Özellikle silâhsızlanma sorunlarının gündeme alındığı 1918'den 1926 yılına dek geçen sekiz yıl içinde İngiliz İşçi Eylemi en yoğun dönemini yaşamıştır. Bu dönem ekonomik bunalımın baş döndürücü hızı karşısında su yüzüne çıkabilmek, parlamentoda yerini alabilmek, örgütlenebilmek için savaşan işçi sınıfının kendi sınıf bilincine erdiği yıllardır. Bu nedenle bir «isyan işareti» olarak nitelenen genel grev yüz yıllık birikimin patlaması olarak ortaya çıkmıştır.. Bu yüzyıl —özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrası yılları— için için işleyen bir yanardağın patlama sancılarını çektiği yıllar olarak nitelendirilebilir.

Genel Grev Avrupada özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrasındaki gelişim içersinde değerlendirilmelidir. Sorunu salt İngiliz maden işçilerinin ücretlerini arttırma mücadelesinin sonucu saymak çok yanlış bir tutum olur. Gerçekten ateşkes'in imzalandığı 18 Kasım 1918 tarihinden itibaren Avrupa büyük sosyal değişimlere sahne olmuştur. Avrupa halkı savaş süresince yalnız kan ve baruttan değil, ondan daha da kötü despotik

yönetimlerden bunalmıştı. Bu bunalım çeşitli patlamalara neden oldu. Kendi çıkarı için savaşı sürdüren güçler durumu kavrayan kitlelerle başa çıkamaz olmuştu. Kaynaşma ve çalkantılar tüm Avrupayı sarmıştı. Özellikle Rusya'daki gelişim batı dünyasının egemen güçlerini çok sarsmış ve titretmiştir. Tüm Avrupalı işçilerin gözleri Çarlık oligarşisini yokeden bu büyük ülkeye çevrilmişti. Bu devrimi etkisi özellikle Clyde'daki işçiler üzerinde büyük oldu. Artık genel grevin zamanı değil, İngiliz sovyetlerinin kurulmasının da zamanı geldiği görüşü yaygınlaşmaya başlamıştı.

Bu arada Bavyera Sovyeti kurulmuş, fakat karşı güçlerce çarçabuk baştırılmıştı. Macaristan'da yönetim Sovyetler'ce ele geçirilmiş aylar sonra ancak batılı dostların Romanya Ordusunu kullanmaları sonucu eylem kanla bastırılmıştır. Orta Avrupa'da yeni azınlık uluslar çöken Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yıkıntıları içinden doğdu. Almanya, Fransa ve İtalya'da grevler ve ayaklanmalar yaygınlaştı. Almanya'da sağ kanat Militarist Kapp darbesi gene grev ve büyük bir işçi dayanışmasiyle yenilgiye uğratılmıştı. Ancak ordu ile işbirliği yapan Sosyal Demokratlardan Ebert Scheidmann ve Noske sol kanat sosyalist önderliği altında ülke çapında gelişen ve yayılan devrimi önlediler. İtalya'dan başka bir nitelikte karanlık gürültüler geliyordu. Mussolini Faşist Partisini kurmuştu.

İngiltere'de ise Lloyd George Koaliasyon Hükümeti İngiliz emperyalist çıkarlarını savaşın kötü etkilerinden kurtarmak için yırtınıyordu. Özellikle «Alistar Katliamı» günlerinde Hindistan'da «demir el» yönetimi uygulanıyor, Mısır'da milliyetçiler sürgün edilip hapse atılıyordu. İrlanda ülkeyi kaplayan «Black and Tan» yılgısı (terörü) altında eziliyor, geleneksel özgürlükler bile polis güçleriyle çiğneniyordu. Bu polis güçleri faşist gad-

darlığıyla konutlara girip mülkiyete saldırıyorlar, adam öldürüyorlardı. Kurbanların çoğunluğu Sinn Feiner ve komünist örgüt üyeleriydi. İngiliz-İrlanda savaşı Cromwell zamanından bu yana bu denli büyük olmamıştı. (1)

Öte yandan Manş'ın karşı yakasında Versay oyunu tezgâhlanıyor, temelsiz «Uluslar Derneği» nin (Milletler Cemiyeti) çürük duvarları yükseltilmeye çalışılıyor, Uluslararası Çalışma Örgütü kuruluş çalışmaları yapılıyordu. Avrupa açlıkla savaşırken Lloyd George, Clemenceau ve Başkan Wilson J. M. Keynes'in «Boş ve çorak bir entrika» (2) olarak nitelendirdiği Paris Barış Konferansını yönetiyorlardı. Lloyd George Paris'te dolaplar döndürerek ve gizli anlaşmalar peşinde koşarak Coupon seçimlerinde büyük başarı kazanıyor, onun Ulusal Birliği «Millî Koalisyonu» Avam Kamarasına büyük bir çoğunlukla dönüyordu. 1919'un başında toplanan parlamentoda 359 muhafazakâr ve —kendilerini milliyetçi olarak adlandıran— Birlikçiler, 127 liberal ve 15 İşçi partili —ya da «Millî Demoratik Parti» olarak da adlandırılır— üye koalisyonda yer alırken, muhalefette 57 sendikalı işçi, 1 kooperatifçi, daha sonra 2 si İşçi Partisi'ne geçen 3 sendikasız işçi, 34 Bağımsız Liberal (Asquith's İndependets Liberal). 7 İrlanda Milliyetçisi ve sandalyayı reddeden 73 Sinn Feiner'ci ve pek az Bağımsız üyeler yer alıyordu. Parlamento'da Sinn Feiner'ler karşısında muhafazakârların yok edici bir çoğunluk kazandıkları açık bir olguydu.

1914 - 18 savaşı İngiliz emparyalizmine indirilmiş

---

(1) 1951'e değin

(2) John Maynard Keynes —The Economic Consequences of the Peace— The Hogart Press.

ilk büyük darbelerden biridir. Her nedenli savaşın ekonomik ve siyasal etkiyle İmparatorluğu sarsmışsa da, 1919 yılında İngiliz ekonomisi kendini ayakta tutuyordu. G. D. H. Cole : «Savaş sonrasında İngiliz ekonomisinin yapısı hemen hemen bozulmamış gibiydi. Ülkenin uzak sınırlarında da bir çözülme yoktu. Başka bir deyişle sömürgelerde yeni anayasal rejimler kurulmamıştı. Enflasyonun etkisi altında olmasına karşılık ciddi bir para bunalımından söz edilemezdi.» (3) diyor.

Keynes'e göre savaş, Britanya'yı yoksullaştırmamış ve 1919'larda 1900 yılları düzeyine eşit olan ulusal geliri fazla etkileyememişti. (4) Bununla birlikte savaş, ekonomik güçler dengesini dünya çapında özellikle İngiliz İmparatorluğu aleyhine değiştirmişti. Londra hâlâ uçsuz bucaksız ve zengin sömürge İmparatorluğunun merkez idi, ancak yeni sosyal ve ekonomik sorunlar, 4 savaş yılı içinde ortaya çıkmış —Hindistan olayında olduğu gibi— İngiltere'nin iç ekonomisini yavaş yavaş etkisi altına almaya başlamıştı. Savaşın bitiminde gittikçe genişleyen bağımsızlık eylemleri ve ülke çapındaki ayaklanmaların İngiltere ekonomisini sarsacağı açıktı. Özellikle bazı sömürge kaynaklarının İngiltere'ye akması bazı sanayi kollarının da işçi ücretlerini bir oranda yüksekte tutuyordu.

İngiliz emperyalizminin karşılaştığı bu ilk büyük çözülme sonucu işçi sınıfının yaşama koşullarında büyük değişiklikler oldu. Kapitalizm savaş sonrası ekonomik etkilerin getireceği yoksunlukları adilce paylaşmayacağına göre, ülkenin yüce çıkarları ve yoksullaş-

---

(3) G. D. H. Cole— A History of the Labour Party from 1914— Routledge Kegan Paul Ltd.

(4) J. M. Keynes y. a. g. e.

masının önlenmesi için ücretlerde indirim yapılması, iş saatlerinin uzatılması ve daha çok üretim çağırısında bulunulması olağandı. Bugün için olağan olan bu durum 1919 egemen güçleri için yeniydi. Buna karşılık 1919 yılı gerek Dünya İşçilerinin, gerek İngiliz işçilerinin örgütlenmesine tanık olması bakımından Dünya işçi tarihi açısından önemli bir yıldır. Gerçekten Avrupada Uluslararası Sendikalar Federasyonu ve Uluslararası Kooperatifler Birliği çalışmalarını sürdürürken İngiltere'de T.U.C. Genel Kurulu'nun oluşumu en yüksek noktaya ulaşıyor ve sendikalar arasında bir merkezileşme dönemi başlıyordu. Savaş sırasında 1914'te 4 milyon olan sendikalı işçi sayısı 1918'de 6,5 milyona, 1920'de 8.344.000 e yükselmişti. Savaş sonu döneminde işçilerin daha örgütlü ve birleşmiş bir sendikal hareketlere girişecekleri açıktı.

İngiliz Hükümetinin başlıca kaygusu Avrupa'da esen devrimci rüzgârdan ülkeyi korumaktı. Bunun için sanayi kesimindeki homurdanmanın denetim altına alınması gerekiyordu. Ülkeyi saran devrimci havayı dağıtmak, eylemleri yavaşlatmak için, zaman içinde uyutma yöntemiyle elden gelen tüm çaba gösterildi.

Öteyandan, sendikalar arasındaki birleşme hareketi hızla gelişiyordu. 1920 yılı hepsinden önemli bir birleşmeye tanık oldu. Sonradan sol ve sağ kanat temsilcileri arasında çok sert çatışmalara yol açan Sendikalar Konfederasyonu Genel Kurulu'na önceki parlamenter kuruldan daha fazla yetki verilmesi kabul edildi. Bu Avrupa'da ve 1919 ocak ayında Belfast ve Clyd Motor ve Gemi Sanayi İşçileri arasında başlamış olan mücadelenin olağan bir sonucuydu. Belfast işçileri haftada 44, Clyd işçileri ise 40 saatlik çalışma isteminde bulunuyorlardı. Clyd'da ilgililer Ayaklanma Kanununu «Riot Act» arkalarına alarak alarm geçtiler. Artık kıvıl-

cım atılmıştı. Nitekim bu kez maden işçileri ücret zammı ve daha kısa çalışma süresi için grev tehdidinde bulundukları sırada Triple Sanayi Birliği yeniden kuruluyordu. Birliğin kuruluşu 1915'de savaş, sırasında tamamlanmış ancak o zamana kadar kuruluş rafta kalmıştı. Maden, demiryolu, ve yükleme işçileri arasındaki dayanışma sanayideki örgütlenmenin güçlü ve atak bir gelişimidir. Sanayi Birliğinin ardında yatan amaç birlik üyelerinin birbirlerinin istemlerini desteklemeleri için bir dayanışma sağlamaktı.

İlk başta bu tür bir girişime federasyon ve konfederasyona karşılık sendikalar kuşkulu bir gözle bakıyor ve yapılarını «otonomilerini» yitirmemek için kıskanç davranıyorlardı. Sendika içi çekişmeler ve kavgalar bir kalemde yok edilemiyor, birliğin kuruluşu sorunları çözümlenemiyordu. Birlik bu nedenlerle zorlukla çalışıyordu. Zaten bütün sanayi kollarında bunalımlar aynı zamanda patlak vermiyordu. 1919'da Maden İşçileri Federasyonu grev kararı verdiği bir sırada hükümet durumu tehlikeli görerek harekete geçti. Paris'te bir takım durumlarla karşılaşan Lloyd George barış konferansında pazarlık silâhına zayıflatacak iç bunalımların doğmasından çok ürküyordu. Ayn yıl hükümet demiryolu işçilerine bir haftalık grevden sonra ödün vermek zorunda kaldı. Bir süre sonra hükümet yeni kurulan Sovyetler Hükümetine karşı yapılmak istenen emperyalist müdahaleyi önlemek için ulusal çapta «Ellerinizi Rusya'dan Çekin Komitesi» nin (5) işçi hareketinin çok geniş bir bölümünde hızla geliştiğini şaşkınlıkla gördü. Triple Birliğinin elindeki olanaklar büyüktü ve hükümet maden işçilerinin isteklerinin kamu oyu tarafından des-

(5) National Hands — off Russia Committee

teklendiğini biliyordu. Bundan dolayı Lloyd George işçilerine bir komisyon kurularak ücret, iş saatleri, ulusallaştırma ile ilgili tüm sorunların inceleneceğini ve bu konuda bir sanayi raporu hazırlanacağını bildirdi. Maden işçileri Maden Komisyonu (Coal Commision) kurulması fikrini benimsediler.

3 Mart 1919 da Sir John Sankey başkanlığında bir komisyon savaş sonrası kömür sanayi sorunları ile ilgili uzun araştırmasına başladı. Maden işçileri sabırsız ve aceleciydiler. Aylarca sürecek bir araştırmanın sonuçlarını beklemeye dayanamazlardı. Bu nedenle Sankey komisyon raporunu iki bölümde yayınlama kararını aldı. İlk bölümde iş saatleri ve ücretlerle ilgili öneriler öncelik taşıyordu. Komisyon raporu ikiye bölme kararından onyedi gün sonra ücretlerin arttırılmasını günde yedi saatlik çalışma süresinin kabulünü kararlaştırıyor ve daha ilerde günlük çalışma süresinin altı saate indirileceği hususunda söz veriyordu.

Raporun iki bölümde yayımlanma kararı kurnazca düşünülmüş bir oyundu. Gerçekten komisyon maden işçilerinin ücretler ve iş saatleri ile ilgili isteklerinin çoğunu benimsemiş ancak madenlerin gelecekteki sahibinin kim olacağı konusunu hasıraltı etmişti. Maden İşçileri Federasyonu komisyon kararlarını kabul etmiş, grev kararını kaldırmış ve komisyon raporunun ikinci bölümünü beklemeye başlamıştı. Sir John Sankey ve komisyondaki altı işçi temsilcisi madenlerin denetimi konusunda değişik görüşler savunmaktaydılar. İşçi temsilcileri koordinasyon kurulu aracılığı ile ortak bir denetimde ayak diretirken, Sir John Sankey halkın seçtiği ve işçilerin azınlıkta olduğu üyelerden oluşan Eyalet Kurulları tarafından denetim sağlamasını savunuyordu. Komisyondaki üç maden işçisi üye kömür durumu dışında maden sahiplerine herhangi bir bedel veril-

mesine karşı çıkarken Sidney Webb'in de katıldığı diğer üç işçi temsilcisi devlet tarafından devralınan tüm mülkler için bedel verilmesi görüşünü paylaşıyorlardı. Bu durum raporun ikinci bölümü yayınladıktan sonra ilginç spekülasyonlara yol açtı. Lloyd George bu çelişkiyi daha sonra raporun ikinci bölumünü reddetmede koz olarak kullandı. Oysa raporun ikinci bölümü yayımlandığında açık bir çoğunluk madenlerin ulusallaştırılması ve mülkiyetin kişilerden alınması görüşünü benimsemişti.

Bu, raporu ikiye bölme taktiğinin gelecek yedi yıl içinde neler doğurabileceğini ve ne gibi olaylara sebep olabileceğini o gün için kestirmek olanaksızdı. Gerçekten daha sonra komisyonun ulusallaştırma konusu da dahil görüşlerinin 1920 - 21 yılları arasında ortaya çıkan kömür bunalımlarında önemli rol oynadığı ve 1926 mayısında kopan sanayi fırtınasının tohumlarını ektiği göz önüne alınırsa, Sankey raporunun önemi daha çok ortaya çıkar.

Ücretler, savaş süresince yaşam koşullarına oranla aynı düzeyde kalmamıştır. Maden işçilerinin üretimi arttırma çabaları da bunu etkileyememiştir. Yapılan üretime göre ücret düzeyi ve geçim oranı 1914 ten daha aşağılara inmiştir. Öte yandan özellikle savaş sonu gelen patlama İngiliz sanayiinde çalışan işçi miktarını (istihdamı) yüksek tutmuştur. Ancak 1920 yılının ilk yarısında bu açıdan da ilk gerileme belirtileri ortaya çıkmaya başladı. Silahlanma döneminden beri yükselen fiyatların düşmeye ve sanayi kesiminde işçi çıkarımı artı. İşsizlik yoğunlaştı. Maden işçileri ücret zammı ile ilgili istemlerini tekrarladılar. Ancak bu istemler çıkmaza girdi. Bunun üzerine grev kararı alarak yeni kurulmuş Triple Birliğinden grevi desteklemelerini istediler.

Demiryolu İşçileri Sendikası Genel Sekreteri. J.

H. Thomas Triple Birliği'nin grevi destekleyen kuruluş değil, anlaşmazlığı çözümleyen son organ olmasını önerdi. Sonunda derinleşen anlaşmazlık içinde maden işçileri Triple Birliğinin desteğini düşünmeden greve başladılar Grevin başladığı ilk günlerde Demiryolu İşçileri Sendikası —N.U.R. (National Union of Railwaymen)— Maden İşçileriyle olan anlaşmazlık çözümlenmediği takdirde delegelerini birlikten çekeceklerini ilân ettiler. Birlik yönetim organlarında bir anlaşmazlık olduğunu sezinleyen hükümetin işçilere karşı davranışları sertleşti. 1920 lerdeki bu hava içinde hükümet, işçilerin kesin ve atak gücü altında kurnazca bir silâh denemeye karar verdi. Bugün bile grevi ezmek için kullanılan bu silâh sanayi ve ekonomide bunalım derinleştiği oranda baskıyı arttırmaktı. Daha önde Triple Birliğinin zamansız grev tehdidinde de kullanılmış olan «Olağanüstü Yetki Kanunu» (The Emergency Powers Act) devlete grev sırasında başlıca hizmetleri sürdürmek paravanası arkasında baskıyı arttırmak için geniş yetkiler verdi. İngiltere tarihinde barış dönemi içinde ilk kez devlete böyle bir keyfi hareket yetkisi veriliyordu.

Bu sanayi kargaşalığı içinde Komünist Partisi doğdu. Rusya'da yeni kurulan Sovyetler hükümetine karşı yapılması tasarlanan emperyalist müdahaleyi önlemek için kurulan «Eylem Komiteleri»'nin (Councils of Action) —bu komitelerin bir adı da Ellerinizi Rusya'dan Çekiniz'dir— şaşılacak bir hızla ülkeye yayıldığı görüldü. Sendikalar Konfederasyonu (T.U.C.) Parlamento Komitesinin, İşçi Partisinin Ulusal Yürütme Organı ve Parlamenter işçi Partisi ortak bir bildiri yayımladılar. Bu bildiride; «örgütlü işçilerin tüm gücü bu müdadeleyi önlemek için kullanılacaktır.» denilmekteydi. İşçi sınıfının dayanışması sağlanmıştı. Büyük yürüyüş başladı

ve 1920 ağustosunda Britanya sanki yeni bir sıcak dalgasının etkisi altına girmişti.

Eylem Komiteleri örgütlü işçilerin gücünü göstermede işçilerin inanç eksikliğinden değil, yetenekli ve inançlı önder yokluğundan daha fazla ileri gidemedi. Eylem Komiteleri Sovyetler Cumhuriyetine karşı yapılması tasarlanan Emperyalist müdahaleyi önleme görevini yerine getirdikten sonra dağıtıldı ve üstü örtülerek devlet gücü işçileri etmeye hazır olanların ellerine geri verildi.

İngiliz Sanayiindeki çözülme 1921 yılının ilk aylarında ciddi bir ölçüye ulaşmıştı. Düşen fiyatlar kömür alışverişinde değişmeler ve öldürücü rekabet kömür sanayiinde büyük etkiler yaptı. 15 şubatta hükümet madenleri üzerinde 1916 dan beri uygulanan denetimi kaldırdığını ilân etti. Bu denetimi maden sahiplerine devretmek için en uygun anın 1920 ekiminde imzalanan maden anlaşmasının yapıldığı tarih olduğuna karar verdi. Maden sahipleri hükümetle mutlu bir birliğe gitmekte uygun bir zaman seçtikleri kanısındaydılar. Hükümetin bu çılgınca davranışı üzerine maden sahipleri sözleşmişcesine hep birden ağır bir ücret indirimine gittiler. Bu indirim bazı işyerlerinde haftada 2 guineas'dan fazla idi.

1921 şubatında işsiz sayısı milyonun üstüne çıkmıştı. Bu sayı kısa bir süre içinde çok daha yükseldi. Maden sahipleri işçiler üzerinde baskı yaratacak uygun zamanı bulmuştular. Geniş bir işsiz kitlesinden yararlandılar. Maden işçilerinin ücret arttırma isteklerini büyük bir ücret indirimi ile yanıtladılar. Madenlerin denetimini kaldıran kanun 24 mart 1921 tarihinde yürürlüğe girdiği zaman, maden sahipleri lokavt ilânlarını sıraladılar. Bir hafta sonra lokavtlar tüm ülkeyi kaplamıştı.

Maden işçileri grevlerinin desteklenmesi için Trip-

le Birliği'ne yeniden çağrıda bulundular. N.U.R. ve Ulaştırma İşçileri Sendikası bu çağrıya uydu. T.U.C. nin Parlamento Komitesi ve İşçi Partisi hükümeti ve işverenleri hareketini suçlayarak, maden işçilerini destekleme kararı aldılar.

Hükümetin cevabı aynı oranda sert oldu. Yeni «Olağanüstü Yetki Kanunu» harekete geçirildi ve «Olağanüstü Durum» ilân edildi. Askerî hazırlıklar yapılarak, bir kısım yedekler askere çağırıldı. Özel gönüllü birlikleri (Savunma Birlikleri) kuruldu. Makineli silâhlarla donatılmış birlikler maden kuyularına yollandı. Silâhların namluları, kara ve sessiz ocaklara, kömür yığınlarına doğru çevrildi. Savaş düzeninde donatılmış birlikler, büyük sanayi bölgelerini kuşatılar.

Bu çekişme sürüp giderken, Avam Kamarası'nın sessiz bir odasında Triple Birliğinin sonu olacak bir toplantı yapılıyordu. Maden İşçileri Federasyonu Sekreteri Frank Hodges daha çok Tutucu (Muhafazakâr) Milletvekilerinden oluşan bir grup içinde konuşmaya çağrılıyordu. «Ücretlerin geçim düzeyi altına düşürülemeyeceği garantisini» maden işçilerinin kabul edip etmeyeceğini soran bir tutucu milletvekiline sendikanın yetkisi dışında konuşan Hodges «Yetkili bir kaynaktan gelen böyle bir önerinin üzerinde ciddi olarak düşünüleceği» cevabını veriyordu. Bu cevap Lloyd George'a ulaştırıldığında bu konu üzerinde büyük bir açgözlülükle eğildi. Fakat Maden İşçileri Federasyonu Yürütme Kurulu Hodges'i yalanladı ve eski isteklerinde direndi. Bu isteklerin başında bir Ulusal Ücret Kurulu «National Wages Board» tarafından az kazançlı madenlerle çok kazançlı maden bölgelerindeki ücretlerin ayarlanmasının ve ülke çapında bir alanda bir Ulusal Birlik «National Pool» kurulması geliyordu. Ortaya çıkan yeni durum maden işçileri arasında tartışılırken

Triple Birliğinde çözülmeler başladı .Demiryolu ve Ulaştırma işçileri Hodges'e bildirilen uzlaşma önerisi tartışılmadıkça desteklemeye girişmeyeceklerini açıkladılar. Birlikte anlaşmazlık ve bölünme büyük çapta başlamıştı. Bunu sezinleyen hükümet kurnaz bir hareketle maden işçilerince kabul edilmesi olanaksız bir durum yarattı. Bu arada J. H. Thomas gibi Triple Birliğinin önderleri ihanetlerinin sorumluluğunu yüklenmeden grevden kaçınacak bahaneler buldular. J. H. Thomas İngiliz Sendikalizm tarihine «Kara Cuma» olarak geçen hareketi derin bir ümitsizliğe sürükleyen grev kaldırma kararını ilân etti.

Haklı olarak maden işçileri bu kararı kendilerine yapılmış bir ihanet olarak niteledıler. Maden işçileri Triple Birliğinin desteği olmadan mücadelelerini hazirana değin sürdürdüler. Sonunda bitkin, ümitsiz açlığa ve yoksunluklara dayanamayarak işleri başına döndüler. Bu durumdan yararlanan işverenler ücretleri insafsızca indirdiler, sözleşmeleri darmadağın ettiler. Maden bölgelerini baskı, ümitsizlik, nefret ve sosyal çöküntü yaratan eşitsizlik bir kanser gibi kapladı. Bu İngiltereye özgü bir durum değil, tüm kapitalist dünyayı kaplayan kargaşalık doğuran bir düzenin olağan sonucuydu.

«Kara Cuma» kararıyla somutlaşan Triple Birliğinin başarısızlığı bugüne değin çok tartışılmıştır. Kısaca şunu belirtmek gerekir ki bu olayı genel grev olayından ayrı olarak düşünmemek gerekir. Gerçekten genel grevin hatalı yönetiminin ve birlik içindeki ayrılık tohumları büyük çapta bu olayda atılmıştır' «Kara Cuma» trajedisi sırasında düşülen hatalar beş yıl sonra çok daha iyi koşullar altında sürdürülen genel grev olayında da tekrarlanmıştır. T.U.C. (Sendikalar Konfederasyonu)'dan büyük destek gören Triple Birliği hare-

keti doğru bir biçimde yönetebilse işçilerin yetenekli ve yiğit gücünü tam olarak kullanabilseydi işçilerin ellerinde büyük bir araç olacaktı. Oysa sendika içi kıskançlıklara ve çekememezliklere adeta bilerek ve ortak eylem düzenini baltalarcasına izin verilmişti. Birlik kısır çekişmeler ve çevrilen dolarlar altında çöküp gitti. G. D. H. Cole «Kara Cuma» için «Sevapları ve hatalarıyla Kara Cuma, İngiliz işçi eylemi tarihinde her zaman bir dönüm noktası olarak yer alacaktır.» diye yazmıştır.

«Kara Cuma» nın etkileri korkunç oldu. Olağanüstü Yetki Kanunu'ndan destek alan işverenler yaratacağı sorun ve açmazlara aldırış etmeksizin saldırılarını delicesine arttırdılar. Madenlerdeki denetimin kaldırılması ulusun dayanıklılığını kundaklayan sosyal ve ekonomik gerilemenin bir yanıydı. Ülke çapındaki lokavttan sonra ücret indirimleri mühendislere, demir tezgâhları işçilerine, yapı işçilerine, deniz adamlarına, tekstil işçilerine de uygulandı. Tarım işçilerinin ücretleri savaş dönemi tarım politikasının sona erdirilmesi ile indirildi. Demiryolları da derhal sipere yatan özel şirketlere devrolundular.

1921 sonunda ücret indirimleri haftada ortalama 8 şilinge ulaşmış ve bu indirim altı milyon işçiye uygulanmaya başlanmıştı. Sosyal konut programları bir çırpıda kaldırıldı. Ve gecekondu temizleme hareketi de ertelendi. İngiliz işçi sınıfı daha düşük bir yaşam sürmeye zorlanıyordu. 1922 yılı boyunca baskı birçok duraklamalar göstererek sürdü. Marttan haziraña dek süren 1922'nin en büyük anlaşmazlığı yalnız 1920 de kurulan Birleşik Makine İşçileri Sendikası ile 47 küçük Makina Sanayii İşçileri Sendikalarını da kapsayan Makina Sanayii İşverenleri lokavtı idi. Üç ay süresince demiryolu ve maden işçilerinin karşılaştıkları benzer

baskı taktikleriyle karşılaşan yüzbinlerce makina işçisi lokavt koşullarına karşı yılmaz bir savaş verdiler.

Bu dönem savaş sonu üye sayısı erimeye başlayan sendikalar üzerinde fena halde zayıflatıcı etkiler yapmıştı. 1920 ve 1923 arasında aşağı yukarı üç milyon işçi üyelikten ayrıldı ve direnişi yalnız sayı bakımından değil hayati önemi olan mali bakımdan da yavaşlattı.

1921 sonunda bir milyonu aşan işsiz sayısıyla işsizlik hızla artıyordu. Bu sayı 1922 nin ortalarında ise 1,5 milyara, çalışan nüfusun % 13 üne ulaşmıştı. Tüm işçi sınıfı maden işçilerinin yenilgisi sonucu oluşan bu durumu son 20 yılın en acı bir dönemi olduğunu görmüştü. 1921 ilkbahar ve sonbaharında İşsizler Konferansı Komiteleri toplandı. (Daha önce 1920 ekiminde işsiz ve açlar yürüyüşü yapılmıştı) Yavaş yavaş işsizler Bölgesel Kurullar kurarak mühendis Wal Hannington'un önderliği altında ülke çapında toplanmaya başladılar 1921 in sonbaharında Ulusal İşsiz İşçiler Komitesi kuruldu. Kısa zamanda hareket İngiltere çapında 300-400 lokal şubeyi kapsayacak biçimde genişledi. Geçim yardımı fonu sendikalarda başlıca sorun olarak programlaşmaya başladı. Mücadelenin kızışması üzerine işçi hareketinde büyük birlik sağlamak amacıyla Komünist Partisi İşçi Partisine birlik önerisinde bulundu. İşçi Partisi kongreleri sürekli birleşme önerisi yapan komünistlerin isteklerini reddeden önderleri desteklediler 1921 de ilk öneri 224 bine karşı 4.115.000 oyla reddedildi. Bu sayılar 1922 de 261 bine karşı 3.086.000; 1923 de 366 bine karşı 2.880.000; 1924 de 193 bine karşı 3.195.000 idi. Sonunda daha da ileri gidilerek 1925 yılında komünistler parti üyeliğinden çıkarıldılar.

1923 de bunalım geçici olarak durulur gibi oldu.

1925 yılına değin geçen bu dönemde iç ve dış siyasal olaylar çok yoğundur. Fransızların Ruhr Havzasını işgal etmeleri İngiliz ekonomisini biraz sarsmışsa da derin bir bunalım yaratılmadan bu durum atlatılmıştır. Büyük maden yataklarının bulunduğu Ruhr Havzası Olayı Fransız Ordusunu yöneten egemen güçlerin bu havzaya göz dikmeleri; buna karşılık Almanya'da enflasyonist kazanç sahiplerine ve eylemlerini artıran faşistlere karşı girişilebilecek eylemleri başka bir yöne yöneltmek için başta Sinnes olmak üzere Ruhr sanayicilerinin gerginliği kızıştırması üzerine çıkmıştır. Böylece üç ülkenin egemen güçleri kendi özel çıkarları için Avrupa halklarının çıkarlarını sömürmüşlerdir.

Kısa süren bu bunalımsız ve dengesiz 1923 - 24 döneminde ilk işçi hükümeti İngilterede iktidara geldi. (6) 1923 genel seçimi Tutucuları (Muhafazakârların) tek sağlam ve güçlü parti olarak bırakmıştı. Ancak liberallerin 158, İşçi Partisinin 191 milletvekiline — Bu milletvekillerinin yarısından fazlası sendikaları temsil ediyordu ve büyük grup Maden İşçileri Sendikası üyeleriydi (44 milletvekili) — karşılık 89 milletvekili çıkararak azınlıkta kalmışlardı. Küçük bir gecikmeden meclisteki hararetli tartışmalar ve tereddütlerden sonra James Ramsey Mac Donald kabineyi kurma kararını verdi.

İşçi Hükümetinin başa gelmesi «daha iyi günler için umut» besleyen işçiler açısından bir değişiklik yaratmadı. Burjuva hükümetleri yerine bir işçi hükümeti-

---

(6) İlk İşçi Hükümeti 1924 ocak ayında kuruldu ve aynı yılın 8 Ekiminde «Cambel Olayı» üzerine devrildi. Allen Hutt —Post War Historie of the British Working Class— sayfa 94-97.

nin yer alması sosyal koşullardaki önceki gelişmeyi önleyememiş, değiştirememişti. Vereceği tek bir işaret örgütlenmiş işçi sınıfını harekete geçirebilecek, korkak ve sendeleyen azınlıktaki güçleri silip süpürecek güçteki hükümet güçlü bir arababası olan yeni doğmuş bir çocuk şaşkınlığı içinde yok olup gitti. İşçi hükümeti sırasında birçok grev ve lokavtı temmuz ayında yapı işçilerinin büyük grevi izlemişti. Bu da altı haftalık ülke çapındaki lokavta neden olmuştu. İşçi hükümeti başa geçince ilk kez Londra Tramvay İşçileri ücret zammı için ilkbaharda greve gittiler. Onları Otobüs işçileri izledi. Metro işçileri sempati grevine giderlerken İşçi Hükümeti işçiler arasında uygulaması büyük tepkilere sebep olmuş. Olağanüstü Yetki Kanunu'na başvurdu. Bu ilk kez seçimle işbaşına geçmiş bir işçi hükümetinin işçilerin isteklerini baltalayan bir kararı olarak tarihe geçmiştir. İşçi hükümetinin bu davranışı 1923 den beri tartışma konusu olan ve kökleri madenocaklarına sağlamca yerleşmiş bulunan bir azınlık hareketinin oluşmasına yol açtı. Hükümetin bu tavrıyla sendikal hareketlerin gördüğü destek artmaya başladı.

Ulusal Azınlık Hareketi resmen 1924 ağustosunda Londra Kongresinde 200.000 sendikalıyı temsilen katılan 271 delege ile başladı. Başlıca konusu, fabrikalardaki işçileri, fabrika komiteleri kurmak suretiyle birleştirmek, her sanayi kolu için tek bir güçlü sendika kurmağa çalışmak ve tüm sendikal hareketlerde militan davranış kampanyası açmaktı. İlk kongreye Tom Mann Başkanlık etti ve Harry Pollitt Genel Sekreter seçildi. Kongreye azınlık hareketi ve aralarında Georges Hicks ve A. A. Purcell de dahil olan T.U.C. Genel Kurulu'nun çeşitli üyeleri de dahildiler. Bu kongre, sendika yöneticileri arasında genel grevde en üst yüzeye erişen bir kavga ruhu yaratmada çok önemli bir rol oynadı.

1924 Ağustosunda, ulusal çaptaki kömür grevi, usturanın ucunda denge kurmağa çalışan Mac Donald hükümetini çok az uyardı. kendi hükümetlerinden daha iyi bir şeyler uman maden işçileri Hükümet, Lord Buckmaster'in başkanlığında çalışan araştırma komisyonunun teklifine dayanan bir asgarı zam teklif etti. Bu teklif, maden işçileri istekleri ile pek az uyuşabilecek buna karşılık işçilere işverenlerce veya onların iktidarlarınca ileri sürülen en iyi öneri idi. Bu öneri çeşitli yorumlamalara yol açtı ve sonunda Maden İşçileri Federasyonu, maden sahipleri ile doğrudan doğruya, müzakereye zorlandı.

Ücret zamları, anlaşmada kabul edildi, fakat bu sadece 12 ay içinde geçerli oldu ve bu müzakerelerin sonucu, genel greve yol açan 1925 olaylarını doğurdu.

BÖLÜM I

KIZIL CUMA

Winston Spencer Churchill, çağdaş işçi tarihinde büyük rolü olan bir kişidir. Onun kişiliğinde, çağdaş İngilterede birçok şiddet hareketlerine damgasını vuran izler bulmak çok zor olmasa gerek. 1925 yılının ilk aylarında, İngiltere'nin altın para sistemine dönüşü ile ilgili haysiyetsiz kararından daha iyi bir örnek yoktur bu konuda. Genel grevin başlangıcı işte bu andır. Çünkü altın esasına dönüş, ihracatta damping için üretim maliyetini düşürmek gerekir yaygarasının başlamasına sebep oldu ve üretim maliyetini düşürmenin ise, 1925'in sanayicileri için sadece tek bir anlamı vardı: Yeni bir ücret indirimine gitmek.

Winston Churchill, Stanley Baldwin tarafından 1924'ün sonundaki seçimlerle kurulan muhafazakâr hükümet'de Maliye Bakanı olarak yer almıştı. «Zinoviev mektubu» yaygarasını koparan muhafazakârlar, şimdi güçlü bir çoğunlukla Westminster'e yerleştirilmişti. Fakat İngilterede yeniden altın esasına dönüş yolu, Churchill'e kısmen İşçi Hükümeti tarafından açılmıştı. Almanya'nın Komünizme kaymasını önlemek için Almanya'ya yardımı öngören Amerikan Dawes planı ile aynı görüşte olanlar, Ramsay Mac Donald ve Arthur Henderson'dan başkası değildi. Plân, 1924 ağustosundaki Londra Konferansında kabul edildi. Bu plânın en büyük amacı, Alman kapitalizmini güçlendirmek ve onu diğer batı Avrupa ülkeleri, özellikle

İngiltere ile rekabet yapabilecek duruma getirmekten ibaretti. Dawes planı, birçok hususlarda günümüzdeki Marshall planını andırmaktaydı. Bu plan da, Marshall planı gibi Avrupada kapitalizmi güçlendirmeyi ve sosyalizmin gelişmesini durdurmayı hedef almıştı. Fakat bu plan aynı zamanda, uluslararası kapitalizmin, ekonomik ve sosyal kaos içinde boğulan bir ülkeden, diğerine bir reaksiyon zinciri ile nasıl bunalım ithal ettiğinin klasik bir örneğini teşkil etmektedir. Çünkü, Alman rekabetnin ilk patlamasında sonraki birkaç ay içinde, İngiltere'nin ekonomik problemini, ülkedeki işçi sınıfına yeni külfetler yükleyerek çözümlemeye girişeceği açıktı. İngiltere savaş sırasında altın esasını terketmişti, fakat şimdi muhafazakâr Maliye Bakanı kendini «Sterlinin itibarını» korumaya adamış ve sermaye birikimi yolunda önemli adımlar atan Çörçil, şehir bankerlerinin etkisiyle ve altın esasına dönüşün yaratacağı tehlikelerle ilgili bütün uyarmalara rağmen kavgayı başlattı.

Sterlinin değeri 1925 de, savaş öncesi değerinden % 90 oranında düşmüştü ve Londra maliyecileri, Londrayı dünyanın malî merkezi olarak muhafaza edebileceklerinden kuşkulanıyorlardı. Muhafazakârlar da aynı ekonomik felsefe içindeydiler. Bu bakımdan onlar için, «Sterlinin değerinin korunması» işçi ücretlerinden daha önemliydi. Muhafazakâr iktisatçılar, sterlinin prestijinin Londra'ya daha çok ticarî imkân sağlayacağını ve ihracattaki duralamanın ve ters yöndeki gelişmenin yüksek fiyatlardan doğduğunu ileri sürüyorlardı. İngiltere, onların iddiasına göre «Sanayide daha çok verim» ve «ücretlerde indirim ve daha çok çalışma» gibi çift slogan sayesinde dört savaş yılında yitirdiği gücünü yeniden elde edecekti. Böylece, Londra bankerlerinin ve maliye bilgiçlerinin baskısı altında Winston Chur-

chill, altına dönüş esasını ilk bütçesinin temel hedefi yapmaya karar verdi. Emrys Hughes, «Savaşta ve Barışta Winston Churchill» adı kitabında Churchill'in hareketini, İngiliz sanayi ve ticareti üzerinde yaratacağı tahripkâr ve yıkıcı ekonomik sonuçlardan tamamen habersiz bir hareket olarak nitelendirir.

Sterlinin 1924 değeri ile dahi İngiltere, ürünlerini dış pazarlara satmakta güçlük çekiyordu. Fakat, 18 şilinlik sterlin değeri ile ihracatçıların problemleri altına dönüş dolayısıyle ağırlaştı. Çünkü, bu, yabancı alıcıların 18 şiline malolan ürünler için 20 şilin ödemek zorunda kalacakları anlamına geliyordu. Bunun yükünü ise işçi sınıfı çekecekti. «Londra kurtlarına» göre bu hiç te fena bir çözüm yolu değildi. Yatırım değeri % 10-12 arttırıldı ve bankaların savaş borçları yatırımlarının değerine böylece yüz milyonlar eklendi.

Bu durum, sanayileşmiş ülkelere sermaye ihracının ticari avantajlarından yararlananlar için darbe oldu. Altın esasına dönüş, 1924 seçimlerinde mesele olmadı ve Baldwin, Campbell ve «Zinoviev mektubu» olayından sonra böyle bir konuyu işlemeye pek ihtiyaç duymadı. Bu iki «kızıl oyun», bir kamuflaj görevini görmüştü. İngiliz ekonomisi için gerçek bir tehlike olan bu konu böylece hasıraltı edilmiş ve bunun ceremesini halk çekmişti. G.O.H. Cole «1914 den bu yana İngiliz İşçi Partisinin tarihi» adlı kitabında, altın esasına dönüş hakkında şunları yazıyordu: «Sendikalar bu planı, İngiltere ve **'Amerikadaki'** bankerlerin direktifleri ile hareket eden hükümet tarafından izlenilen kötü mali politika sonucu gittikçe ağırlaştırılan bir iktisadi bunalımın yükünü, tamamen işçilere yüklemeye çalışan bir tasarı olduğu için kabul edemezlerdi. İngilteredeki sanayi dalları içinde, sterlinin altın esasına dönmesinden en fazla etkilenen kömür sanayii idi. Kömür sanayii,

1923-24 yılları gibi kısa bir dönem içinde Fransızların Ruhr'da giriştikleri ve Alman üretiminin ve ihracatının büyük ölçüde düşmesine sebep olan hareket sonucu, sun'i bir refah dönemine girmişti. 1924 de Ruhr'un boşaltılması ve Dawes planı ile Amerikan yatırımı, Alman ihracatında büyük bir damping yaratmak sureti ile dünyada ihracatların kısılmasına, özellikle kömür isteklerinin kısılmasına ve dolayısiyle, ihracat fiyatlarının düşmesine sebep oldu. İşçi hareketlerinin kendisine yönelttiği suçlamalar ve infial karşısında kendisini savunan Çörçil, kömür bunalımının altına dönüşle bir ilgisi olmadığını söylüyordu. Ona gereken cevabı ise, J.M. Keynes «Bay Çörçil'in iktisadi işleri» adlı yazısında vermiştir. J.M. Keynes şöyle yazıyordu: «Sosyal adalet alanında, hiçbir durum madencilerin ücretlerinin kısılmasını haklı göstermez. Çünkü, onlar ekonomik katliamın kurbanlarıdır. Onlar, İngiltere Bankası ve hazine tarafından harekete geçirilen mekanizma ile 4.40 dolar ve 4.86 dolar arasındaki uçuruma köprü kurmak için girişilen ayarlamaları kendi bedenlerinde duyanları temsil ediyorlar. Madenciler ve diğerleri, altın esasına dönüşte ekonomik istikrar uğruna gerekli olan fedakârlardır. Madencilerin durumu, Bay Çörçil'in iktisadi işlerinin sonuçlarından biridir. Kömür madeni sahipleri, madencilerin hayat düzeylerini kısmakla ve ücretlerdeki indirim yoluyla pahalılığın önlenmesini öneriyorlar.

Madenciler, kendilerinin ilgili ve sorumlu olmadıkları güçlüklerin ve şartların yükünü taşımak zorunda bulunuyorlar. Böylece, Bay Çörçil'in, tedavülü % 10 arttırma politikası, sonunda halkın ücretlerine kısıntı politikasına dönüştü. Geçen ilkbahardan bu yana yaptığı işler, sıkıntıyı arttırmaktan başka bir işe yaramadı. Çünkü Bay Çörçil, neler getireceğine dair en ufak bir

bilgisi olmaksızın kendini, ücretlerde ve tüm para değerlerinde kısıntı yapmaya adamış bulunuyor. Neden böyle budalaca bir iş yaptı acaba? Belki bu, kısmen kendisini hata yapmaktan alıkoyacak inisiyatiften yoksun oluşundan, belki de kısmen mali çevrelerin etkisiyle böyle hatalara kasten göz yummasından ileri geliyor. Ve esas nedenin, uzmanlarının kendisini ağır şekilde hataya sürüklemelerinden ileri gelmesi de mümkündür. Kredi kısıtlaması inanılmaz ölçüde güçlü bir araç, özellikle ters yolun arandığı şartlar altında. Ücretlerde kısıntıya gitmek suretiyle işsizliği arttırma politikası, halen yürürlükteki politikadır ve içinde bulunduğumuz durumun fecaati hükümetçe resmen benimsenen bu tutumdan ileri gelmektedir. Emekçi sınıfın hiçbir kesimi, işsizliğin, grev ve lokavtların etkisiyle ücretlerde indirimi kabul etmez, biz ise bu sonuca ulaşmak için işsizliği körüklüyoruz. İngiltere Bankasının kısıtlamaları aracılığı ile işsizliği, ücretler istenilen orana düşünceye kadar arttırabilirsiniz. Bu yürütme yaşama düzeyini düşürecek noktaya erişecek şekilde tamamlandığı an, ne yazık ki başladığımız noktada olduğumuzu göreceğiz.»

Keynes, Çörçil'in hazine ile giriştiği aşağılık işlemler hakkında işte böyle söylüyor. Ve böylece, İngiltere genel grev yoluna itelenmiş oldu.

Fakat, mücadele ülkeyi tufana boğmadan önce, ülke başka bir aşamadan geçmek zorunda kaldı. 1925' in ilk aylarında, Çörçil altın esası bütçesini hazırlamakta olduğu sırada, işçiler yeni bir dayanışma biçimi hazırlıyorlardı. Bu yılın ocak ayında, ilk kez 1924 yazında motor sanayii işçileri tarafından ortaya atılan bu hareketi başlatan, Maden İşçileri Federasyonu oldu. İngiliz Maden İşçileri Federasyonu «Şimdiki Maden İşçileri Sendikasının öncüleri» adından da anlaşılacağı gi-

bi, tüm İngiltere'yi kaplayan madenlerde çalışan işçilerden kurulu ayrı ayrı yirmi birliğin meydana getirdiği bir federasyondu. Bu federasyonun 1889 da kuruluşundan bu yana başlıca amacı, daha kısa çalışma süresi, ücret zammı, işçilere daha yüksek tazminat ve madenlerdeki güvenlik tedbirlerinin ve çalışma şartlarının düzeltilmesi için mücadele, belki de en önemlisi tüm madenlerin millileştirilmesine yönelmişti. Federasyonun üye sayısı, savaştan sonra 800 bine yükselmiş ve İngilterenin en militan üyelerinden kurulmuştu. Bu militan işçilerin tabiatla mücadele duygusu yaradılıştan var olduğundan, tüm mücadele biçimleri onlara yabancı gelmiyordu. Bir sanayi dayanışmasının madenciler için çok yararlı olacağı açıktı ve onlar için, tüm sanayi işçilerinin birlikte hareketi, yaşama şartlarının savunulması için esastı. Teklif, madenciler, ulaşım işçileri, demiryolu işçileri ve bu kez motor sanayii işçileri arasında ortak birlikler kurulmasını öngörüyordu. Hatırlarda olduğu gibi, makine sanayii işçileri Triple birliğine dahil olmamışlar ve teşkilâtları 1920 de A.E. U.'nun kurulması ile hızla büyümüştü. 1925 deki konferansta her sanayi dalının temsilcilerinden kurulu ve bir tüzük tasarısı hazırlama görevi verilen bir yardımcı komite seçildi. Baldwin Hükümeti bu gelişmeleri dikkatle izliyordu. Fakat tam bu sırada, tasarı, kömür madenlerinde ortaya çıkan yeni bir bunalımla torpillendi ve tasarı üzerindeki ilk konuşmalar dışında, tartışmalarda yeni bir ilerleme görülmedi. Yeni birlik üzerindeki tartışmaların ortasında tüm işçilere karşı, fakat her zaman olduğu gibi ilk önce madencileri yola getirme amacına yönelmiş genel bir saldırıya geçildi.

Madenciler zaten, Baldwin Hükümeti işbaşına geçer geçmez yeni ve şiddetli bir bunalımın patlak vereceğinin farkındaydılar. Bu durum, onların yeni bir iş-

çi dayanışması kurma öncülüğünü ele alarak, mücadeleye hazırlanmak için sabırsızlanmalarına yol açtı. Maden işçilerinin önderleri, bir zamanlar madencilere saldırılıp, yenilgiye uğratıldığı zaman, demiryolcuların, makine sanayii işçilerinin teker teker aynı akibete uğradıklarını anlatmağa, yani böl ve hükmet politikası hakkında diğer işçi gruplarını uyarmaya giriştiler. Dayanışma, bu kritik dönemde her zamankinden gerekliydi. Fakat, madenciler, aynı zamanda hükümetin yeni bazı tavizler vermeye hazırlandığını umuyorlardı. Böylece maden sahiplerine, ulusal çapta yeni bir asgari ücret esasına dayanacak yeni bir sözleşme için baskı yapmaya karar verdiler. 1925 martında maden işverenleri ile toplantıya oturdukları zaman, işverenler ücret zammı şöyle dursun, tersine ücret indiriminde ısrar ediyor çalışma saatlerinin uzatılmasını istiyorlardı. Madenciler Federasyonu, hükümetten madenlerdeki asgari ücret kanununda değişiklik yapılmasını (ki bu kanun ilk kez 1912 de madencilerin grevinden sonra liberal hükümet tarafından yapılmıştı) talep etti ve asgari ücrete 12 şilinglik bir zam isteyerek, iş saatlerinin uzatılması talebini tekrarladı. Fakat madenciler, Baldwin hükümeti ile Maden işverenlerinin bir dayanışma içinde olduklarını çok geçmeden anladılar; çünkü her ikisi de aynı çıkarları temsil ediyor ve aynı sosyal ekonomik kaynaktan geliyorlardı. 30 haziranda anlaşmazlığın sınır noktasında, maden işverenleri mevcut sözleşmeyi feshettiklerini ilân ettiler ve daha düşük bir ücret indirimi ile ulusal çaptaki sözleşme yerine bölgesel sözleşmeye dönülmesini istediler, aynı zamanda bir asgari ücret ilkesinin tanınmasını bile reddettiler. Bu tarih 31 temmuzdu. Madencilerin önderleri işverenlerin ters tutumunu beklemekteydiler. Fakat, onların kapitalist taleplerinde bu derece ileri gidecek-

lerini ummamışlardı. İşverenlerin bu küstahlıklarından şaşıran madenciler, tüm sendikaları kendilerini desteklemeye çağırdılar. T.U.C. yardıma söz verdi. Madencilerin «tam olarak desteklenmesi» için karar alarak, onların yaşama düzeyini korumak için girişecekleri direnişte yürekten işbirliği yapmayı görev saydı. T.U.C. nin bu kararından bir gün önce, Baldwin aracılık yapmayı teklif etmişti. 14 temmuz da ise, başbakan bu soruna el koymak üzere bir özel mahkeme kurulduğunu ilân ediyordu. Madenciler bunu reddettiler.

27 temmuzda özel mahkeme ilk raporunu verdi. Bu raporda, maden işverenleri genel olarak suçlanıyorlardı, fakat herhangi olumlu bir teklif getirmiyordu rapor. Bu arada hükümet boş durmayarak, bir yandan perde arkasından grev kırıcı organizasyonlara girişirken, öte yandan sendikalar, madencileri gitgide daha güçlü olarak desteklemeye başladılar. Ve 26 temmuzda, Demiryolu ve Ulaştırma işçileri sendikaları, eşverenler lokavt ilânlarını geri almadıkları takdirde tüm İngiltere çapında kömür ulaşımına ambargo koyacaklarını bildirdiler. Bu karar, T.U.C. Yürütme Kurulu tarafından 30 temmuzda onaylandı. Aynı gün, Bay Baldwin madencilerin önderlerini çağırdı ve konuşma sırasında, madencilerin bir sorusuna şu ünlü cevabı verdi: «Ülkenin tüm işçileri, sanayii ayakta tutmak için ücretlerinin inmesine razı olmak zorundadırlar.» Madenciler, İngiltere başbakanının dudaklarının arasından çıkan bu cümle karşısında şaşkına döndüler. Fakat Baldwin, anlaşılmaz ve karakteristik bir umursamazlıkla zamanla oynuyordu. Ve ancak, birleşik işçi hareketinin, ülkenin ulaşımını felce uğratmasına tam 24 saat kala teslim oldu.

T.U.C. Yürütme kurulunun özel toplantısı devam ettiği sırada, Baldwin kabineyi olağanüstü toplantıya

çağırıyordu. Başbakan bir yandan işverenlerle, bir yandan da madencilerle toplantı üstüne toplantı yapıyordu. Sonunda, 1925 yılının 31 temmuz cuma gününün erken saatlerinde Downig Street'ten, son onbirinci saatın trajik atmosferiyle hükümetin kömür sanayiine, tüm sorunlarıyla ilgili araştırma yapacak bir kraliyet komisyonu kurulmasına fırsat vermek amacıyla dokuz aylık bir süre tanındığı ilân edildi. Oysa, Baldwin, bu dikkat çekici gerilemeden tam 24 saat önce, hükümetin işçilere süre tanımayacağını kesinlikle bildirmişti. Şimdi ise şaşılacak biçimde dönüş yapıyordu. Lokavt ilânları kaldırıldı ve madencilerin ücretlerinde istikrar sağlandı, demiryolu ve ulaştırma işçileri sendikaları kömüre karşı ambargo koymaktan vazgeçtiler. Böylece «Kara cuma» ya karşılık olmak üzere «Kızıl cuma» nın gerçekleşmesi, tüm sanayi işçileri arasında bir dayanışma hareketinin sağlanabilmesinin sağlam bir örneğini teşkil ediyordu. Bu sonuç üzerine, işçi hareketini büyük bir zafer sevinci kapladı ve işçilerin yüreklerini sardı bu sevinç. Acaba, hükümet döğüş için tüm hazırlıklarını tamamladığı sanıldığı bir sırada, neden kolayca teslim olmuştu?

Başbakanın, ücretlerde genel bir indirim yapılmasının gereğine olan inancını değiştirecek herhangi bir durum olmamıştı. Çünkü 1 ağustosta Sir William Joynson-Hicks (Devlet bakanı) Althorp parkında dinleyicilere «sanayideki bunalıma bir çare bulmak zorunda olduklarını, gerekirse başbakanın dünkü toplantıda ifade ettiği gibi çalışma saatlerinin, ücretlerin ve iş şartlarının sanayide dünya şartları ile rekabetini sağlamak amacıyla değiştirilebileceğini» söylüyordu. Peki öyle ise neden hükümet şartlar tamamen kendi lehinde iken dönüş yapmıştı? Bu soruya cevabı bulmak için «Kızıl cuma» ile 9 ay sonra patlak verecek

olan Genel Grev arasında geçen aylara bakmak gerekir.

Hükümetin, temmuz ayının son cumasının bitiminde gerilemesinin işçi hareketi üzerindeki etkisi beklendiği gibi oldu. Zafer şaşırtıcı olmuştu. Çünkü tüm örgütlenmiş işçi sınıfını, maden sahipleri ve diğer sermayeci istekleri destekleyen hükümet güçleri ile sert ve uzun sürecek bir çarpışma bekliyordu. Fakat, 1925 ağustosunda maden alanlarında bu zaferin belirtileri görülmeye başladı. Sanayi işçilerinin herhangi bir diğer kesimi «Kızıl cuma»nın, sendika hareketi dayanışması için tam bir zafer olduğu düşüncesindeydilerse bile, maden işçileri böyle düşünmüyorlardı hiç şüphesiz. Sendikal dayanışmanın sağlandığı doğruydu ve hükümetin, sendikaların madencileri desteklemeye devam etmesi halinde ulusal bir hareket olacağını düşünerek teşkilâtlı işçilerin birleşik gücü önünde eğildiği de yine bir gerçekti. Fakat, hükümetin dokuz aylık bir oyalamaya girişmesinin ve yeni bir kömür komisyonu kurulması vaadinin ardında yatan gerçek niyet açıktı. Hiç değilse, hükümetin gelecek bir kaç ay içindeki tutumu ve beyanları şüpheye hiç yer vermeyecek açıklıktaydı. Baldwin taviz vermişti, çünkü hükümet teşkilâtlı işçilerle bir meydan savaşı vermeye henüz hazır değildi (bu husus, yıllar sonar Westminster Okulunda yaptığı bir konuşmada Baldwin tarafından itiraf edilmiştir). Winston Churchil, bir asker kafasıyla hükümetin yavaş yavaş tavizler vermesini ve aynı zamanda, tavizler sona erip, kömür sanayiinde yeniden bunalım patlak verince girişecekleri bir harekette onları köstekleyecek bir grev kırma mekanizmasının hazırlanmasını tavsiye ediyordu. Kılıç şakırdatan Churchil, Lord Birkenhead ve Joynson-Hicks triumvirası Baldwin'i, devlet güçleri tam hazırlandıkları anda sen-

dikalizmi durdurmanın ve geriye püskürtmenin yönetici sınıfın çıkarları açısından gerekli olduğuna ikna ettiler. Basın, «hükümetin bu utanç verici yenilgisinin teşkilâtlı işçilerin baskısı sonucu» olduğu inancını paylaşırken, İçişleri Bakanı Sir William Joynson-Hicks alaylı bir şekilde «İngiltere, hükümet tarafından mı, yoksa sendika yöneticileri tarafından mı yönetiliyor?» diye soruyordu. Ünlü İşçi Partisi başkanı James Ramsey Mac Donald da durumdan endişelenerek, I.L.P.'nin yaz okulunda 3 ağustosta yaptığı bir konuşmada kibirle «hükümet aklı başında, sağlam, sosyalizmin en büyük düşmanı olan güçlere meydanı terketmeye hazır görünüyor» demiştir. Bu, Mac Donald için bile olsa bir çeşit «aşağılık bir ikiyüzlülükten» başka bir şey değildi şüphesiz ve bu tutumun esas önemi, daha sonraki dönemde açıklığa kavuşacaktı.

Mac Donald'ın değindiği aklı başında, oturaklı sosyalistler 1919 dan beri yaygınlaşan, derinleşen ve gittikçe işçi sınıfı hareketinin devrimci oluşumuna yönelen sanayideki huzursuzluğu ümitsizce önlemeye uğraşan kişilerdi şüphesiz. Onlar için, genel olarak genel grev lânetli bir kavramdı. Çünkü genel grev teorisi, bir politik silah olarak uluslararası işçi hareketi tarihine derin bir biçimde bağlı olduğundan, İngiltere'de Çartist hareketi ile 1. Dünya Savaşı arası dönemde güçlü bir biçimde gelişmişti. Hatta, 1. Dünya Savaşından sonra bile genel grev teorisi, planlı bir hareket halinde uygulama alanına geçmekten çok, tartışma alanında kalmıştı. Triple Birliği ve Sanayi dayanışması hareketlerinden bu yana, bu teoriye teşkilâtlı kitle hareketinin pratik sorunu gözü ile bakılmadığı açıktı.

Bir genel grev, sözlük anlamında ülke çapında tüm çalışmanın durdurulmasıdır. Fransa'da anarşist sendika hareketi, yüzyılın başında Genel Grev silahını

mevcut sosyal düzeni en etkili ve dünya çapında devirme hareketi olarak kabul ediliyordu. Sendikacılar böyle bir hareketin sonucunu parlamenter ve burjuva sistemi otomatik olarak yok olurken, işçilerin devlet makinesinin kontrolünü ellerine alacakları bir duruma bağlıyacak kadar ileri gidiyorlardı. Onlar Genel Grevin, çalışmaların durdurulduğu bir devrim olduğuna inanıyorlardı. Oysa ki, Marksistler bu görüşü reddetmişlerdir. Onlar genel grevi, daima çok güçlü bir silah, fakat ancak devrimin gerçekleşmesine doğru atılan bir adım anlamında bir silah olarak kabul etmişlerdir. Hiçbir marksist, Genel Grevi mahiyeti itibariyle devrimin gerçekleşmesi olarak kabullenmez, onun için Genel Grev genel mücadelenin bir bölümüdür.

Genel Grev teorisi, İngiltere'de ilk kez Çartistler döneminin başlangıcında uygulama alanına sokulmuştur. 1831 de William Benbov tarafından bir hareket politikası olarak ortaya atıldı ve Çartist konvansiyonu tarafından onaylandı. Bu devrimci bir karardı. Benbow, Genel Grevin insafsız sosyal şartlara karşı bir kitle ayaklanışı olarak kullanılabileceği görüşündeydi. Teorisini, kitlenin sosyal baskısının hükümete dayatılması ve düzensizliğin derinleştirilmesi suretiyle devrime doğru geliştirilebileceği inancına dayandırıyordu. Bu görüş, aslında 1848'in devrimci yıllarında Avrupada burjuvazinin kullandığı bir görüştü. Fakat uygulama, her yerde şartlar gibi değişikti. Genel grev teorisinin bellibaşlı bir politik silah olarak revaç bulması ve redde uğraması, 19. yüzyılın ekonomik dalgalanmalarına bağlı kalmıştı. Bu görüş, İngiltere'de Birlik Kanununun kabul edildiği 1829-1848 yılları arasında zirvesine ulaştı. Fakat, 1850'den sonra ekonomik şartlar iyileştikçe ve İngiliz kapitalistleri, ülkedeki işçilerin bir kesiminin yaşama şartlarını yavaş yavaş geliştirdikçe, sendika-

lar bu görüşü politik bir tehdit aracı olarak kullanmayı bıraktılar. Güçlü cunta komitesi tarafından yönetilen vasıflı işçilerin büyük derneklerinin kurulması ile, genel bir işleri durdurma politikasına olan inanç zayıflamaya başladı. Varlıklı sınıfların, çalışan sosyal güçleri anladığını söylemek yanlış olur. Onlar kendi budalalıklarının analizini yapmaya, ya da iktidardaki azınlığı ve serveti destekleyip, sefaleti, ıstırabı ve ezikliği suçlayan bu şeytani sistemi düzeltmeye pek ender girişmişlerdir. Burjuvanın içinden çıkan büyük kişilerin pek azı bu durumu anlamışlar, fakat kabullenmekten korkmuşlardır. Orada, burada daha gaddar işlemlere girişmişlerdir. Bütün bunlara rağmen, gerçekte ellerinde tuttukları iktidarı yitirmenin verdiği korkunun baskısı ile çürüyerek, tam uçurumun kenarına gelmiş sistemlerinin çöküşünü önleyebilen bir önseziye sahip olmuşlardır çoğu kez. Burjuva durumu anlamamış, fakat tam sosyal baskı ve ekonomik hoşnutsuzluk yeni bir noktaya ulaştığı anda, hatadan dönmek suretiyle değil, işçi önderlerinin bazılarını satın almak yoluyla durumlarını kurtarmışlardır. Engels'in işaret ettiği gibi, «bu çeşit bir rüşvet, ancak yöneticilerini tek bir sınıftan çeken bir ülkede mümkündür. Burjuvazi, sosyal güçleri dengelemek sureti ile kaçınılmaz akibetini geciktirmekte, fakat bu gecikmenin başlıca yardımcıları çökmektedir.» Bu analizde bir abartma yoktur. Bir şans mı, bir önsezi mi, yoksa çökmekten kurtaran umutsuz bir panik midir? İngilterede, Genel Grev teorisinin gözden düşmesinin gerçek nedeni ne olursa olsun bu duruma, yönetici sınıfın becerikli reform uygulaması ile son dakika tavizleri yardımcı olmuştur.

Genel grev yolunda uluslararası hareketlerden biri, 1907 ağustosunda savaş ve emperyalizme karşı bir Genel Grev çağrısının karara bağlandığı Stuttgard 7.

Uluslararası Sosyalist Kongresi idi (1). İngilterede, Genel Grevin politik bir silah olarak kullanılması Keir Hardie'nin rüyası idi ve 1914 den az önceki yıllarda, Anarşist-Sendikalist hareket, George Sorel'in «Şiddetten yankılar» adlı eserinin Avrupada yankılar uyandırmasından sonra Manş'ın ötesine atlamıştı. Böylece, İngiltere'yi I. Dünya Savaşından pek az önce anarşik sendikalizm İngiliz sendikal hareketinde hiçbir zaman kök salmamakla birlikte, anarşist- sendikalist tipinden grevler dalgası kasıp kavurmuştu. I. Dünya Savaşından sonra fiyatlar alabildiğine yükseldiği ve savaş sırasında dondurulan ücretlerin bu baskıdan kurtarılması için mücadele yapıldığı ve terhis olan askerler için ülke, artık kahramanlar ülkesi olmaktan çıkıp, bir işsizler ülkesi olmaya başladığı zaman, işçi sınıfı 50 yıllık tecrübeden daha çok, devrimci bir karakter kazanmıştı.

1919-1926 yılları arasında 6.5 milyon işçi, 150 milyon işgünü kaybına yol açan grevlere katıldı. Çağdaş İngiltere'de, ilk kez politik bir silah olarak Genel Grevden sözedilmeye başlandı (2). Bu görüşün tartışılması değişik çizgilerde cereyan etti: Bir tek işkolunda çalışmanın durdurulması, yada ilgili işkollarında işin durdurulması, yahut bir bölgedeki tüm işkollarında işin durdurulması tartışma konularını teşkil ediyordu. Bu görüşlerin teorik yanları yoktu ve Triple Birliğinin doğuşu gibi militan bir ruhla kendiliğinden doğuyordu. Bununla birlikte, 1926 Genel Grevinin anayasal düzeni devirmeye yöneldiği iddiası ciddi bir iddia değildir. O sıralarda, hükümete karşı kendiliğinden gelişen büyük bir reaksiyon ortalığı kaplamıştı.

---

(1) Vorwärt, Berlin, s. 64-66.

(2) 1920 mayısında hükümetin Sovyet Rusyaya savaş ilanını önlemek için bir Genel Grev tehdidi olayı meydana getirildi.

BÖLÜM 2

HÜKÜMET HAZIRLANIYOR

Hükümet, ağustos ayındaki «Kızıl Cuma» yenilgisinden sonra, tüm sendikaları, özellikle maden işçilerini kasten sürüklediği kesin çarpışma için hazırlıklara başladı. Bu hazırlıklar genellikle büyük bir gizlilik içinde yürütülürken, kasım ayında hükümetin bir takım grev kırıcı tedbirleri içeren bir genelgesi ortaya çıkarıldı. Bu tedbirler, bölgeler yetkililerince yürürlüğe konulacaktı.

6 ağustosta Avam Kamarasında başbakan Baldwin, sendikaları, yeniden hükümetten taviz koparmaya giriştiklerini söyleyerek, baskıya devam ettikleri takdirde, devletin bütün imkânlarının harekete karşı kullanılacağını bildiriyordu. Bay Baldwin, «Geçen hafta büyük bir sendikal dayanışma ile karşı karşıya kaldık. Eğer bu biçimde yeni bir tehditle karşılaşırsak şimdiden söyleyebilirim ki, özgür bir ülkede hiçbir azınlık, tüm ülkeyi tehdit edemeyecektir.» diyordu. Hükümetin hazırlığa başladığı sıralarda, bu tür sözler sık sık tekrarlandı. Ülkenin en güçlü maden sahiplerinden biri olan Lord Londonderry, «Kızıl Cuma» dan kısa bir süre sonra şöyle bağırıyordu: «Kan yada servet, neye mal olursa olsun, sendikaları baştan aşağı ezeceğiz.» Fakat hükümet programı sadece bu tür açıklamalardan

ibaret değildi. 10 Aralık 1925 de Winston Churchill'in parlamentodaki sözleri de bu programa dahil değildi. Kabine'nin sendikaların tehdidi ve dünya ekonomisindeki genel gelişim yüzünden 31 Temmuz hareketine girişmek zorunda kaldığını söyleyen muhafazakâr bakan gürleyerek, «biz aynı zamanda ülkenin, karşı karşıya kaldığımız böyle bir mücadelenin niteliği ve getireceği sonuçların ağırlığı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını acı ile gördük... Bundan dolayı, bunalımı başka bir yöne çevirmek, çeviremediğimiz takdirde onu etkili bir şekilde karşılamak için zaman kazanmaya karar verdik.» diyordu. Hükümetin, türlü beyanlarla ünlü «zaman kazanma» taktiğinin, şiddetli çatışmaya hazırlık olduğunu ima etmesine rağmen T.U.C. önderleri, hemen hemen hiçbir hazırlık yapmıyorlardı. Bu inanılmaz olmakla birlikte, bir gerçekti. Daha sonra Ulaştırma ve Genel işçiler sendikası Genel Sekreterliğine yükselen Ernest Bevin, grevden sonra sendika gazetesine yazdığı bir yazıda, «hareket, ülkede bu çeşitten ilk hareketti, hiçbir ön hazırlık yapılmamıştı, kendiliğinden doğmuştu» demiştir.

Oysa, T.U.C.'nun hükümetin hazırlıklarından tamamen haberdar olduğu, «Kızıl Cuma» dan sonra genel kurul başkanı A.B. Swales ve genel sekreter Walter M. Citrine tarafından imzalanarak üye sendikalara gönderilen genelgeden anlaşılmaktadır. 31 temmuz cuma günkü büyük zaferi kutlayan ve sendikacıları uyaran mektupta daha sonra «sendikal hareketin uyanık olması gereğinden sözederek, ileride ortaya çıkacak bu çeşit durumlara karşı, tüm savunma tedbirlerinin alınması gerektiği» yazılıyordu. Kastedilen şey açıktı, fakat bu uyarıyı yapanların kendileri gerçekte bu uyarıyı yürekten yapmıyorlardı. Durumu tamamen bilen maden işçileri yaptılar bu uyarıyı: «Dikkat edin,

bu çarpışmanın ilk ravundudur. Son çarpışmaya hazır olalım.»

Komünist Partisi ise, bay Baldwin'in tehdidini karşılamak için, yüzde yüz sendikal olacak güçlü komiteler ve Genel Grevi yürütecek merkezî bir mekanizma teşkili için sendika konseyleri kurulmasını teklif etti. Komünist Partisi, böyle bir Grev çıkması halinde, işçilerin «karşı taraftan» saldırılara maruz kalabileceğini belirterek, işçi hareketinin bu çeşitten saldırılara karşı savunma birlikleri kurmasını da öneriyordu. Fakat bu görüş, T.U.C. genel kurulundaki önderlerin büyük kısmı ve İşçi Partisinın parlamento grubu tarafından, bir provokasyon hareketi olarak yorumlanır gerekçesi ile reddedildi. Kapitalist devletin askerî bir mekanizma ile işçilere karşı açıkça hazırlandığı bir sırada, işçilerden tahrikçi olmamalarının istenmesi, Genel Grevin arifesinde işçi sınıfının, biri insafsız, kararlı ve mükemmel hazırlanmış hükümet gücü, diğeri de belki daha da tehlikelisi, kendi kararsız önderleri gibi iki hasımla karşı karşıya kaldıklarının açık bir deliliydi.

Eylülün ilk günlerinde Scarborough'da T.U.C. genel kongresi yapılırken, hükümet Sir Herbert Samuel başkanlığında Kömür Komisyonunu kurdu. Bu, savaştan sonra kurulan araştırma komisyonlarının beşincisi ve iki yıl içinde kurulanların üçüncüsü idi. Fakat bu kez, hükümetin madencilere hiçbir şekilde sempatik görünme şansı yoktu. Ve Samuel'in başkanlığında hazırlanan raporda sosyalist görüş açısından bir tek husus bile yer almamıştı. Samuel komisyonunun üyeleri şunlardan ibaretti: Başkan Sir Herbert Samuel, Sir William Beveridge, general Sir Herbert Lawrence ve Kenneth Lee. Örneğin, Samuel komisyonunda bir başkan ve oniki üye vardı ve bunlardan altısı işçi hare-

ketinden gelen maden işçileri, diğer altı üye ise maden işverenleri, ya da onların dostlarından kurulu idi. 1924'de kurulan Buckmaster ve 1925 de kurulan Mac Millan komisyonları üçer kişiden ibaret olup, bunlardan biri işçi temsilcisi idi. Bu kez ise, böyle bir «hata» yapılmamıştı. Adı geçen komisyonu teşkil eden üyelerin kimlikleri ise şöyleydi: Sir Herbert Samuel, 1905 liberal hükümetinin üyesi, daha sonra içişleri bakanlığında sekreter, posta genel müdürü, içişleri bakanı ve 1920 de Filistinde İngiltere komiseri görevini yapmış olup, «liberal ve açık görüşlü» bir kişi olarak tanınmıştı. Sir Herbert Samuel'in sol eğilimli olduğunu ileri sürmek yanlış olur. Sir William Beveridge (şimdi Lord) 1906-8 arasında Morning Post gazetesinde başyazarlık yaptı. Kendisi emek mübadelesinin bulucusu idi ve savaş sırasında Savaş Donatımı bakanı ve daha sonra Besin Bakanı oldu. General Herbert Lawrence, Glyn, Mills and Co. bankasının yöneticilerindendi; bundan başka, en az on büyük şirketin yürütme kurulunda görev alıyordu. Bay Kenneth Lee ise, büyük bir pamuk firması olan Tootal, Broadhurst Lee and Co.'nin ve aynı zamanda District Bankasının da başkanı idi. Her iki firmanın da kömürle ilgili çıkarları vardı. Sermayedar çıkarlarla halkın ufak bir bölümünün bile doğrudan doğruya temsil edildiğini düşünmek gerçekten güçtür, bütün problemlere kapitalist çıkarlar ve statünün korunması açısından bakılır. Fakat bütün bu ters faktörlere rağmen, komisyonun önüne dikkat çekici bazı teklifler getirildi. Örneğin Maden Birliğinin Başkanı «Birliğe bağlı üyelerin istedikleri gibi iş saatleri uzatıldığı takdirde, bu çalışma süresi, Silezya dışında Avrupadaki diğer ülkelerinkinden daha uzun olacaktır. Bu teklif, 100.000 maden işçisinin işten atılması ile sonuçlanacak ve ayrıca piyasa tale-

binin üstünde kömür üretilmesine sebep olacaktır(1) diyordu.

15 Ekim 1925 den, 14 Ocak 1926 ya kadar çalışmalarını sürdüren komisyon ünlü raporunu martta sunmuştu. Raporda ileri süren hususları incelemeden önce, eylül ayında cereyan eden olaylara, özellikle savaş sonunun en önemli kongresi olan T.U.C.'nin Scarborough Kongresine dönmek yararlı olacaktır.

«Scarborough Kongresi, sendikalist harekette sola kaymanın en yüksek aşamasını temsil ediyordu (2)». Fakat sol açıdan kararlar kabul edilmesine rağmen, kongre bu alınan kararları uygulayabilecek yetenekten yoksun, hatta bu kararların uygulanmasını istemeyen sağ kanat sendikacıların işbaşına getirilmesi ile «kâğıt üzerinde» kalan bir kongre oldu. Kongre başkanı A.B. Swales, son derece etkili bir konuşma yaparak, «Militan ve ilerici politikada kararlılık ve ısrar, saflarımızı güçlendirmek ve pekiştirmek için ilham verici tek politikadır,» demişti. Devamla, «vakit gelmiştir, sendikaların daha büyük bir dayanışmaya girmek sureti ile kaybedilenin yeniden kazanılması ve inisiyatifi yeniden ele geçirmelerinin zamanı gelmiştir» şeklinde konuşmuştur. Başkan daha sonra, kongrenin kilit noktası olan fakat genel kurulun yetkisinin genişletilmesi ve güçlendirilmesi ile ilgili olup, hiçbir zaman uygulanmayan bölümüne gelerek, «genel kurulun, hasımlarımız tarafından girişilecek her türlü hareketle savaşabilecek tam yetki ile donatılmış ve tüm İngiliz sendikalist hareketini yönetebilecek merkezi bir kont-

(1) Sendikalizm tarihi, Robert M. Rayner.

(2) (İngiliz işçi sınıfının savaş sonu dönemi tarihi), Allen Hutt.

rol ve mücadele organı olması gerekiyor» diyerek, sonunda kongreyi ayağa kaldıran söylevinin can alıcı noktasına gelmiş ve «işte sınıfımızın ileriye doğru mücadelesinin yeni bir aşamasına gelmiş bulunuyoruz. Etrafımızda olup biten herşey, tüm ülke halkının, toplumun içinde bulunduğu şimdiki düzeni ve sistemi suçlamanın bilincine erişecek bir uyanışa girdiğinin belirtilerinden ibarettir.» şeklinde sözlerine son vermiştir.

Fakat, genel kurulun can alıcı noktası olan yetki gücü sorununda neler oldu? Kongre bu konuda son bir karara varamadı. Teklif incelenmek ve gelecek Genel kongrede karara bağlanmak üzere, T.U.C. Yürütme kurulunun özel bir toplantısına ertelendi. Fakat, Scarborough kongresinden sonra T.U.C.'yi yöneten J.H. Thomas'ın yeniden ve Ernest Bevin'in ilk kez seçildiği genel kongrede yetki sınırını genişletecek ve güçlendirecek bir karar alma fırsatını bulamadı. T.U.C. alınan kararları tartışıp, uygulama alanına geçmeye çalışırken hükümet tüm gücü ile harekete hazırlanıyordu. Eylülün sonunda, kendilerine Genel Grev sırasında «toplum hizmetkârları» adını veren, fakat aslında hükümetin el altından organize ettiği grev kırıcılarının açıkça sahneye çıktıkları ortam hazırlanmıştı. O.M.S. adını alan Donatım Düzenleme Organı ise, «İngiltere'nin ilk legal faşizminin» başladığını ortaya koyuyordu. Bu teşkilâtın kilit noktalarına, hükümetin «yürü» dediği zaman harekete geçecek kapitalist sınıfa mensup kişiler yerleştirilmişti: Donanma amirali Lord Jellicoe, general Sir Francis Llyd (yardımcı muhafız kumandanı), ünlü savcı Sir Lynden Macassey, yardımsevenler derneğinden Mr. Geoffrey Drage ve saldırıları yöneten Hindistan genel vali yardımcısı Lord Hardinge Penhurst ve Dış işleri bakanlığından bir kişi. Bunların hepsi İngiliz yönetici sınıfının en güvenilir, en sadık hiz-

metkârları idiler. Büyük sanayiciler, özel demiryolu atölyelerini ve deneme alanlarını hafta sonlarında gizlice, lokomotif sürücülerinin eğitilmeleri amacıyla bu teşkilâtın emrine verdiler. Aynı hazırlıklara, telefon ve telgraf hizmetlerinde çalışacak gönüllülerin eğitimleriyle devam edildi. İngiliz faşist teşkilâtının başkan ve başkan yardımcısı O.M.S.'ye yardımcı oldular. Çünkü onlar, «halen devlete en etkili yardımın, O.M.S.'e yardımcı olmakla» sağlanacağını düşünüyorlardı (1).

Eğer bu faşist organizasyon, ilân edildiği gibi kendiliğinden ve gerçekten gönüllü bir teşkilât olsaydı, hükümetin bu aradaki tutumunu nasıl açıklamak gerekirdi? Böyle bir teşkilâtın, kaptalist bir demokrasi olsa bile, böyle bir demokraside yeri olabilir miydi? Ancak İçişleri bakanı Sir William Joynson- Hicks'in kendisi bu soruyu cevaplandırabilirdi. Basın, O.M.S. nin kurulmasını soğuk karşılamıştı. 1 Ekimde İçişleri Bakanı, kim olduğu bilinmeyen birine yazdığı cevabı açıklıyordu: «Dünkü O.M.S. ile ilgili mektubun için teşekkür ederim. Bu konuda tamamen seninle beraberim. Bu kuruluştan haftalar önce haberdardım. Kurucuları bana gelerek, böyle bir teşkilât kurmaya niyetli olduklarını söylediler. Onlara, ülkenin olağanüstü bir durumda normal yaşantıyı sürdürmesi için gerekenin yapılması işinin hükümete ait olduğunu söyledim. Hü-

(1) Zamanın İngiliz Faşist teşkilatı, Mosley'in İngiliz Faşist Birliğinin öncüsü idi. Bu teşkilât, Mosley Faşist Birliği kurulmazdan çok önce Mussolini'yi taklit için kurulmuş, üyece zayıf bir teşkilâttı. 1926'da Mosley şüphesiz, İşçi Partisinin saygı değer bir üyesiydi ve 1929-30 İşçi kabinesindeydi. 1931'de bu partiden ayrıldı ve teşkilatını kurdu. Bk. İngiliz İşçi Sınıfının savaş sonu tarihi (Allen Hutt).

kümetim bu görevi yerine getirecektir. Bu hususstaki planlarım çoktan hazırdır ve hükümet tarafından onaylanmıştır.» diyordu.

İçişleri Bakanı daha sonra, O.M.S. hakkındaki görüşlerini açıklayarak, «O.M.S. yi reddetmem için bir sebep olmadığını böylece anlayacağın gibi, sükûnetin, düzenin devamını ve zorlu günlerde iyi bir hükümet arzulayan sen, ya da herhangi bir vatandaş, bu ve buna benzer başka bir teşkilâtı vatansever bir ruhla desteklerse, kamu yetkililerine teklif ettiğim yolda yardımcı olmak sureti ile amaca varmış olacaklardır.» demiştir.

Bununla birlikte, hükümet kendi mekanizmasını iyice mükemmelleştirdi. Faşist eğilimli teşkilâtların yardımları, işin dıştan görünüşü idı. Fakat, Winston Çörçil «amatörlerin» kontrolünü elde tutmanın zor olduğu gerekçesiyle, işi gönüllü teşkilâtlara bırakmaktan pek hoşlanmıyordu.

Ve böylece ülke, herbiri bir bakanlığın emri altındaki sivil teşkilâtlar biçiminde on bölüme ayrıldı. Her bölüme besin, ulaştırma, posta ve yakıt mekanizmasını yönetmek üzere, sivil teşkilâtlardan eleman sağlama yetkisi verildi. Bölgeler de aynı esas üzerine kuruldular. Hükümet, yeni gönüllü çekme işini organize edecek gönüllü hizmet komiteleri kurup, bunların başına birer başkan seçti. Bu yetkililer, hükümetin olağanüstü yetki kanununa dayanan özel bir yetki ile donatıldılar. İşte bütün bu hazırlıklar, hükümetin ilerdeki bir Genel Grevi bastırmak için planlanan ünlü askeri operasyonlarıydı. Bazı kişilerin, bu çeşit bir grevin patlak vereceğini bildikleri bir gerçekti. Bununla birlikte, çağdaş tarihte İngiliz hükümetinin giriştiği böyle bir hareketin bir benzeri görülmemiştir. Bu hareket acaba neye mal olmuştu? Madencilerin ücretlerinin düşürülmesini isteyen ve maden sahiplerini destekleyen bir

muhafazakâr hükümet, kapitalist devletin kazanacağı ve askeri bir esasa göre hazırlanmış bir «sınıf çatışmasına» hazırlanmıştı. Bu hazırlıklara harcanan paralar, o tarihteki yaşama şartları altında madencilerin en az 12 aylık geçimlerine yetecek bir miktara eşitti. Fakat hayır, hükümet karar almıştı. Bu bir meydan savaşı olmalı idi ve işçiler bu evin esas sahibinin kim olduğunu anlamalıydılar. «Kasım ay'ı» ile beraber diye yazıyor. (Savaş sonu dönemi İngiliz işçi sınıfının tarihi) adlı kitabında Allen Hutt, «Hükümet hazırlıklarının belli başlıları tamamlanmış, kadroların tayinleri yapılmış ve 20 kasım tarihli ve 636 nolu genelgede Sağlık Bakanlığı, bölge yetkililerinin dikkatini bu hazırlıklara çekmişti. Bunu izleyen aylar içinde, hazırlıkların son rötüşları tamamlandı. 1925 aralık ay'ı ile 1926 ocak ayları arasında, ulaşım için güvenlik tedbirleri, kullanılacak yolların tesbiti gibi hareket halinde polis birliklerinin grev bölgelerine sevk edilirken alınacak gerekli tedbirlerle ilgili bölgesel konferanslara devam edildi. Mart ayında, diğer konularla ilgili çok daha fazla sayıda konferanslar düzenlendi. Bütün görevlilere, son konferansın 27-28 nisan günleri yapılacağı bildirildi. Bu tarih büyük bunalımın arifesi idi. Her ne kadar, Genel Grev henüz kararlaştırılmamış idiyse de, bölge görevlileri ve diğer yöneticilerin hepsi karargâhta hazır bulunuyorlardı. Bu saat, tam işe başlama saati idi, herşey hazırdı. Daha önceden kararlaştırılmış olan işaret, Whitehall'den verilen tek kelimelik bir telgraftı: «Hareket». 2-3 Mayıs 1926 gecesi telgraf gönderilmeye hazırdı.

Bu satırlar meraklı bir hikâye, yahut bir dedektif romanından alınmış satırları andırıyor sanki, ama hiçbiri gerçekten başka bir şey değil. Hükümet hazırlıkları ileri bir aşamaya vardığı bir sırada, kabine sözcüsü, perde ardında cereyan eden tertiplere daha bir hız verdi. Fa-

kat, gerek parlamentoda ve gerekse sanayide, hükümetin plânları ile yakından ilişkili olan kişiler, Baldwin'in «Kızıl Cuma»ya yol verdiği andan itibaren neler cereyan ettiğinden tamamen haberdardılar herhalde.

T.U.C., fiilî hazırlık içinde olmasa bile, hiç değilse psikolojik bakımdan bazı tartışmaların içine girdiği bir sırada, 1925 eylülünün son haftasında yapılan kritik Liverpol kongresinde, İşçi Partisi kaçamaklı bir tutumla meydanı terkediyordu. Delegelerin kulaklarında hâlâ, T.U.C. kongre başkanı A.B. Swales'in şu çarpıcı cümleleri çınlıyordu : «Kararlı ve ısrarlı militan ve ilerici bir politika, saflarımızı pekiştirmenin ve sağlam bir dayanışmanın tek yoludur.» Fakat bu, iki uzun hafta önce idi. Şimdi, Liverpool'da İşçi Partisi yöneticileri, sofu ve mutemet sosyalist James Ramsay Mac Donald'ın ilham verici rehberliği altında, Komünist Parti üyelerinin İşçi Partisine şahsen üye olmaları imkânını ortadan kaldırmak için Komünistleri partiden ihraca başladı. Fakat, birleşik emekçi cephesinin ortak çıkarları açısından kötü olan bu davranış, çok daha berbat şeylerin habercisi oldu.

İşçi Partisinin Liverpool kongresinden bir hafta sonra, muhafazakârlar Brighton'da yıllık kongrelerini yaptılar. Baldwin'e karşı her ne kadar haziranda madencilere teslim olduğundan dolayı bir kin beslemekte idiyseler de kongrede başbakanın hükümetin Komünistler hakkında soruşturma acaçağını vadetmesi, bu kızgınlığı hafifletti. Komünist Partisi, hükümeti, işçi sınıfı acısından «karşı tedbirler» alınmasını öğütlediği için öfkelendirmişti. Baldwin, Komünistlerin sayıca büyük bir yekün teşkil etmemekle beraber, uyarıcı cümlelerin Genel Grev gibi, onları gerçekten tehlikeli bir hareketin (yönetici sınıf için tehlikeli) başına geçirecek bir güce ve etkiye sahip bulunduğunu görecek kadar zeki idi.

Bundan dolayı, muhafazakârlar kongrelerinde iki temayı işlediler: Birincisi, Komünist önderlerin izlenmesi; ikincisi, sendikaları işe yaramaz duruma getrecek kanunların çıkarılması.

Birinci konu bir hafta içinde uygulandı; ikincisi ise ancak Genel Grevden sonra uygulanma alanına girebildi.

Muhafazakârların Brighton'da görüşmelerini bitirmelerinden bir hafta sonra, Londra'daki Komünist Partisi genel merkezi basıldı, evraklara el konuldu ve partinin 12 önde gelen önderi tutuklandı. (1) Old Bailey'deki duruşmada ayaklanmaya teşvik iftirası ile suçlanan (Lenin'in yazılarını yayınlamakla suçluyordu başsavcı) 12 Komünist'e 6 ay ile 12 ay arasında cezalar verildi ki, bu cezalar 1926 nisanında kömür bunalımı yeniden patlak verinceye kadar onları hareketin dışında tutmaya yetmişti.

Komünist önderlerinin duruşmalarının ardında yatan gerçek niyet, sadece bu partinin merkezî önderliğini önlemek değildir, hükümetin Genel Grevle mücadele için hazırlıklarına engel olan tüm Komünistlere yakın olan hareketleri yasaklamak da bu niyete dahildi. Fakat, işçi hareketinden yükselen protestolar o kadar güçlü idi ki, Baldwin ve muhafazakâr saflarındaki birçok kişi, durumu yeniden gözden geçirmeğe başladılar. Madenciler Federasyonu, protestoya katılan teşkilâtların başında geliyordu ve bu arada, kömür ocaklarında meydana gelen şiddetli bir grev sırasında South Wales'de

---

(1) Mecanus (başkan), İnkpin (genel sekreter), Gallacher (başkan yardımcısı), Pollitt, Campbell, Hanmington, Bell, Cant, Rast, Murphy, Arnot ve Wintring ham.

50 madenci tutuklandı. Bütün bu olayların Komünist Partisi üzerindeki etkisi, altı ay içinde parti üyelerinin sayısının iki kata çıkması sonucunu doğurdu ve aynı zamanda parti ve azınlık hareketi, işçileri harekete geçiren ve onları ilerde kendilerini bekleyen tehlikeye karşı uyarmaya devam etti

Böylece, fırtına yaklaştı ve 1925 yılbaşına doğru madenciler, gerek T.U.C. ve gerekse İşçi Partisinde alınması gereken ciddi karşı tedbirler bakımından hiçbir kımıldama olmayışı karşısında son derece hoşnutsuzluk duymaya başladılar. T.U.C. Genel Kurulunun, hükümetle bir çatışma ihtimali karşısında hiçbir hazırlığı olmadığı ve tüm umutlarını Samuel Komisyonunda alınacak iyi sonuçlara bağladığı açıktır.

Madenciler Federasyonu genel Sekreteri Arthur J. Cook, madencilerin istedikleri anda hareketin öncülüğünü yapacak güçte olduklarını görüyordu. Artık, sadece T.U.C. genel kurulunun bir kampanya planına güvenilecek zaman değildi. Bundan dolayı, Sanayi dayanışması adı altındaki ortak hareket yeniden canlanmaya başladı ve 5 kasım da Londra'da bu Birliğin tüzüğünü hazırlamak üzere bir kongre toplandı.

Bu görüş, Ulaştırma İşçileri Sendikası, Lokomotif İşçileri Sendikası, Demir Çelik İşçileri Sendikası, Elektrik İşçileri Sendikası ve Mühendisler sendikası gibi çeşitli büyük Sendikalar tarafından derhal destek sağladı.

Birlik, üyelik için, üye Sendikalardan kurulacak Birlik Genel Kurulunun «direktiflerine harfiyen uyma» şartı arıyordu. R. Page Arnot'un «Genel Grev» adlı kitabında belirttiği gibi, tasarlanan kuruluş, «Bir Sanayi Dayanışma Savaş Konseyi yaratmaktan» başka bir şey değildi. Amaç sanayide güçlü sendikalar bloku kuracak bir dayanışma sağlamak ve bu bloku, T.U.C. Genel Ku-

rulunda ağırlığını ortaya koyacak bir duruma getirmekti. Bu, yeni bir konfederasyonun çekirdeği olacaktı. Triple Birliğin çözülmesine sebep olan nihai bir üst organın sakıncalarından kaçınılacak biçimde planlandı herşey.

Fakat, Birliği daha doğmadan öldüren iki şey vardı. Bunların ilki, 5 kasımda Demiryolu Sendikası (N. U.R.) tarafından sunulan entrikalı bir öneri idi. Bu önetiye göre, Birliğe alınma şartı olarak, o sanayii tek başına temsil edecek bir hazırlık yapılması gerekecekti. N.UR. derhal, bu görünüşte zararsız ve teorik olarak çok doğru görünen öneriyi öne sürmüştü ama, bundan güdülen asıl amaç, kendileri ile sanayi sendikacılığına karşı olan Lokomotif Mühendisleri Derneği ve İtfaiyeciler Derneği arasında bir çatlak yaratmak ve N.U.R.'un, genel sekreteri J. H. Thomas'ın hiç hoşuna gitmemiş olan Birlikten çekilmesini örtbas etmekti. Daha başlangıçta böyle bir oyuna gelen birlik, yavaş yavaş söndü.

Diğer sendikaların çoğu, üyelerini bu hususta seçime çağıracaklarını ilân ettiler. Genel grevden birkaç hafta önce, Sendikaların bazıları bu seçimin sonuçlarını ilân ediyorlardı.

BÖLÜM 3

SAVAŞ KIZIŞIYOR

Yeni yılın girişi ile, işçilerin huzursuzluğu arttı. Hükümetin bir santim gerilemeye niyeti yoktu ve devlet mekanizmasından güç ve destek alan işverenlerin saldırıları had dereceyi bularak, her fırsatta işçilerin yaşama şartlarına saldırı mahiyetini aldı. Madencilerden başka, motor sanayi işçilerinden de aynı ücretle daha fazla süreli çalışma talep edilmedikçe ve demiryolu işçileri ise, ücretlerinde doğrudan doğruya ücret indirimini kabule zorlanmaktaydı. Baldwin'in sanayii ayakta tutmak için işçilerin ücret indirimini kabul etmek zorunda olduklarına dair cümlesi, işverenlerin yanaştıkları tek tartışma konusu idi. Başka bir şey dinlemiyorlardı.

Bu sırada, T.U.C. Genel Kurulunun hâlâ bu saldırıyı karşılayacak bir kampanya planı olmadıktan başka, hükümetin askerî hazırlıklarına, «karşı hazırlıkla» karşı koymayı da benimsememişti. Ocak ve Şubat aylarında Madenciler Federasyonu, daha zamanı gelmediğini düşünerek T.U.C. nin Sanayi Komitesine bazı hareketlere girişilmesi için baskı yaptı. Nihayet, T.U.C. epey söylev çektikten sonra, Şubatta madencilerin isteklerini kabul ederek tüm üye Sendikalara durumun yeniden gözden geçirilmesi için bir genelge göndermeye karar verdi. Genelgede, «Sendikalizm hareketinin tutumu, son haziran ayında pek iyi ve açık şekilde belli olmuştur, özellikle kömür ocaklarındaki yaşama düzeyinin düşürülme çabalarına karşı birleşik ve sağlam direnişin an-

lamı açıktır. Ücretlerde indirim, çalışma saatlerinde artma yapılaamyacağı gibi, sözleşmelere de herhangi bir müdahale kabul edilemez.» deniliyordu. Çünkü, Genel Grev herzamankinden daha kaçınılmaz ve belirli bir hal almaya başladığında, T. U. C. Genel Kurulunun kaçacak delik arayan korkak yürekli yöneticileri, ihanetlerini ve kararsızlıklarını örtbas etmek için ücret konusuna sarıldılar.

10 Mart'da Samuel Komisyonu raporunu sundu. Kraliyet Komisyonunun tek kelime ile, tam bir başarısızlık olduğunu veya kurnaz bir oyun olduğunu söylemek, konuyu basitleştirmek olur. Fakat, Samuel Komisyonunun niteliği hakkında madencilerin tüm korku ve kuşkuları, yayınlanan raporda bütün hukuki kılıfına ve gevezeliklerine rağmen tek bir esasta, ücretlerde indirim esasında birleşilmesi üzerine ooğrulanmıştır. «Bir asırdan beri ülkenin ekonomik gücünün temeli olan kömür Sanayii, güç günleri atlatmıştır Bu, kuvvetli ekonomik güçler sayesinde başarılmıştır... vs. vs.» şeklinde bir ifade ile tantanalı olarak ilân ediliyordu. Ekonomi Politiğe katkıda bulunan güçlü bir muhakeme tarzı doğrusu. Fakat, Komisyonun da bildiği gibi, madencilerin üstünde durdukları başlıca konu olan millileştirme konusu şu basit cümle ile ve kesinlikle reddediliyordu: «Bize sunulan tasarıyı, işleme yeteneği olmadığından veya işçiler açısından kesin bir sosyal kazanç olduğundan dolayı reddetmiyoruz. Biz bu tasarıyı, ağır bir ekonomik tehlike gördüğümüzden ve ekonomiye hemen hiçbir yarar sağlamayacağını anladığımızdan reddetmekteyiz.» Böylece millileştirme konusu, bir kalemde gündem dışına alınıverdi. Bununla beraber, Komisyon raporunda madenlerin millileştirilmesi hususunda, «geçmişte,madenlerin özel teşebbüs eline terk edilmesi ile düşülen hata telâfi edilebilir. Madenler devletleş-

tirilmelidir...» denilmiştir. Fakat, bu devrimci bir öğüt değildi, hatta yeni bir görüş de değildi. Yedi yıl önce Samuel komisyonu da aynı şeyi teklif etmiş, fakat hiç bir şey yapılmamıştı. Ve Samuel Komisyonu, kendi teklifi dışında hiç bir hususun kabul edilmeyeceğini pekâlâ biliyordu. Şüphesiz aslında madenlerin millileştirilmesi, Komisyonun çıkarlarına hizmet eden bir «Sosyal kazanç» değil, kapitalistler için «ağır bir ekonomik tehlike» idi.

Komisyon, tesbitlerini iki bölümde topluyordu. Birincisi, uzun vadeli reorganizasyon talepleri başlığı altında toplanıyordu ve Komisyon, bu bölümde bütün yapıcı enerjisini toplamıştı. Bununla beraber yeni hiç bir şey yoktu burada. Bu teklifler, verimli bir üretim sağlanması için küçük madenlerin birleştirilmesinden ibaretti. Madenlerle, ilgili sanayi olan gaz, elektrik, petrol, kimya, çelik fırınları ve kok sanayii arasında daha yakından işbirliği sağlanması öğütleniyordu. Buna göre, özel sanayi kartellerinin raporda kasdedildiği izlenimini yaratacak devletleştirmeden söz açılmıyordu.

Komisyon, madencilik üzerinde daha bilimsel bir çalışma yapılmasını öngörüyor ve devlet yardımı ile bir araştırma merkezinin kurulmasını istiyerek, iyi bir dağıtım sistemi kurulmasını teklif etmekteydi. Ayrıca, raporda madenciliğe uzun vadeli yardımlar yapılmasını, çalışma süresinin 7,5 saatte durdurulmasını, ortak maden komitelerinin kurulmasını, üretim primlerinin ve kârdan işçi paylarının ayrılmasını ve nihayet en cömert bağışını yaparak, «sanayi yeniden refaha döndüğü zaman, yıllık ücretli izinlerin gerçekleştirilmesi» gerektiğini öğütlüyordu. Bu, ağızlara bir parmak bal çalmaktan başka bir şey değildi, çünkü Komisyonun «ivedi sorunlara» çareleri arasında açıkça, «30 nisana kadar tüm

birçok konularda Sankey Komisyonundan çok daha az tahlilci idi ve hiç şüphesiz, öğütleri de Sankey raporunda ileri sürülenlerden daha gerici idi. Samuel Komisyonu, «Sanayinin bir felâketin eşiğinde olduğunu» ilân etmişti, fakat bu durum hükümetin ihracatla ilgili dış politikasında tartışma konusu olmamıştı. Rapor, Sovyet Rusya (İngilterenin en başta gelen kömür ve kömür ürünleri alıcısı) ile ticari ilişkilerin kesildiğini ve Dawis planı tarafından finanse edilen Almanya ve müttefiklerine kömür yolu ile ödeme yapıldığını söylemeğe cesaret edememişti. Bütün bu hayati öneme sahip noktalar, raporda dikkatle atlanmıştır.

Ücret indirimlerinin, 1.112.000 maden işçisi bakımından ne anlama geldiğini anlamak için, bu sırada onların içinde bulundukları geçim durumunu gözden geçirmek gerekir. Günlük ücretlerd, 8 şiling 5 peniden, 10 şiling 4 peni arasında idi. 1914 temmuzunda ücretlere yapılan zam, resmî geçim indeksinde 1914 de hayat pahalılığının % 75 arttığı bildirilirken % 50-60 oranında olmuştu.

Madenciler Federasyonu Genel Sekreteri Arthur J. Cook, Labour Monthly dergisinin 1926 Mart sayısında, «madencilerin ortalama haftalık ücretleri 48 şiling 6 peniyi aşmamaktadır.» diyordu. Dikat edilsin, bu ücret Samuel Komisyonunun raporunda «100 yıldan fazla bir süreden beri ülkenin ekonümik gücünün temeli» olduğu belirtilen bir sanayiin produktif ünitesi olan bir işçiye verilen ücretti. Bir çok işçinin, onlardan da daha aşağı ücret aldıklarını söylemeğe gerek yok.

Bununla beraber, Maden İşverenleri onların sefaletini biliyorlardı. İşçilerin, bu sanayide yarattığı kâr yeterli olmadığından, kârı arttırmak için daha derini kazmaları gerekiyordu. Şimdi bu noktayı tartışalım. İlk kömür sahiplerinin (Baldwin gibi kişiler yani) kömür üre-

yardımların durdurulması ve bu yardımların asla tekrarlanamaması» beyan ediliyordu.

Ve daha sonra rapor, ezici hükmünü veriyordu: ücretler indirilmelidir. Bu, söylediklerine göre sanayi için kaçınılmaz bir tedbirdi. 1925'in son çeyreğinde Komisyon, yardımlar kesildiği takdirde kömür üretiminde % 73 lük bir kayıp meydana geleceğini bildiriyordu. Böylece, onların mantığına göre, bu durumda işçi maliyetinin mutlaka düşürülmesi ve ücretlerin indirilmesi gerekmektedir. Komisyon, maden işverenleri ücretlerde az bir indirim ile, daha uzun çalışma süresini kabul ettikleri takdirde, «Parlamentonun hiç şüphesiz bunu kabul etmesini» teklif ediyordu. Bu, Samuel Komisyonunun yüksek cömertliğinin biryanı idi. Her adımda, zehir biraz daha tatlılaştırılıyordu, fakat artık son basamağa gelinmişti. Raporda, bu durumda maden sahiplerinin bazı bölgelerde «az bir kârla», bazı bölgelerde ise hiç kârsız kalacakları bile bildiriliyordu. Fakat, ticaret hareketlendikçe ve fiatlar yükseldikçe kârlar artacaktı, aksi takdirde maden sahipleri, madenleri daha yeterli hale getirmek suretiyle kârı arttırma yollarını arayacaklardı. Şüphesiz, bu çıkmaz bir daire idi, çünkü maden sahiplerine göre, madenlerin yeterliliği demek, maden işçisinin ister insanî, ister insanî olmayan şekilde mümkün olduğu kadar çok çalışması idi.

Bu noktada, 1919 da Sankey Raporunda her alan bir cümleye göz atmak yeter. Sankey komisyonu, «Kömür Sanyaiinde şimdiki mülkiyet ve çalışma sistemi suçlanmaktadır, yerine başka bir sistem, ister millileştirme, ister ulusal bir satın alma metodu veya ortak kontrol sistemi getirmek gerekiyordu.» diyordu. Samuel Komisyonu, bu raporu hangi noktada daha ileri götürmüştü? Bu hususta en ufak bir belirti bulamıyoruz. Sir Herbert Samuel başkanlığındaki Kraliyet Komisyonu,

timi ile ilgili bir sıra sanayide de çıkarları vardı. Bundan dolayı, sadece kömür sanayiinde kazanılan kârların toplamı bile, bu işverenlerin sermayelerine kattıkları miktarı anlamaya yeter. Aşağıdaki rakamlar, 1913 ile 1925 yılları arasında madenlerde elde olunan kârların listesidir:

1913	16.900.000	Sterlin
1914	21.100.000	»
1915	13.900.000	»
1916	26.200.000	»
1917	39.800.000	»
1918	26.300.000	»
1919	22.300.000	»
1920	41.800.000	»
1921	3.100.000	»
1922	1.800.000	»
1923	15.800.000	»
1924	28.800.000	»
1925	6.900.000	»

Kömür sahiplerinin yukardaki kârlarına ek olarak, her yıl 6 milyon sterlin tutan kömür, sarayın emrine ayrılıyordu. Bu kraliyet ailesine mensup olanlardan biri de, Bute markisi idi. Bu zat, savaş sonu dönemde 6 yıl içinde, yılda ortalama 115.772 Sterlin kazanmıştı. Hamilton dükü 113.793 L, Lord Tredegar 83.827 L, Northumberland dükü ise 82.450 L. kazanmışlardı. Böylece, Samuel Komisyonu kömür sanayiindeki şartlardan söz ederken ve uzun vadeli kesin çareler öğütlerken, kömür sanayinin mali temellerinin en önemli ve temel yanlarına hiç değinmiyordu. Aksine, rapor kapitalizmin en güçlü savunulucuğunu yapıyordu. Düğümü açmaya başladıkça çareler arasında gösterilenlerin, hiçbir köklü değişiklik getirmedikleri gitgide açıklığa kavuşuyordu. 1926 da İngiliz Sanayinin hiçbir kesiminin, kömür sana-

yi kadar reforma değil, ama köklü değişikliğe ihtiyacı yoktu. İşçi hareketinde kimsenin, Samuel Komisyonundan böyle bir çözüm yolunu beklemediği bir gerçekti, hele madenciler hiç beklemiyordu. Buna rağmen T.U.C. Genel Konseyi, Samuel Komisyonu Raporunu hazırlayıncaya kadar Sendikaların tahrikçi olmamaları gerektiği düşüncesine saplanmıştı. T.U.C. Yöneticileri, caka ile raporu beklediler ve raporun maden işçilerinin yaşama standartları ile ilgili uzlaşma tutumuna rağmen, kendi hazırlıksızlıklarını örtbas etmek için ve madencilerin ihanetlerini doğrularcasına, komisyonun tesbitlerinin eksik olduğunu bildirdiler. Bay Ramsay Mac Donald'ın raporla ilgili yorumu, T.U.C. ve İşçi Partisinin başında bulunanların tipik bir tutumu idi, Bu yoruma göre, «siyasî düşünce tarihinde açık bir belirti...» idi bu rapor, Fakat, İşçi Partisi başkanının 12 ay önce Avam Kamarasında yaptığı konuşmayı hatırlıyanlar için, bu yorum hiç de şaşırtıcı değildir. İşçi Partisi önderi Ramsay Mac Donald, «Sanayide birbirini yok edici bir kavgaya girişmiş bir yanda büyük Sendikalar bloku, diğer yanda sermaye kadar ülke için kahredici bir kargaşa olamaz...» Samuel raporu ile ilgili hükümet yorumu tek esas üzerine dayandırıldı, o da madencilerin ücretlerindeki indirimi kabul etmeleri idi. Bu, Baldwin'in tutumunun kesin bir ifadesiydi.

Madencilerin söyledikleri gibi, «Komisyonun Raporu herhangi bir değişiklik getirseydi hükümet ve işverenlerin ücretlere saldırıları hakkında, onlarla tartışmaya kolayca girilebilirdi.» Page Arnot, Genel Grev adlı kitabında daha da suçlayıcı bir ifade kullanmakta ve raporu hazırlanmasında rol alan tarafların, kandırılmaya hazır olanları ve biraz kararsız olanları kandırmak için, İşçi Hareketini bölmek istediklerini yazıyordu. Sendikaları moralman çökertmek konusunda, rapor çok ba-

şarılı idi. Eğer, işverenlerin Mart ayında ortaya attıkları yeni teklifleri, yedek stratejileri ile ilgili olmasaydı, kömür sanayii tarihi, 1926 yılı sayfasını, sendikaların madencilerin ücret indirimlerine karşı direnişlerini desteklemeyi reddederek, Kraliyet raporunu kabul etmeleri ile kapanmış olacaktı. Böyle yazıyordu Page Arnold.

1925 temmuz bunalımı ile ilgili olarak kurulan ve daha sonra (Sir) olan başkan Arthur Pugh, milletvekili I. Bromley, A. Hayday, Ben Tillet, George Hicks, A. B. Swales, milletvekili J. H. Thomas, A. G. Walkden ve şimdi Lord olan Genel Sekreter Walter M. Citrin'den kurulu T.U.C. Sanayi Komitesi, Samuel Komisyonunun raporundan bir gün sonra toplandı, fakat madencilerle görüş birliği içinde, madencilerin raporunun tümünü gözden geçirinceye kadar hiçbir yorumda bulunmadı. Ertesi gün, yani 12 mart da Madenciler Federasyonu, Komisyonun kararlarını kabul etmediklerini açıklığa kavuşturacak yeni bir toplantıya çağırdı. Bununla beraber, bu özel toplantıda bu tutumda ısrar edilmedi, yalnız delegelere, işçilerin düşüncelerini anlamak üzere ve bu hususta 9 nisanda yapılacak toplantıda rapor vermeleri için bir süre tanınması kararlaştırıldı.

Bu toplantıdan önce, madencilerin isteklerinin T. U.C. tarafından aynen kabul edileceği bildirildi. Belirsiz genelleştirmeler ve belirsiz demagojiler için vakit geçmişti. Genel Kurul neye hazırlanıyordu? Madenciler Federasyonu tarafından ortaya atılan soru buydu. Hükümet, şüphesiz madencileri Samuel Komisyonunun tavsiyelerine uymaya zorlamış ve maden işverenleri ile yakın iş birliği yaparak, onları ücret indiriminin, sanayinin uzun maddi çıkarları bakımından zorunlu olduğuna inandırmağa çalışıyordu. Bu arada, T.U.C. Genel Kurulunun, madencilerin yöneticileri ile eski anlaşmazlıkları

olan zayıf kanadı, Federasyonun konseyden çekilmesini elaltından öğütlüyordu. Fakat, hangi maden işçileri yöneticisi, maden bölgesindeki kent ve ilçeleri dolaşıp da, ücret indirimi lehine herhangi bir söz söyleyebilirdi acaba? Sorumlu sendika önderlerinden böyle bir hareket beklemek, ancak bir sürprizden başka bir şey olamazdı.

Samuel Komisyonunun raporundan on gün sonra Tom Mann, bir milyon Sendikalıyı temsilen 883 delegeden kurulu olan Azınlık Hareketinin bir konferansında konuşuyordu. Bu konferans, Ulusal Azınlık Hareketi adı altında toplanıyor ve bu hareketin daha önce toplanan diğer kongrelerine nazaran rekor denecek bir delege sayısı katılıyordu.

Kürsüden konuşan Tom Mann, madencilerin desteklenmesinin İşçi Hareketi için hayatî bir önem taşıdığını haykırıyordu. South Wales Madenciler Federasyonunun önderlerinden Arthur Horner, «tüm işçi sınıfı güçlerinin, yapılan saldırıyı kırmak, defetmek ve işçi sınıfının her kesiminin isteklerini kabul ettirmek için tek bir merkezi yönetim altında toplanmasının zorunlu» olduğunu ilân etti. Bölgesindeki tüm işçi sınıfının güçlerini harekete geçirebilmek üzere her sendika, yönetim kurulundan hareket konseyi kurması ve T.U.C. Genel Kurulundan bir Ulusal Hareket Kongresi kurması istendi. Bunlar gerçekçi isteklerdi. Ancak en islâh olmaz bir işçi, yöneticisi, bu çağrıları ve ifadeleri tahrikçi bulabilirdi. Bu dil, bir saldırı dili değil, ancak bir savunma dili idi. Hükümet yumruğunu çoktan göstermişti, işçiler ise kendilerini umutsuz bunalımın içinde kıvranan kapitalist bir devletin saldırısına karşı savunmak için, güçlerini toplayarak harekete geçmeye çalışıyorlardı umutsuzca.

Maden işçileri delegelerinin kongresi, hatırlanacağı

üzere 9 Nisanda toplantıya çağrıldı. Fakat Genel Kurul, 8 Nisana kadar hiçbir nihaî karar almamıştı.

Samuel Komisyonun raporunun yayınlanması ile 8 nisan arasında basın, genel kurulun artık madencilerin davasını desteklediği ve bir anlaşma peşinde koştuğu haberlerini yayıyordu. Bu haberlerin çoğu hayal mahsulüydü, ama bazıları da gerçeği yansıtıyordu. Madenciler Federasyonu, Genel Kurulun ne tutumda olduğunu merak ediyordu. Nihayet, 8 Nisanda Sanayi Komitesi şu kararı verdi: «Madenciler Federasyonunun Temsilcileri ile, maden sanayiinde işverenlerin Kömür Komisyonunun raporu ile ilgili tutumlarına ve halihazır duruma dair, madencilerin görüşleri alınarak yapılan tartışmalar sonucu Komite, olağanüstü güçlüklerin adil bir biçimde yenilmesi yolunda madencilerin çabalarının desteklenmesine karar vermiştir. Bu Komite, Maden İşçileri Federasyonu ile, Maden Sahipleri Birliği arasındaki görüşmelere Kömür Komisyonunun raporundaki esaslar içinde ve anlaşmazlık konularını asgariye indirmek suretiyle, vakit geçirmeden devam edilmesi görüşündedir. Komite tatmin edici bir anlaşmaya varılması hususunda her türlü biçimde yardımcı olmaya hazırdır.»

Bu kararla birlikte, Genel Sekreter Walter Citrine'nin de şu mektubu yayınlandı:

«Genel Konseyin Sanayi Komitesi, 8 Nisanda toplanan Komiteye genç delegeleriniz tarafından, işverenler tarafından,

a) Bölgesel Sözleşmelerde yapılacak herhangi bir değiştirme,

b) İş sürelerinin uzatılması,

c) Ücretlerde indirme ile ilgili girişilecek çabalara karşı, Federasyonunuzun destekleneceğine dair

bir deklarasyon yayınlanması hakkında sunulan talep dikkatle incelenmiştir.

Komite, halihazır durumun ciddiliğini kabul etmekle beraber, henüz olayların Genel Konsey politikasının bir deklarasyonla tesbit edeceği noktaya gelmediği düşüncesindedir.» Mektup, daha sonra Komite kararındaki şartları tekrarlıyordu. Hiç kimse, bu cevap hakkında şüpheye düşemez. Örneğin madencilerin hiç kuşkusu yoktu. Bu cevap, genel kuruldan beklenen bir cevap değildi. Cevap, açıkça bir geri çekiliş, hem de Şubat ayının sonunda yayınlanan bildirideki çizgiden çok daha büyük bir geri çekilişti. Saflardaki çatlaklık iyice açığa çıkmıştı. Bununla beraber 8 Nisan tarihli mektup, bazı T.U.C. yöneticilerinin ihanetlerinin başlangıcını ilk defa belirgin bir biçimde ortaya koyması bakımından hayati bir önem taşıyordu. İlk çatırdıların nerede ortaya çıktığını söylemek zordur. Bu çatlamanın, ilk defa Triple Birliğinin çökmesi ile başlaması veya belki Sanayi Birliğinin doğuşu sırasında yahut da sendikalar arası bir sıra rekabet, kıskançlık ve yanlış anlamalardan doğması mümkündür. Genel Kurulun hesabı neydi acaba? 1925 deki Scarborough kongresi, savaştan bu yana, kararlarında ve konuşmalarında en sol eğilimi yansıtan, fakat uygulamada gevşek olan bir kongre idi. Örneğin, Genel Konsey yetkileri konusundaki en önemli kararında kongre, gelecek genel kurulun daha güçlü bir merkezi yetki ile donatılması hakkındaki teklifleri kabul etmek gibi ağır bir hataya düşmüştü. Çünkü, yeni seçilen konseyden ilk defa olarak Ernest Bevin ve demiryolcuların temsilcisi olarak kısa bir konuşma yapan J. H. Thomas, yeniden İşçi Partisi hükümetinde 1924 yılında görev almışlardı. Hickses'ler, Purcell'ler ve Tillet'ler azınlıktaydılar. Sağa kayma başlamıştı.

Genel Grev'in başarısızlığı, gerçekte en geniş an-

lamı ile yönetici kadronun başarısızlığı idi. Bu başarısızlık, sadece Genel Konseydeki bazı kişilerin omuzlarına yüklenemez, çoğu bu Kurulda temsilci olan bu sağ kanat mensuplarının başarısızlığı idi başlıca asıl neden. Bu kanat mensuplarındaki militan ruhunun eksikliği, onların Genel eğilimlerinden doğuyordu. «Kızıl Cuma» dan bu yana geçen aylar boyunca, tüm işçi hareketinin resmî görevler alan kadrosunda, sağ eğilim önemli derecede güçlenmişti. Sendikaların yürütme kurullarında, sendika kadrolarında, İşçi Partisi bölge teşkilâtlarında ve kooperatif hareketinde, mevcut şartlara rağmen tüm bu makamlarda, sağ eğilim makam kapma yarışında önemli ilerlemeler kaydetti ve büyük ihanetin biçimlenmesine yardımcı oldu.

Şüphesiz, izlenilen bu politikanın tüm suçunu kişilere yüklemek de işi basitleştirmek olur. Fakat, Genel Kurulda olup bitenlerin çoğu, J. H. Thomas'ın gerçek bir Genel Grev'in analizi açısından Latin anlayışı olan «de mortuis nil nisi bonum», yani «sadece fiiliyat ve tutuma bak» anlayışı ile bağdaşmayan tutum ve etkisi altında cereyan etmişti.

Fransız - Prusya savaşı sırasında doğduğu Newportun kenar mahallelerinde yükselen ve 9 yaşında bir ecza atelyesinde 4 şiling haftalıkla ve daha sonra sıra ile kumaşçı yardımcısı, makine temizleyicisi, sonra sendika şubesinde görevli sendikacı olarak çalışan bu adam (James Henry Thomas 1926 da 51 yaşındaydı) 29 yaşında N.U.R. Demiryolcular Sendikasının en genç bölge başkanı oldu. Kendisi haris, kararlı ve açıkgöz bir kişi idi ve 42 yaşında bu sendikanın Genel Sekreteri oldu. İşçiler Genel Grev'e hazırlandıkları bir sırada, bu Thomas, Mac Donald ve yüksek sosyetedeki arkadaşları ile keyif çatıyordu. Thomas'dan bu hususta pek aşağı kalmayan Philip Snowdan bile, onun hak-

kında şöyle söylüyordu: «Thomas'ın yılın sadece 3 haftasını işçi toplantılarında, geri kalan 150 günü sosyetenin çeşitli yemekli toplantılarında geçirdiğini hesapladım. Ayrıca, bu toplantılarda kendisinin 9 galon şampanya içtiğini ve kolalı gömleklerinin, yılda 11 Sterline malolduğunu da hesapladım.»

Thomas'ın biyografisini yazanların çoğu, onun Sosyalist olmadığı ve hiçbir zaman da olmağa yönelmediği hususunda birleşmişlerdir. Hoşlandığı kişiler milyonerler, krallar, prensesler, dükler ve elçilerden ibaretti, ama işçiler asla. Kendisi. «motor temizleyiciliği» yaptığı günlerle övünürdü, fakat o günlere dönmek düşüncesinden bile son derece korkardı ve bu ihtimali önleyici her tedbiri almıştı. Muhafazakârlar, onun değerini takdir ediyorlardı ve arkadaşı Lord Birkenhead, Thomas'dan sosyalistlerin yetiştirdiği en zeki politikacı olarak söz ederken, iki taraflı kompliman yapıyordu. Ve onu Birkenhead'dan daha iyi tanıyan olabilir miydi?

9 Nisanda madenciler konferansı toplandı ve tüm işçilerin, iş sürelerinin arttırılması, buna karşılık ücretlerin indirilmesi ile ilgili herhangi bir teklifi derhal reddetmeleri ve toplu sözleşmelere sıkıca sarılmaları emrini içine alan bir karar alındı. Madencilerin, işverenlerle 13 nisanda toplandıkları sıralarda, savaşın son aşamasına yaklaşmakta olduğu aşikârdı. İşverenler Birliği Merkez Komitesi bu toplantıda madencileri, bundan sonra bölge sözleşmeleri ile yönetilecekleri ve Maden İşçileri Federasyonunun daha önce imzaladığı ülke çapındaki sözleşmenin de iptal edileceği hususunda uyardı. Toplantı tam bir anlaşmazlıkla sona erdi ve tarafların toplantıda saçtıklar isyan bulutları, tüm kömür ocaklarına yayılmağa başladı. Ertesi gün, madenciler T.U.C. Sanayi Komitesi ile ve işverenlerle yaptıkları toplantının sonuçları hakkında rapor vermek üzere tekrar toplantılar. Komite

bu defa içtenlikle bir bildiri yayınlayarak, «Komite, madencilerin yaşama şartlarının düşürülmesine karşı ve çalışma süreleri ücretler ve ulusal sözleşme hususundaki direnişlerinde tam olarak desteklediği hakkında eski kararında ısrarlı olduğunu ilân eder.» diyordu. Bu, 6 gün önceki tutumdan çok farklı bir tutumdu. Gerçekten olaylar açısından, Şubat bildirisinin tekrarı ve «Kızıl Cuma» ruhunun canlanışı idi bu tutum. Herhalde bu bildiride madenciler ağır basmıştı. Aynı zamanda Uluslararası Madenciler Federasyonu da, işçilerin durması halinde, İngiliz kömürlerine karşı ambargo konacağını tekrarlıyordu. Fakat, bir anlaşmaya varma çabaları hâlâ devam ediyordu. Sanayi Komitesinin, madencilerin destekleneceğine dair bildirisinin yayınlandığı gün, Baldwin, madencilerle T.U.C. yi çağırdı Anlaşma çabalarına devam etmenin faydasız olduğunu gösterdi bu toplantı, fakat Baldwin kendini «barış havarisi» gibi göstermek çabası içindeydi ve 22 nisanda, madencilerle işverenler arasında, her iki tarafın da Genel Grev'in eşiğinde olduğunu ispat eden yeni bir toplantı yapıldı. Burada da bir anlaşmaya varılamadı, gerçekten hükümetin barış taraflısı görünmekle beraber, fırtınayı körüklemeğe hazırlandığı ve tarafların istim üstünde oldukları bir ortamda bir anlaşma imkânsızdı.

Fakat Sanayi Komitesi, çıkmaza bir çare bulmak amacı ile 22 nisan gecesi yeniden Başbakanı ziyaret etti. Bu ziyarette, Baldwin'i şahsen müdahale etmeğe ve bildiriyi daha ciddi gözden geçirmeğe zorladılar. Ondan, yeniden iki tarafla görüşmesini ve kendi yönetimi altında tarafları bir anlaşma çizgisine getirmesini istediler. Bu isteklere cevaben başbakan, tarafları 23 Nisanda yeniden topladı, ama artık çok geç ve faydasız bir davranıştı bu. İşverenler, ulusal çapta bir sözleşmeye dayanan bir asgarî ücret tesbitini aşağı yukarı

reddetmişler ve hatta bölgesel ücret tesbitini dahi reddetmişlerdi. Bu durum, tam bir çıkmazı ifade ediyordu.

Bay Arthur Pugh'un daha sonra verdiği raporda belirttiği gibi, «Sorunların hiçbiri çözümlenmemiş durumdaydı» ve Ramsey Mac Donald'la Arthur Henderson, maden bunalımı ile ilgili olarak Sanayi Komitesinin tüm toplantılarını ortak toplantılar şeklinde yapmağa çağırdılar. Son temaslarını yapan Başbakan, bir modus vivendi'ye ulaşılması için dramatik çabalar yapıldığı bir sırada, tüm sorunun işçilere verilecek tavizler etrafında dönüp, dolaştığını ifade etti. Bir hafta sonra J. H. Thomas'ın Avam Kamarasında belirttiği gibi, T.U.C., Başbakandan iş çığrından çıkmadan birşeyler yapmasını rica ediyordu. Thomas «10 günden beri müzakere halindeyiz, 10 gündür hükümete, işverenleri ne olursa olsun, ne kadar kötü de olsa taviz vermeğe zorlayın, sonrasını bize bırakın dediğimiz halde, aldığımız cevap «hiç birşey yapamayız» oldu.» diyordu. Baldwin, işverenlerin Samuel raporunu, işçiler ücretlerde % 13 1/4 lük bir indirime razı olmadıkça, kabul etmelerine en ufak bir ihtimal olmadığını bildirdi.

Nisanın son günleri yaklaşıyordu, buna rağmen bir çözüm yolu görülmüyordu. Thomas ise, Genel Grev başladığı zaman «grev'in 1 Mayıs da patlak vereceğini herkesin bildiğini» Avam Karamasında söylemişti. Madenciler, 28 nisanda özel bir delegeler toplantısı yapılmasına karar verdiler ve T.U.C.'nin ertesi gün, tüm üye Sendikaların Yürütme Kurulları ile bir olağanüstü toplantı düzenleyeceği açıklandı. Fakat, bu iki kritik toplantıdan önce, Sanayi Komitesi ile Baldwin arasında toplantılar yapılıyordu. 26 Nisan Pazartesi ve 27 Nisan Salı günleri, işverenlerle madenciler arasında görüşmelerin yeniden başlaması için yoğun çabalar sarf edildi. Bald-

win, T.U.C. den direkt konuşmaların yapılması ve madencileri. Komite Temsilcilerinden bazılarını, kendisinin başkanlığı altında 9 işveren temsilcisinden kurulu müzakere konseyine sokma hususlarında iknaya çağırdı. «T.U.C.,» diyor Pugh «bu isteğe karşı Başbakanı, bu isteklerini candan kabule hazır oldukları hususunda temin ediyordu.» Fakat, ertesi gün (27 Nisan) Baldwin, T. U.C. ye madencilerin adı geçen toplantılara katılmak istemediklerini söyledi.

Bütün bunlara rağmen, Baldwin veya hükümetin, başbakanın T.U.C.'ye çağrıda bulunduğu tarih olan 26 Nisan'dan önce, görüşmelerin barış yolu ile sonuçlanmasını ne derece arzuladıkları şüphelidir. 26 Nisanda Muhafazakâr Parti Genel Merkezi, gazetelere şöyle bir bildiri yolluyordu : «Bütçe görüşmeleri ile ne kadar ilgilendiğiniz biliniyor. İlişikte sunduğumuz yazıyı işçi sorunları muhabirlerinize iletirsiniz umudu ile şunu ifade etmek isteriz ki, hükümet kamu oyu'nun dikkatini Avam Kamarasının geçen haftaki toplantısında verimin düştüğü açıklanan kömür sanayindeki ekonomik durum üzerine çekmeğe özel bir çaba göstermektedir. **(Bu durumda, dikkatlerin aslında ücretlerin indirilmesinden çok, verimin düşmesi üzerine çekilmesi gerekmektedir.)** Bu ifadelerin dışında, basın özgürlüğünün dış etkiler altında olması ve bir siyasî parti olarak Muhazakâr Parti ile Hükümetteki muhafazakârlar arasındaki iş bölümü hususunda gerçekten ilgi çekici olan husus, bu olağanüstü bildirinin Fleet caddesindeki gazete merkezlerine dağıtıldığı sırada, Başbakan ve Muhafazakâr Partisi Başkanı Stanley Baldwin'in işverenlerle madenciler arasında aracı rolü oynaması ve T.U.C.'ye acele yardım çağrılarında bulunması idi. Çatışmanın başlamasından önceki hava böyle idi. Memorial Hall'da yapılan ve tüm sendikaların yürütme kurullarının katıldığı tarihi özel toplantı,

«Nisan günlerinin» havasını yansıtıyordu. Fakat, bu toplantı ne için yapılmıştı gerçekte? Bu bir, askeri stratejistlerin, bir grev halinde teşkilâtlı işçileri harekete getirici büyük bir hareket planı hazırlamak ve yürürlüğe koymak için katıldıkları toplantı mı idi? Yoksa, silâh elde dramatik çağrıyı bekleyen işçi temsilcilerinin bir toplantısı mı idi? Büün bunların dramatik cevabı, ne yazık ki ancak «hayır» olacaktı. İşçiler, sadece ruhen hazır durumda idiler ve iyice bilenmişlerdi, ama bu kapitalist bir devletin örgütlenmiş gücü ile savaşmağa yeterli olamazdı.

Yürütme Kurullarının büyük gösterisi, işçiler, işverenler ve hükümet arasındaki görüşmelerin ve T.U.C. deki gidip gelmelerin son günlerinde Londrada yapılmıştı. Bu toplantının, tarihi «Grev» kararı ile sonuçlandığı gerçekti. Fakat, hazırlıksız olmanın asıl sebebi uzun süre ortaya çıkarılamazdı. 1927 Ocak ayında, Genel Grev üzerinde yapılan soruşturma ile ilgili olarak, T.U.C. Genel Kurulunun Sendika yürütme kurullarına gönderdiği rapor üzerinde yapılan araştırma ile ilgili olarak Ernest Bevin şöyle diyordu:

«Grevle ilgili hazırlıklara ait 27 Nisana kadar hiçbir şey mevcut değildi. Ben, bu toplantıdan hiç kimsenin özel bir hareket planı hazırladığı izlenimi ile ayrılmasını kesinlikle istemiyordum. Gerçekten, Genel Kurul 27 Nisan bildirisine kadar bir grev plânı hazırlamamıştı...»

O sıralarda T.U.C. Genel Sekreteri olan Walter Citrine'nin ise, Winston Çörçil'in 1925 aralık ayında sert konuşmasından sonra bir hareket bildirisi hazırlamış olduğu, olayların ışığında ortaya çıktı. Ama, Genel Kurul bildiriyi «bu kritik zamanda böyle bir teklif kabule şayan olamaz» gerekçesi ile hasır altı etti.

Bu gerekçe şüphesiz, 29 Nisanda toplanan yürüt-

me kurulları toplantısında açıklanmadı. Bereket ki, olaylara kronolojik sırasına göre bakmayıp, oldukları gibi panoramik açıdan bakabiliyoruz. Kronolojik sırasına göre olayların izlenmesi tarihçilerin, özellikle sosyalist tarihçilerin görevidir. Özel toplantı 29 Nisanda başladı ve 1 Mayıs Cumartesi öğleden sonraya kadar devam etti. Toplantının devam ettiği bu iki buçuk gün içinde, bir çok büyük lâflar edildi. Hareketin büyük konuşmacıları olan Bevin, Thomas ve Ramsey Mac Donald gibileri, örgütlenmiş işçi sınıfının önderleri önünde dillerini yuttular.

Bu büyük bir heyecan günü idi. Toplantının açılış gününde Genel Kurul Başkanı Arthur Pugh, «Kızıl Cuma»dan, Samuel raporunun yayılanmasına kadar süren tartışmayı özetledi. Genel Kurulun, rapor karşısındaki tutumuna önemli bir açıdan değinerek raporun şu pasajını ele alıyoruz: «Sanayide işçilerden bazı fedakârlıklar talep edilmesinden önce, Sanayinin tüm kesimlerinde organizasyonu geliştirici ve işletmelerin verimini arttırıcı her araca başvurulması gereğinin mutlaka kabul edilmesi ve bu hususta görüş birliğine varılması gerekmektedir.» Bu hususta Pugh, «Şimdi tartışmanın can alıcı noktasını bu şart belirlemelidir. Görüşmelere bu noktadan başlanmalıdır. Rapor yayınladığı zaman, bir çoğumuz raporun şu yukarda değindiğimiz tavsiye ve öğütlerini yürürlüğe koymak üzere, tarafların derhal uyumlu bir çaba sarf edeceklerini umduk.» dedi.

Bundan da anlaşılıyor ki, Genel Kurul gerçekten ücret indirimi teklifini içeren raporu kabul etmekle maden işçilerine pekaz umut vermişti. Başbakan, Baldwin'le yapılan konuşmalara değinen sözlerin son bölümünde, «halihazır durum, müzakerelerden hiçbir sonuç alınamadığını gösteriyor, fakat ben şahsen durumdan umutluyum.» diyordu. Fakat, Genel Kurul tarafından

Pugh'un konuşmasını takiben ileri sürülen tavsiyelerde şu çelişkili ifade vardı : «görüşümüze göre, madencilerin çalışma şartları ve ücretleri, yaşama düzeyinin düşürülmesinden başka çareler araştırılmasını gerekli kılacak derecede düşüktür...» Bu ifade, Samuel raporundaki teklif ile çelişiyordu.

Daha sonra Genel Kurul, Baldwin'le yapılan görüşmelerin uzatılması amacı ile cuma gününe kadar toplantıya ara verilmesini teklif etti. Toplantıya ara verilmesi ile ilgili teklif, J. H. Thomas ve Ernest Bevin tarafından ileri sürüldü. Madencilerin Genel Sekreteri Arthur J. Cook, bu karardan söz ederken, kararın «26 Şubatta gönderilen bildirinin onaylanması» şeklinde yorumlandığını ifade etti ve «bize çalışma saatlerinin uzatılması, ulusal toplu sözleşme ve ücretlerde indirim ile ilgili hususlarda sizin yanınızdayiz diyordunuz» diyerek endişelerini ifade ediyordu. Thomas, Bevin ve Cook'un dışında, bu tartışmalara katılan bir kişi daha vardı: Hizmet ve Büro İşçileri Sendikası genel sekreteri W. J. Brown. Brown, bu tartışmalara katılanların en açık görüşlü olan idi. Jimy Thomas, madencilerin lokavt ilânlarını sökmelerine engel olunması hususu üzerinde durmuştu. Bevin ise daha da ileri giderek, «olağanüstü bir duruma giriyorsunuz, bundan dolayı önümüzdeki 24 saat içinde bağımsız sendikalar olmaktan çıkıp, tek bir sendika olmak durumunda kalacaksınız. Madenciler, kendi amaç ve çıkarlarını genel bir hareketin amacı uğruna feda etmek zorunda kalacaklar ve genel hareket ise bunun sorumluluğunu taşıyacaktır.» Bunlar; Thomas'ın kullandığı kelimelerden daha sert kelimelerdi, fakat daha sonra biraz sola kayan W. J. Brown'un cümleleri yanında yavan ve hafif kaldı. W J. Brown, içinde bulunulan öfkeli ve sert havaya değinerek, bu toplantının 30 Temmuz 1925 deki toplantı kadar canlı ve istek dolu bir top-

lantı olmadığını, dokuz ay önceki havanın artık bu toplantıda var olmadığını söyleyerek, o zamana kadar açığa çıkmamış bir gerçeğe değinmişti.

Brown'ın bu yorumuna karşı, delegeler «hayır» diye bağırıyorlardı. Fakat o, bir yaraya dokunmuştu. Brown devam ederek, Genel Kurulun hareketi yön vermedeki geçiktirici tutumunu eleştirmiş ve «toplantıya şunu bildirmek isterim ki, taraflar arasındaki müzakerelerde Genel Kurulun, hareketin nereye kadar götürüleceğini açıklığa kavuşturması gerekmekte ve önem taşımaktadır...

Görüşümüze göre, büyük bir hata işlemekteyiz. Hareketimizi çatışma başladıktan sonra değil, şimdi açıklamalıyız.» demiştir. Hiç kimse onu, biran önce kesin bir çarpışma istemekle suçlamamıştı. Brown, açıkça arkadaşları ile birlikte tatminkâr bir anlaşmaya varılmasını istediklerini söylüyordu. Fakat, aynı zamanda o, önderlik yarışmasındaki olup bitenleri, Genel Kurulun keskin ve açık bir karar almaktan inatla kaçındığından dolayı, tüm hareketi zayıflattığını görebiliyordu. Brown, İşçi Partisinin parlamento grubunu da eleştirmiş ve Thomas buna da gücenmişti. Ayrıca, Hizmet ve Büro işçileri sendikası başkanı, Genel Kurulu çok zayıf ve kararsız, duygusal olduğundan dolayı eleştirmişti. Thomas, bu suçlamaları ciddiyetle savuşturdu. Toplantının ertelenmesinden sonra, bütün gece ve ertesi gün (30 Nisan cuma günü), Sanayi Komitesi, madencilerin temsilcileri ve Başbakan, işverenlerle bir anlaşma zemini hazırlamak için uzun ve yorucu saatler harcadılar. Teklifleri, teklifler izledi, bunlar incelendi, tarafların karşılıklı eleştirileri altında aranan formüller eriyip, gitti. Bu teklfler ve karşı teklifler deryasında, iki önemli nokta ortaya çıktı. Birincisi ve şüphesiz en önemlisi, Baldwin'in açıkça işverenlerin yanında yer almasıydı. İkincisi ise,

Sanayi Komitesinde madencilerin, ücret indirimini incelemeğe yanaşmağa hazır oldukları inancının yer etmesi ile ortaya çıkan uçurumu kapatmaktan şiddetle kaçınmaları idi. Bu durum, böyle bir şeyi düşünmek bile istemediklerini açıklayan madencilerle Genel Kurul arasında keskin bir görüş ayrılığı yarattı. Prof. Laski, o sıralarda Baldwin'in manevraları hakkında şöyle yazıyordu: «Baldwin, madencilerden Komisyonun bile tesbit etmediği bir çalışma süresi arttırımı talep ediyor; hiçbir garanti altında olmayan bir ücret indirimi, gelecek üç veya dört yıl içinde işverenler bakımından hayli kârlı olurdu; Komisyonun çekingen tekliflerinin herhangi bir biçimde kabul edileceği bile şüpheli; madencilerin ücretlerine yapılan bu saldırı, tüm işçilerin yaşama standartlarına yapılacak bir genel saldırının başlangıcıdır.»

Nisan ayının son günü olan adı geçen cuma günü, T.U.C.'nin Sanayi Komitesi, Baldwin ile 12 saaten fazla yapılan sinirli müzakerelerden sonra çalışmayı durdurdu. Bununla beraber, toplantı yöneticileri milletvekili ve Genel Kurul üyesi olan bay A. A. Purcell tarafından her saat başı kürsüden verilen yeni haber bültenini sabırla beklediler. Saat 7.15 de örneğin bay Purcell, kürsüye gelerek, dramatik bir sessizlik içinde şöyle söyledi: «Avam Kamarasının toplantı salonundan henüz gelmiş bulunuyorum. Bu toplantıya son verecek bir haber henüz yok. Bir süreden beri müzakere komitesi, Başbakan, Lord Birkenhead ve Sir Austen Chemberlein arasında yürütülen toplantılar, madencilerin temsilcilerinin katılması ile yeniden başlamış bulunuyor. Bu görüşmelerin ne biçimde geliştiğini söyleyecek durumda değilim, fakat durumun son derece ciddi olduğunu ve burada beklememiz gerektiğini söylemek benim görevimdir.»

Saatler geçtikçe ve gece yarısına doğru, Sendika temsilcileri toplantı salonundaki monoton sessizliği kır-

mak için toplu şarkılara başladılar. Nihayet saat 11.25 de, müzakere Komitesi Farrington cadesinden döndü. sonuç boş.

T.U.C. Genel Başkanı Arthur Pugh, Başbakanın maden Genel Başkanı Herbert Smith'e gönderdiği bir mektubu toplantıda açıkladı. Bu mektup gerçek Genel Grevin başlamasından birkaç saat öncesinde Başbakan bay Baldwin'in düşüncelerini öğrenmek bakımından önemli olduğundan, mektubu tam olarak açıklamada yarar vardır. Mektup şöyle:

«Sayın bay Smith,

Size mektupla hitap ediyorum, çünkü zaman kazanmak şu anda çok önemli. Kömür işverenlerinden, size dün gece sözünü ettiğim ve bölge temsilcileri ile birlikte kararlaştırdıkları teklifi şimdi almış bulunuyorum. Teklif, özet olarak yer üstü işçileri ile aynı esas üzerinde, 8 iş saati karşılığı 1914 seviyesinin % 20 yükseği bir asgari ücreti içeriyor (North Wales madencilerin temsilcileri, Genel Toplu sözleşmenin dışında kalmak istemiyorlardı, fakat bölgedeki maden kuyularında bu asgari ücretle çalışmanın mümkün olmadığını ifade ediyorlar). İşverenlerin bu teklifini size sunarken, size dün de, açıkladığım gibi 1919 (yedi saat çalışma süresi) Kanunu şimdilik uygulanmadan, ek çalışma sürelerinin tedrici olarak tesbitinin genelgelere bırakılacağını hatırlatmak isterim. Hükümet 31 aralık 1929 dan önce, işyerlerinin yeniden organize edilmesi veya daha verimli kâr sağlama veya her iki husus hakkında ve kömür sanayiinin kabule şayan çalışma sürelerine tekrar dönülecek bir noktaya getirecek gelişmeyi sağlayacak şartları yaratmakla ilgili tavsiyelerde bulunmak üzere bir komisyon kuracaktır. Şüphesiz, işverenlerin size sunulmuş tasarılarının esasları üzerinde, fakat asgari bir ücret tesbiti için düzeltmeler yapılacak bir genel toplu

sözleşme yapılacaktır. Bu teklife karşı düşüncenizin ne olduğunu bilmek isterim. Genel bir asgari ücret tesbitinin, ilerde şimdiki çalışma saatlerine dönmek üzere kabul edildiği takdirde, mümkün olduğu görülecektir. İş saatlerinin ilerde yeniden eski düzeyine getirilmesi hususu kabul edildiği takdirde, işverenler şimdi sundukları tekliflerden dönmek gereğini duymayacaklar. Bununla beraber, işverenler konuyu sizinle görüşmeye hazırdırlar. Daha önce de değinildiği gibi, sözleşme ulusal çapta olacaktır. Hükümet, Kraliyet Komisyonunun raporunun işverenler ve madenciler tarafından genel olarak kabul edilmesini candan istemektedir. Şüphesiz, belirtildiği gibi ulusal çapta bir sözleşme olacaktı. Her ne kadar, madenciler ve işverenler arasında ne yazık ki henüz tam bir anlaşma sağlanmamışsa da hükümet buna rağmen tarafların raporda yer alan ve sanayinin yararına olacağına inandığımız tekliflerin yürürlüğe konması hususunda istekli olduklarını görmeyi arzulamaktadır. Özellikle, hükümet Komisyonun satış ve dağıtma işlerini teşkilâtlandırmak için ileri sürdüğü tavsiyeleri yürürlüğe koyacak en iyi metotların araştırılmasına derhal girişilmesini teklif etmektedir. Eğer, önünüze sürülen teklifler kabulu şayan değilse, sizden karşı bir teklif almaktan memnunluk duyacağım ve sizinle müzakereye hazır olduğunuzu bildirir bildirmez derhal yeniden görüşmeye hazırım. Bu mektubun bir suretini bay Pugh'a gönderiyorum. En iyi dileklerimle, Stanley Baldwin.»

Madenciler, Başkaban, işverenler ve Herbert Smith tarafından girişilen yeni hareketı gözden geçirerek Downing Street'e verilecek cevap için zaman yitirmek istemediler ve şöyle bir cevap verdiler:

«Sayın Başbakan,

İşverenlerin öğleden sonra aldığımız teklifleri, Yürütme Kurulumuz tarafından ve sizin de haberdar ol-

duğunuz gibi, çarşamba gününden beri toplantı halinde olan ve bizi bu cevabı vermek üzere yetkilendiren T.U.C. Genel Kurulu tarafından gözden geçirildi. Biz madenciler için, Kömür Komisyonu 6 Mart 1926 da raporunu sunduğu halde, işverenlerin sacede bir asgari ücret sözleşmesini madencilerin 2/3 ü işverenlerin lokavt'ına tabi olacağı 30 Nisan saat 1.15 gibi geç bir tarihde imzalamak istemelerini üzüntü ile karşıladık. Kısaca açıklanan teklifler, 1921 asgari ücret düzeyine dönüşü ifade etmektedir. 1914 ücret düzeyinin % 20 üzerindeki asgari ücret, madencilerin ücretlerinde % 13 1/3 lük bir indirim anlamına gelmektedir ve buna karşılık, çalışma sürelerinin en az üç yıl için arttırılma şartı ile sürülmektedir. Böyle bir teklif kabul edildiği takdirde, çalışma süreleri ancak 1929 aralık ayında yeniden gözden geçirilecektir.

Madencilerin cevabı, teklifin bu günkü durumun ışığı altında gözden geçirilmesinden sonra şöyledir: Bu teklifler kabul edilemez, fakat diğer yandan, madenciler T.U.C. Genel Kurulu tarafından (mektuba ilişik olarak sunulan) teklifleri, makul bir anlaşma ve görüşme zemini olarak kabul etmektedirler. İş sürelerinin uzatılması ile ilgili görüşlerimiz sizce pek iyi bilinmektedir, şimdiki çalışma süreleri,

a) Piyasanın talep edeceği miktarda kömürü karşılıyabilecek kadar uzundur;
b) İşçilerin, tehlikeli ve sert bir çağrıyla hareket edebilecekleri kadar uzundur;
c) Halihazır şartlar içinde çalışma sürelerini uzatmak, işsizlerin sayısını arttırmaktan başka bir işe yaramaz;
d) Çalışma süresini arttırmak, yabancı rakiplerimizi aynı tedbirleri almağa yöneltir;

e) Böyle bir teklif, Kraliyet Komisyonunun öğütlerine aykırıdır.

Karşı teklif olarak, biz ancak hükümetle ve işverenlerle, Komisyon tarafından belirtilen, işyerlerinin yeniden düzenlenmesi hususunda tam bir işbirliği yapabiliriz. Böyle bir düzenleme, sanayie daha büyük bir refah getirinceye kadar, madencilerin şimdiki ücret ve çalışma saatlerinden fedakârlık beklenmemelidir.

Madenciler Sendikası Federasyonu adına saygılarımızla.

Genel Başkan Herbert Smith, Başkan Yardımcsı, T. Richards, Sayman W. P. Richardson ve Genel Sekreter A. J. Cook.»

Memorial Hall salonunun kürsüsünden Arthur Pugh, müzakerelerin esas bakımdan kesilmediğini, fakat hükümetin madencilerin cevabını yorumlayış tarzı ile ilgili bir demogoji yüzünden kesilmiş olduğunu açıkladı. Bununla beraber, tam bir çıkmaza girilmiş ve madencilere uygulanan lokavt yürürlüğe konulmuştu. Tüm ülkede, maden ocakları susmuştu. İşte Jimmy Thomas'ın yürütme kurulları üyelerinin özel toplantısında son çabalarını sarfettiği sıralarda saat, 1 Mayıs'a giren gece yarısını geçiyordu. Jimmy Thomas, «böyle ciddi bir bunalım şimdiye kadar olmadı, umarım ki bundan başka da olamaz, bu bunalım sadece işçi hareketini değil, tüm ülkeyi tehdit ediyor.» diyordu. Fakat, Thomas tüm mahareti ile rolünü unutmamıştı. O, hâlâ başa geçmekten ürken bir önder rolünü oynuyordu. «Arkadaşlarım,» diyordu Thomas, «raporlar yazılırken, her zamanki eleştirmenlerim Thomas'ın aşağılık bir biçimde sürüklendiğini söyleyecekler ki, bu doğrudur. Bütün uzun tecrübelerim içinde (ki birçok müzakere yürüttüm), hiçbir zaman şimdi yaptığım gibi yalvarmadım ve rica etmedim. Ben, sadece madencilerin

haklı olduğuna inancımdan değil, fakat görevimin ülkeyi ilgilendirdiğine yürekten inandığımdan yalvardım.» diyerek devam etti ve sözlerini, «yarın durumu yeniden gözden geçirmeğe çağrılacaksınız. Sizler, yürütme komitesi üyeleri olarak, her sendikanın aklını başına almağa yöneltecek en tarihi bir kararı alacaksınız. Bu kararı duygularınızla almayın. Kararınızı küçümsemeyin, kararınız basit cümlelerden ibaret olmayacak, sonuç ne olursa olsun, soğuk, zor ve kesin ekonomik sonuçlar verecek bir karar olacaktır. Aklınızı başınıza alın. Mücadele ettik, rica ettik, barış istediğimizden barış için yalvardık. Hâlâ da barış istiyoruz. Halk barış istiyor. Savaş isteyen bunun sorumluluğunu da yüklenmelidir.» diyerek bitirdi.

Uzun müzakereler dramatik bir biçimde sona erdi. Ortada büyük bir müzakereci - büyük bir Sendikanın başkanı - muazzam bir güçler birliğinin önderi - vardı ve bu kişi, kitlevi işçi hareketi önünde eğilip, bükülerek bayraktarlık yapıyordu. Thomas'ı ürküten şey, görüşmelerin kesilmesinden çok, bir Genel Grev'in önderliği düşüncesi idi. Ve o, bundan ürküyordu.

Ertesi sabah (1 Mayıs 1926), toplantı öğleyin yeniden başladı. Önceki gece, müzakere komitesi Westminster'den döndükten sonra, tüm sendikalara koordine bir grev politikasını özetleyen bir bildiri dağıtılmıştı. Bu bildiri, Genel Kurulun yürürlüğe konulmuş olan bir hareket emri idi. Durdurulacak işler sıralanıyordu: (her çeşidi ile) tüm ulaşım, (gazeteler dahil) tüm basın işleri, (demir ve çelik, metal, ağır kimya ve motor sanayileri gibi) tüm prodüktif sanayiler, (konut ve hastahane dışında) tüm yapım çalışmaları. Gaz ve elektrik iş kolundaki sendikalar, enerji donatımının kesilmesi hareketi ile işbirliğine zorlandılar. Fakat sendikalara, halkın sağlık, besin ve temizlik ihtiyaçlarını gide-

recek hizmetlerin devam ettirilmesi emredildi. Her ayrı ünite için yapılacak grev çağırısı, tüm güç Genel Kurulun elinde toplanmakla geraber, o işkolundaki sendikaların inisiyatifine bırakılıyordu. Sendikaların yönetim kurulları, grev organlarına yardıma çağırdılar ve hükümetin kullanması ihtimali muhakkak bulunan ajan provakatörlere çok dikkat edilmesi için uyarıldılar. Nihayet, Genel Kurul, «ilgili Sendika yürütme kurullarının herhangi bir hareket olayı başladığında ve Sendika sözleşmesi tehlikeye düştüğünde, bu sözleşmeler tamamen kabul edilinceye kadar işlere yeniden dönülmeyeceğini» ilân etmelerini istedi.

Toplantının 884 delegesi cumartesi günü yeniden toplandıkları zaman, başkan Arthur Pugh Genel Kurula alınan kararla ilgili politikasını tesbit etmek üzere ve yine sendikaların Genel Kurul bildirisini onaylamaları için kısa bir süre verilmesini istedi. Bir saat sonra, toplantı başladığı sırada sonuç ilân edildi. Genel Kurul kararı 49.911 oy'a karşı 3.653.527 oy'la kabul edilmişti.

Bu muhteşem bir heyecan anı idi. Bay Ernest Bewin, bildiride imzası olan Sendikaların, yürürlüğe konan Genel Grev'in Memorial Hall salonunda henüz başlamış olmakla beraber, 3 Mayısı pazartesi gece yarısından sonra işlerin durdurulmasıyla başlıyacaklarını bildirdi. Bu toplantıya katılanların hiç biri bu sahneyi asla unutamaz: Sinirleri gerilmiş bir sessizlik içinde kürsüden gelen her kelimeyi adeta yutan Sendikacılar topluluğu, hepsinin içinde bulundukları an'ın önemini kesinlikle kavradığı pek ileri sürülmeyecek olan ve az sonra başlayacak olan teşkilâtlı Britanya işçilerinin sanayi kavgasını yürütecek insanlar topluluğu idi bu. Ama, kürsüden konuşan hiç kimse bugün bile, bu adamların, ülkenin en güç bir an ile karşı karşıya kaldığını bazı bakımlardan anladıklarından şüphe edemez.

Genel Kurul, Genel Grev bildirisini boşuna ve tahrık olmadan yayınlamamıştı. Ernest Bewin, Pugh'un oylama sonuçlarını açıklamasından sonra onun ardından kürsüye çıktığı sırada, Sanayi Komitesinin Olağanüstü güçleri harekete getiren kanunun yürürlüğe konması emrini imzaladığını ve faşist O.M.S. nin yedeklerini harekete çağırmak için ilân bastırıldığını öğrenmeden önce bildirinin hazırlanmadığına değinmişti. Sağlık Bakanlığının daha önceki 636 nolu ünlü genelgesinde, daha önce özetlenen olağanüstü tedbirlerin uygulanması mahalli yetkililere bildirildi.

Bevin gürültücü bir tonla şöyle söylüyordu:

«Bakıyorum ve düşünüyorum, halkımız yere serilirken ve herşey, hükümetin perde arkasında savaş güçlerini harekete geçirdiğini gösterirken, bizim etrafımızda gerçek olup bitenlerden haberimiz yok. Bazen, kılıcını çeken bir kimsenin, kılıçlar karşısında kaybolduğu söyleniyor ve biz ise, hükümetin dün geceki hareketine, pek iyi bilinen Lord North ve 3. George'un birlikte yürüttükleri hareketi andıran bir budalalıkla baktık ve sonuç, bu ülkenin tarihinde 3. George'un hareketinin ağır sonuçlarından farklı olmayabilir. Biz halka savaş açmıyoruz, savaş aşağılık kapitalizm tarafından itelenen hükümet tarafından ilân edilmiştir...»

Üye Sendikaların Temsilcilerinin etkili ve sert konuşmalarına Bevin şöyle cevap vermek zorunda kaldı: «Bizler, sizin «evet» cevabınıza, bu büyük harekâta kendinizi adadığınızın delili olarak bakıyoruz ve tüm kasalarımız tükense ve hatta tüm malımız yok olsa dahi, tarih bu nesilden madencilerin köleler gibi sürünmelerini seyretmeyip, kahramanca hareket eden muhteşem bir nesil olarak bahsedecektir.» Bu cümle delegeleri son derece heyecanlandırdı ve dakikalarca alkışladılar. Çünkü, Ernest Bevin Sendikalı dinleyicileri

adeta otomatikman ayağa kaldıran konuşma usulünü ve hünerini bugün olduğu gibi çok iyi biliyordu. Bevin'in söylevi, «Ben Genel Kurul adına, emeğin varlığı ve madencilerin kurtuluşu uğruna bu büyük savaşa katılan her erkek ve kadına güveniyorum.» şeklinde sona erdi.

Lokomotif makinistleri ve itfaiyeciler Birliğinden Milletvekili John Bromley, lokomotofçilerin «vurucu birlikler» teşkil etmeğe hazır olduklarını, Madenciler Sendikası Genel Başkanı Herbert Smith ise, hareketa getirici bir ifade ile durumu kurtarmak için, Genel Kurul ile beraber sendikanın mümkün olan herşeyi yaptıklarını söylediler. Ve nihayet James Ramsey Mac Donald konuşmaya çağrıldı. İngilterede hiçbir sosyalist öndere, Mac Donald'ın ayağına gelen fırsat kadar büyük fırsat gelmemiştir. o bu fırsatı kaçırmadı ve konuştu. Şüphesiz, bu konuşma ilerde Mac Donald'izm diye anılan görüşlerin kaynağı olmuştur. Konuşmasının, özellikle son bölümüne yakın şu pasaj dikkat çekicidir: «pazartesi günü Avam Kamarasında bir tartışmaya girişeceğiz, fakat ümit ederim, ki hâlâ ümit ediyorum, inanıyorum ve inanmam gerek, işlerimizin başına neşe ile, ümitle gelecek hafta içinde dönebileceğimiz bir şeyler olacaktır.» Evet, Ramsay hâlâ ümitliydi, hâlâ işçi hareketinin kendisinin hiç arzu etmediği, sosyalist ruhunda hiçbir namuslu inanç duymadığı bir harekete dönüşmesini önleyecek birşeyler olması için dua ediyordu.

Delegeler, Memorial Hall salonundan 1 Mayıs 1926 günü ayrılırlarken «Kızıl Bayrak» şarkısını söylüyorlardı. İngiliz Sendikalizm tarihinin ilk Genel Grevi başlamıştı. Fakat, Mac Donald'ın konuşmasından adeta ipnotize olanların yanında, sendika önderi dinleyiciler arasında kürsüde duran ve onları savaşa gönderen

Mac Donald'ın, aklından geçenleri bilen hiç kimse yoktu. Onun hayat hikâyesini yazanlardan biri, «dinleyicilerden hiçbiri, onun toplantının amacının değil, fakat büyük bir heyecan içinde toplantıda henüz alınmış kararın karşısında olduğunun farkında değildiler. (1) Rastgele bir önsezi veya bir telepati olayı ile dahi, hepsinin aldatıldığını veya konuşmacının yapmak istemediği şeyi yaptığını anlayan tek kişi yoktu salonda. Mac Donald'ın konuşmasının, bir sempati grevi düzenlenmesi ile ilgili bir önergesini destekler mahiyette olacağı sanılıyordu. Ama ne Avam Kamarasında ve ne de, toplantı sırasında böyle bir grev lehine tek kelime çıkmamıştı onun ağzından.» diyordu.

Madem ki greve çok karşı idi, öyle ise konuşma çağrısını neden kabul etmişti Mac Donald? Aynı biografyacı şöyle yazıyor bu hususta: «Aksini yapamazdı. Tüm işçi hareketi madencilerin yanında yer almıştı. Bay Thomas da greve karşı idi, fakat Demiryolu işçileri Sendikası grevi yürekten destekliyordu. Thomas'ın mevkiini koruması için bunu kabul etmesi gerekiyordu, eğer böyle yapmamış olsa idi, kabinede yer almak için ayrıldığı Genel Sekreterlikten 5 yıl önce, 1926 da azledilmiş olacaktı.»

Bu olağanüstü bir durumdu. İşte, savaşa atılmak için tek vücut olmuş işçi hareketi. İşçi hareketi tarihinde, önceden tasarlanmış bir devrim uygulaması ile değil, fakat bir sıra olayların ve yukarda özetlenen şartların yarattığı bir oluşum sonucu ortaya çıkan en ağır bir bunalımdı bu. Ve herşeye rağmen, başsız veya en azından iyi niyetli bir yönetici kadrodan yoksun bir kitle hareketi idi. Kingsley Martin (İngiliz Kamu oy'u

(1) Ramsay Mac Donald'ın trajedisi, L. Macneill weir.

ve Genel Grev kitabında) «T.U.C., hiç istemediği ve kazanmaktan korktuğu bir savaşa girmiş savaşçı idi. Emekçi güçler, sosyalist reformcular tarafından ve hükümet güçleri ise, sınıf bilinci ile donanmış ve inançlı kişler tarafından yönetlyordu bu kaçınılmaz kavgada. Hükümet her yönden hazırlıklı di. Her mevkide nöbetçiler her an hazırol durumunda idiler. Kömür stokları 5 aylık ihtiyacı karşılayacak yeterde idi ve ülke çapında polis kuvvetleri için büyük sayıda yedek polis ordusu bekletiliyordu.

Bütün bunlara karşılık, T.U.C., 30 nisan gece yarısı Sendika Yöneticilerine hazırlanan bildiriyi dağıtma ve basılı grev ilânları dışında, hiçbir benzer hazırlık yapmamıştı.

Kingsley Martin, bu hususta, «hareketin her yerinde Komünistler mücadele için hazırlık yapılmasını teşvik etmişlerdi.

Onlar işçi savunma birlikleri kurulmasını, propagandanın, özellikle ordu ve donanmada arttırılmasını, fabrika ve atelye komiteleri kurulmasını ve kooperatif dernekleri ve Sendikalar arasında özel anlaşmalar yapılmasını talep ediyorlardı. Komünistlerin görüşüne göre T.U.C., gerçek bir karşı hükümet gibi hareket etmeli idi.» diyordu.

T.U.C. önderleri işte bu duygular altında, madencileri ilk kurşun atılmadan önce kuşkulandıran titrek sesli çağrıları ile blöf yapıyorlardı. Onlar, madencilerin 1889 dan bu yana, işveren ve hükümetten sağlanan her kazancı sert ve uzun grevlerle elde ettiklerini biliyorlardı. Fakat T.U.C., hazırlıksız durumu ile hiç tartışmasız, daha işin başından beri madencileri destekleyen bir Genel Grev fikrine bile karşı izlenimini yarattıştı. Gerçeklerle karşı karşıya kalınca, sonunda başlıca istekleri, kitle hareketi ellerinden çıkacak bir duru-

ma gelmeden ve tehlikeli bir hareket olmadan... Sosyal status quo'ya karşı gerçek bir tehlike haline gelmeden uzlaşmaya gitmekti.

Grevin başlangıcında hava böyle idi. Londra, 1926 1 Mayıs gününü, o zamana kadar görülmemiş bir gösteri ile kutlularken - Hyde Park bir işçi denizini andırıyordu - işçi «ordusunun» morali muhteşemdi. Fakat, perdenin ardındaki «Feld Mareşalleri» Thomas ve Mac Donald, kuşkusuz, bir oyun ve ihanet hazırlığındaydılar.

BÖLÜM 4

KAVGA BAŞLIYOR

Daha başlangıçta, T.U.C. yöneticileri ile madenciler arasında derin ve ciddi bir görüş ayrılığı olduğu belli idi. Bazı Sanayi Komitesi üyelerine, özellikle J. H. Thomas'a göre, Memorial Hall'da alınan karar, sözleşme pazarlığında hükümete bir baskı unsuru amacını güdüyordu. O ve onun gibi düşünenler, hâlâ Baldwin, Çörçil ve kabinenin geri kalanlarına blöf yapmanın mümkün olduğu düşüncesindeydiler. Fakat, bu defa Thomas bile muhafazakâr partisindeki arkadaşlarını pek hafife almıştı. Çünkü onlar, böyle bir blöfe hazır değillerdi ve teşkilâtlı işçi sınıfı mekanizmasını öldüresiye kıstırmaya, onu paramparça ettirmeğe son derece kararlı ve hırslı idiler. Madenciler, Thomas gibilerden daima kuşkulanmışlardı. Çünkü onlar, Triple Birliği ve daha sonraki Sanayi Birliği deneylerini çok iyi hatırlıyorlardı. Bu nedenle, madenciler, Herbert Smith, Arthur J. Cook'a, Baldwin ve kabinesi ile kendi adlarına kayıtsız, şartsız müzakereye girişme yetkisi vermekte çok cimri davrandılar. Fakat, tam Genel Kurulun aradığı şeydi bu. Genel Kurul, üç günlük yürütme kurulu toplantısında alınan karardan, hükümetle «anlaşma saatinin geldiği» zaman, tüm yetkinin Genel Kurul adına Sanayi Komitesinde toplandığı sonucunu çıkardı. Buna karşı madenciler, tüm anlaşmazlık yaşama şartları etrafında dönüp dolaştığına göre, yeni bir teklifin kabul veya reddinde son sözün kendilerinde olması gerekti-

ğini ileri sürüyorlardı ki, bu husus hiçbir zaman bir çözüme bağlanamadı ve savaş, bu kuşkular, tereddütler, güvensizlikler ve yatırım yapma hevesleri içinde başladı.

Genel Grev'in ilânı ile, uygulama anı arasındaki süre içinde yirmi altı buçuk saatlık bir süre vardı. Bu süre, madencilerle Genel Kurul arasında var olan görüş ayrılıklarını iyice ortaya çıkarmaya yetmişti. Madencilerin önderleri, Genel Kurul toplantısı biter bitmez, uzun ve sert cereyan edeceğini bildikleri bir mücadelenin hazırlıklarını yapmak üzere bölgelerine döndüler. Son deney, onlara bunu öğretmişti. Madencilerin Genel Sekreteri Arthur J. Cook, «Dokuz gün» adlı yazısında şöyle yazıyordu: «Temsilcilerimiz işlerinin başına, madencilerin hükümetin adil şartlar teklifini reddetmiş olduğundan, E.C. Sendikasının kendileri ile aynı görüşü paylaşarak savaşa kararlı olduklarından ve yine T.U.C.'nin bizsiz anlaşmaya girmeyeceğinden emin olarak döndüler. Temsilcilerimiz Londradan güvenle ayrıldılar...»

Fakat, madenciler, Baldwin ile yeni bir müzakereye her zaman hazır olduklarını söylemeden dönmediler Londraya. Citrine, Downing Street (Başbakanlık binasının adresi) adresine iki nota gönderdi. Birincisinde, T.U.C.'ye üye sendikaların (İngiliz Madenciler Federasyonu da dahil olmak üzere) yürütme kurulları, müzakerelerin yönetimini T.U.C. genel kuruluna devretmeye ve bundan böyle müzakerelerin Genel Kurul tarafından yürütüleceğine karar vermişlerdi «Beni, Genel Kurul, eğer hükümet sorunları tartışma dileğinde ise, her an görüşmeğe hazır olduğunu size bildirmeğe yetkili kıldı.»

Birkaç saat sonra Baldwin, Citrine'den yeni bir nota aldı. Bu yazıda, «Sayın Sir, T.U.C. üyesi sendika-

ların lokavta uğramış madencileri destekleyen bir grev girişmeleri halinde, Genel Kurulun bu grevde yiyecek dağıtım işine yardıma hazırlandığını size bildirmem emredildi. Eğer hükümet, sorunu Genel Kurulla tartışmak istiyorsa Genel Kurul bu hususda görüşünüzü öğrenmekten memnun olacaktır.» deniliyordu.

Cook, bu iki mektupdan, T.U.C. müzakere Komitesinin Downing Street'te Başbakan Baldwin ve danışmanları ile küçük bir odaya kapandıkları saat olan olduğunu söylemiştir. Cook, o sırada bürosunda yoktu cumartesi gecesi saat 9'a kadar haberdar olmadığını söylemiştir. Fakat, burada ufak bir yanlış anlama var, dikkatli bir kimse, T.U.C. nin madencilerin haberi olmaksızın Başbakanla yeniden buluşmasının imkânsız olduğunu kabul edecekdir. Citrine, 1927 ocak ayındaki Ulusal Grev özel toplantısında, Genel Kurulun Başbakanla görüşülmesini cumartesi günü öğleden sonra saat 3.30 da kararlaştırdığını ve karardan Cook'un haberdar edilmesi ve kararın, mektupların suretlerinin kendisine elden gönderildiğini bildirmesi için telefona birisinin gönderilmesinden tam iki dakika önce alınmış olduğunu söylemiştir. Cook, o sırada bürosunda yoktu ve Citrine'nin mesajı, ancak akşam üzeri bir raslantı olarak ele geçti.

T.U.C., Baldwin'i cumartesi gecesi görmeye gitmeden önce, hükümet «savunma tedbirleri» hazırlıkları üzerinde son rötuşlarını yapıyordu. Demiryolları tam kapasite ile çalışıyor ve besin, yakıt, personel katar katar çeşitli yerlere yükleniyordu. Tüm kilit mevkiler tutulmuş ve White Hall'da düğmeli kontrol odası K. B.Z., M.P., ve sivil baş komiser olan Sir W. Mitchell Thomson'un emrine verilmişti.

Sağlık Bakanlığı, tüm ilçe, il, semt, nahiye ve köy meclisleri bürolarını, sağlık görevlilerinin listesini ve-

rerek uyarmıştı.

Mitchell-Thomson'un emrinde binbaşı Sir Philip Sassoon, Earl Winterton, Earl of Clarendon, Earl Stanhope, Sir Kingsley Wood ve albay J.T.C. Moore-Brabazon (şimdi lord) gibi kişiler bulunuyordu. İngiltere ve Galler her biri Mitchell ve Thomson'un adamlarının kontrolu altındaki 11 bölgeye ayrılmıştı. İskoçya ise, Lord Advocate'in emri altındaki ayrı bir teşkilât tarafından kontrol altına alınmıştı.

1 Mayıs günü, saat 8 de Başbakan, T. U. C.'yi Başbakanlığa çağırdı. Yöneticiler koşuştular ve iki rakip taraf birbirini tarttı. Taraflardan biri hazırlıklı ve tereddüt içinde idi, diğer taraf ise yarı korkak, fakat aslanın ininde blöf yapmağa yelteniyordu. Manzara şöyle idi: Üç gün süren toplantıdan Britanyanın dört bir yanına gitmek üzere yola çıkan madencileri desteklemeğe hazır planları yüklenmiş delegeler. Ve de düşmanla kapışmağa hazır operasyon kurmayı.

2 Mayıs pazar gününün erken saatlerine kadar, bütün gece boyunca ve 3 Mayıs pazartesi gününün ilk saatlerinde, Genel Kurul kaçamak maddeler üzerinde hokkabazlık yaptı durdu, fakat alçak gönüllü yüzlerine kapıyı hızla çarpan Baldwin oldu.

T.U.C., Downing Street'deki kabine odasına gittiğinde, 9 kişi idiler. Baldwin ise 6 kişi ile karşıladı onları. Baldwin, böyle çok geniş bir organla, herhangi bir formül üzerinde tatminkâr bir ilerleme kaydedilemiyeceğini düşünerek, tarafların 3'er kişilik müzakere komitesi ve birer kâtiple tartışabileceklerini ileri sürdü. Komiteler, ardlarındaki daha geniş «kabinelere» dayanabileceklerdi. Bu durumda T.U.C., tarafını Thomas, Citrine ve Pugh temsil edecekti. T.U.C. grubu, karşı tarafla bütün gece mücadele etti. Baldwin, Samuel raporunun tam olarak kabulünü istiyordu ve toplantı şu

sonla kapandı: «Başbakan, T.U.C. temsilcileri ile yaptığı görüşmelerden memnun olmuştur. Müzakerelere devam edildiği takdirde, T.U.C., temsilcileri onbeş gün içinde rapor çizgisinde bir anlaşmaya varılabileceğini inanmaktadırlar.»

Ertesi sabah 2 Mayıs pazar günü Cook, yardımcı komite toplantısında hazır bulunmak için T.U.C. genel Merkezine gitti ve 3 kişilik komitenin bir gece önce Baldwin'le toplandığını ve inanılmaz bir formülü kabul ettiğini söyledi. Bu formül şöyle idi: «Madencileri, Samuel Komisyonu raporunu anlaşma zemini olarak kabul edeceğimiz bir toplantı için bizi yetkilendirmeğe zorlayacağz. Bunun, ücretlerde bazı indirimlere yol açacağını biliyoruz.»

Cook, bu esaslar üzerinde bir anlaşmağa varılmasına şiddetle karş çıktı ve Thomas'la müzakere komitesinin diğer üyelerine, «Arkadaşlarımın yokluğunda toplanmaya hakkınız yok. Bizi, bazı şeyler yapmağa zorlamağa da, çünkü rapora verdiğimiz cevabı biliyorsunuz ve rapor sizin kendi malınız.» dedi. Komite, bu cevaba karşılık, yürütme kurulunu Londraya çağırmasını söyledi ve Cook kabul etti. Toplantıyı terketmeden önce Cook, lokomotif makinistleri ve İtfaiyeciler Sendikasından John Bromley ve N. U. R. (Demiryolu İşçileri Sendikasından) J. H. Thomas'ın sözlerini hatırlamıştır. «Her ikisi de, ücretlerde indirimi kabul zorunda olduklarını, madencilerin de aynı biçimde davranmaları gerektiğini söylemişlerdir.» Madenciler Federasyonunun yürütme kurulu üyelerinin hemen hepsi, pazar günü Londraya döndüler ve Cook, onlara bölgelerindeyken Londrada olup bitenleri anlattığı zaman son derece hiddetlendiler. Bu durumda Cook'un direnişi onaylandı ve derhal Genel Kurulla temasa geçildi. Fakat, sürprizler daha bitmemişti. Cook, Eccles-

ton Square telefonuna yürütme kurulundaki arkadaşlarının geldiğini bildirmek için gittiğinde, tüm Genel Kurulun Downing Street'te baş aktör James Ramsay Mac Donald'la toplandıklarını haber aldı. 3 kişilik yardımcı komite de Başbakanla toplantı halindeydi.

Başbakanla yapılan görüşmeler, madencilerin anlaşmayı Rapordaki şartlar üzerinde kabullenmeleri esası üzerinde cereyan ediyordu. Bu esaslar da şüphesiz ücretlerde indirimi öngörüyordu. Madencilerin yöneticileri pazar gecesi saat 11 de Downing Street'e çağrıldılar ve buraya gelen önderler, karşılarında tüm T. U.C. Genel Kurulunu müzakere komitesi ile toplantı halinde buldular. T.U.C. Genel Başkanı Arthur Pugh, derhal sorular sormaya başladı. Tüm sorular tek yönde idi... Rapor esası üzerinde yeniden başlayacak görüşmelerde, madencilerin tutumu nasıl olacakdı? Madencilerin genel başkanı Herbert Smith (kaba, sert ve Keir Hardie stili kasket giymeyi seven Yorkshire'li) madencilerin ücret indirimlerini kabul ederek işbaşı veya başka fedakârlık yapmayacaklarını söyledi onlara. Baldwin hemen cevabı hazırladı. Dakikalar geçiyordu. Nihayet büyük bunalım gelip çatmıştı.

Fleet Street caddesinin arkasındaki Carmalite caddesinde Daily Mail gazetesi baskıya girmek üzereydi. Baş makalesi şöyle bir başlık taşıyordu: «Kral ve Ülke için.» Bu makale, Genel Grevi bir dış savaş tehdidi sayıyor ve yasasever kadın ve erkek vatandaşları kızıl asilerin saldırılarına karşı «ulusa» yardıma çağırıyordu. Daily Mail devamla, grev'in «ülkede yaşayan masum vatandaş kitlesini istıraba boğacak bir ihtilâlci hareket» olduğunu... Ve bu hareketin, toplumun çıkarları yararına her türlü biçimde bastırılması gerektiğini ilân ediyordu.

Gazetenin, tüm basını peşine takması için her şey hazırdı. Fakat, ilk deliller baskı atölyesine sızmağa baş-

ladığı anda atölye işçileri, baskı işçileri dağlayıcı kelimeleri okumak için toplandılar. N.A.T.S.O.P.A.'nın Mail gazetesi yöneticilerine böyle yazıların basılmasına yardımcı olmayacaklarını ve gazetenin çıkması arzu ediliyorsa, kışkırtıcı yazarın çekilmesi gerektiğini söylediler. Bu da, şaşırtıcı derecede kendiliğinden oluşan hareketti. Gazetenin diğer seksiyonları da onları destekledi. Allen Hutt şöyle yazıyor: «Genel Grev, belki başka hiç bir işçi sınıfı hareketi üzerinde böylesine bir mutluluk uyandırmamıştı.»

Downing Street'te T.U.C. ve madenciler halâ tartışıyorlardı. Piposunu içen Baldwin, dakikalar ilerledikçe sabırla bekliyordu. Daha sonra Daily Mail gazetesi işçilerinin hareketi, tartışmaların tansiyonunu yükseltti. Madenciler tartışmağa halâ devam ederlerken, Genel Kurula bir döküman geldi. Şimdi Genel Grev'e ait dökümanların tarihi bir bölümü olarak kabul edilen bu yazıda şöyle deniliyordu: «H.G. Hükümet, kömür sanayiindeki anlaşmazlığın, Komisyon raporu dışında tarafları tatmin edici ve pratik olarak çözümlenemiyeceği inancındadır. Raporun kabulü halinde, sanayiinin yeniden düzenlenmesi işi derhal ele alınacak ve ücretler ve iş sürelerinde sanayii ekonomikman ayakda tutabilecek biçimde ayarlama yapılacaktır. Aynı zamanda, madenciler veya sendika Komitesi, kendi adlarına bu teklifi açıkça kabul edeceklerini söyledikleri takdirde hükümet görüşmelere yeniden başlamağa hazırdır, fakat madencilerle sendika komitesi arasında tartışmaların baş göstermesinden beri, hükümet sadece T.U.C. Genel Kurulu tarafından düzenlenen ve sendikaların yürütme kurullarının temsil edildiği toplantıda ülkenin en hayati önem taşıyan sanayi ve hizmetlerindeki üyelerine, Genel Grevin gelecek salı günü başlayacağını bildiren genelgeler yollandığından değil, basın özgürlüğü-

ne ağır bir şekilde müdahale de dahil olmak üzere, kitlevi hareketlere girişilmiş olduğundan haberdardır. Bu çeşit hareketler ulusun özgürlüğünü ve anayasal hakları tehdit etmektedir. Kral hazretlerimizin hükümeti bundan dolayı, görüşmelere devam etmeden önce, Sendikalar Komitesinden gerek başlamış olan bu hareketlere son verilmesini, gerekse Genel Grev genelgesini derhal ve şartsız olarak geri almasını talep etmek zorunda kalmıştır.»

Barışseverler ve blöfcüler derin bir tereddüt ve keskin bir öfke kuyusuna düştüler. Baldwin kapıyı yüzlerine çarpmıştı.

Bu dökümanın, Genel Kurul üyelerinden bazıları üzerinde ani etkisi oldu ve derhal, Daily Mail işçilerinin hareketini durdurmak için yarışa geçtiler. Müzakere Komitesine, Genel Kurul tarafından Başbakana durumu açıklamak ve gazete işçilerinin hareketlerini onaylamadıklarını bildirmek üzere talimat verildi. Fakat, artık çok geçdi. Onlara, bay Baldwin'in yatağına yatmış olduğu ve 10 Numaralı evin ışıklarının söndürüldüğü nazikçe anlatıldı. T.U.C.'nin keyifleri kaçmış önderleri, Başbakanın evinden geri döndükleri sırada gece yarısını geçiyordu. Thomas,Arthur Cook'a kinle dönerek, «Cook, hayatlarımız için savaşmalıyız» ve orada olan bir gazeteciye, «hükümet savaş ilan etti.» dedi. Thomas, üzüntüsünü gizlemekte zorluk çekiyordu. Büyük bir rastlantı eseri olarak, Thomas'ın blöfünü açığa çıkaran Baldwin değil, Daily Maily gazetesi işçileri oldu. Ve Thomas, iyi bir sendikacı olarak, bu nedenle bu hareketin en sert karşıtlarından oldu.

3 Mayıs pazartesi günü saat 3.30 da Genel Kurul Baldwin'in gece yarısındaki ültimatomuna karşı cevabını gönderdi. Başbakanın bu tutumuna karşı verilen cevabın, aslında mantıki olarak sert ve kararlı olması

beklenirdi. Ama tam tersine, T.U.C.'nin cevabı sanki bir özür dileme idi. «Mektubunuz, Genel Kurul tarafından büyük bir üzüntü ve sürprizle karşılandı. Sendikaların temsilcileri, yeni bir umut uyandıran ve engelleri ortadan kaldırması beklenen müzakerelerin yenilenmesinin, hükümet tarafından gösterilen nedenlerle kesilmesini hayretle karşıladılar. Bundan dolayı, Genel Kurulun, Memorial Hall'de toplanan sendika delegelerine toplantıyı sona erdirmeleri için verdiği talimat anormal sayılmaz... Mektubunuzdaki kararla ilgili baş neden, madencilere grev veya lokavt havası dışında bir hava içinde müzakerelerin yürütülmesini sağlamaktır. İkinci nedene göre ise, basın özgürlüğüne müdahale gibi hareketlerin yaygınlaşmasıdır. Genel Kurulun, bu çeşit hareketlerden haberi yoktur ve Genel Kurul, bu çeşit gelişigüzel ve keyfi hareketleri tamamen yasaklamıştır.

Genel Kurul, bu çeşit hareketlerin hangi şartlar altında oluştuğundan haberdar değildir. Bu olaylardan dolayı bir sorumluluk kabul edemez ve disipline aykırı hareketleri önleyici her türlü tedbiri almaktadır. Genel Kurul, hükümetin devam eden görüşmeleri bu toplu olayları bahane ederek kesmeden önce, bir araştırma ve soruşturma fırsatı verilmesini üzüntü ile karşılar. Kamu oyu bu konuda hükümetin niyetlerini aceleci ve felâket getirici olarak yorumlayacaktır. Onurlu bir anlaşma elde etmek için gayet içtenlikle hareket eden Genel Kurulun çabalarının, hükümetin bu umulmayan ültimatomu ile sekteye uğratılmasından büyük üzüntü duymaktayız.» Verilen cevap böyle idi. Genel Kurulun iki yüzlülüğü, meselenin en can alıcı ve tehlikeli yanlarından biri idi. Bir yanda, ülke çapında patlamak üzere olan büyük mücadele için ve sendika hareketini madencilerin yanında kıyasıya döğüşe çağıran Thomas'lar ve Bevin'ler gibi Sosyalist öncülerin ağızlarından en sert

biçimde konuşmalar yapan T.U.C. önderleri, diğer yanda ise işçi toplantısının kararlı ve sert havasından çıkıp, Baldwin'in önünde, bir uzlaşma arayan, umutsuz bir uzlaşma, yine daha sonra Thomas'ın ifade ettiği gibi, onları işçilerin yığınsal mücadelelerine öncülük etmekten kurtaran herhangi bir uzlaşma peşinde koşan aynı önderler.

İşçiler arasında, yöneticilerinin düşündükleri ve olmaları gerektiği gibi olmadıkları duygusu yaygınlaşıyordu. Bu durum, sorumlulukların gözünden kaçmadı ve 3 Mayıs Pazartesi günkü Daily Herald gazetesinde şöyle ilgi çekici başlıklı bir başyazı yayınlandı: «Önderlerinize güvenin». Herald gazetesi devam ediyordu. «Bu husus, hiç bir zaman bu günkü kadar önem kazanmamıştır. Başarı muhakkaktır. Dost veya açıkça düşman her kim, önderler hakkında en ufak bir kuşku veya tereddüt uyandıracak biçimde konuşursa ondan sakının. Genel Kurul bizi, casuslara ve kişi ya da mala karşı saldırı amacı ile kışkırtmaya girişecek kışkırtmacılara karşı uyarmıştır. İster kapitalist uşağı olsun, ister başka bir amaçla, başımızı belâya sokmak isteyen bu gibi muzurlara dikkat edin. Şimdi biz korkuyu olduğu kadar kuşkuyu da içimizden fırlatıp, atmalıyız. Bu, yöneticilerin kendi aralarında yapılmıştır. Tüm kırgınlıklar ve kişisel kavgalar unutulmuştur. Bunu, bütün kademelerde sağlamalıyız. Çabalarımızın başarıya ulaşması isteniyorsa, böyle yapılmalıdır. Herhangi bir biçimde kuşku ifade eden bir kimse, herhangi bir kapitalistten daha çok işçi sınıfının düşmanıdır. Çünkü, kapitalist teşhir edilir ve onunla mücadele edilebilir, ama diğerlerini bulmak zordur. Eğer karanlık amaçlarını gerçekleştirmeğe çalışırlarsa onları açığa çıkarın.»

Yöneticilere karşı güvensizlik yaygındı. Genel Kurulun önderleri, öğütlerini kurnazlık ve hiyle ile donat-

mışlardı. «Önderlere karşı kuşku ifade eden bir kimse, herhangi bir kapitalistten daha çok işçi sınıfının düşmanıdır» biçimindeki cümleler, yönetenlerin tutumlarını ifade etmektedir aslında. Onlar ayak takımından, iktidardan korktuklarından daha fazla korkuyorlardı. Bunlar arasında, işçi sınıfına önderlik yapmaktan çok, bulundukları mevki ile ilgilenenler vardı. Genel Grev'in geliştireceği «büyük şeyler», Baldwin'ın korktuğu kadar vardı. Fakat, bütün bunlara rağmen, Genel Kurul üyelerinin istekleri ile dirsek temasını korumak zorundaydı. Taban, hareket istiyordu ve baştakiler ise bunu bazı biçimlerde gerçekleştirmeğe iteliyorlardı. Pazar gecesinin geç bir saatinde, Baldwin'in müzakerelere son verdiği sıralarda, Genel Kurul ilân edilecek bildiriyi hazırlıyordu. 10 nolu Başbakan evinde konuşmalar ilerlerken, onlar, İç İşleri Bakanının Sivil Komiserlik dairesine, ülkenin bir çok sanayi dallarında ve kamu hizmetlerinde pazartesi gecesi girişilecek «Genel Grev'e karşı hazır olmasını» emreden bir genelge yayınlanmasını bildirdiğini öğrenmişlerdi. Bu genelgede, hükümetin normal donatım işlerinin yürütülmesi için her türlü tedbiri aldığı ve gönüllüler için kurulan merkezlerin pazartesi sabahı açılacağını ve bütün «vatansever vatandaşların» hükümete yardıma hazır olmaları bildiriliyordu.

Genel Kurulun bildirisi ise, madenciler ve Başbakanla birlikte yürütülen görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlandığından sözediyordu. Şöyle diyordu bildiride, «Genel Kurul madencilerin ücretleri düşürülmesi pahasına sorunun çözümlenmek istenmesi karşısında ortak bir direnişe geçmek zorunda kalmıştır.» Ve, sendikaların meydana gelecek felâketin sorumluluğunu reddettikleri de ekleniyordu bildiriye. Hareket, ulusa karşı değildi. İşlerin genel olarak durdurulması ile ortaya çıkacak sonuçların sorumluluğu tamemen maden sahipleri

ile hükümete aitti. Bildiride, maden sahiplerinin binlerce madenciyi lokavta tabi tuttuktan sonra, henüz hiçbir teklif yapmadıkları tekrarlanıyordu.

T.U.C.nin bunalım boyunca hükümete defalarca bir anlaşma zemini bulmak için daha çok görüşme yapılmasını teklif ettiği yazılıyordu bildiride. Bildiride, «Şimdi, yani ulaşım ve prodüktif sanayi dallarında işlerin genel olarak durdurulması söz konusu olduğu bir sırada bile, sendika delegeleri halâ onurlu bir anlaşmaya ulaşabileceklerine inanmaktalar.» deniliyordu. Ve sonra en önemli pasaj yer alıyordu: «Fakat, Genel Kuruiun görüşüne göre, hükümetin madencilerin yöneticilerinden ücretlerin düşürülmesine peşinen rıza göstermelerini talep etmekten vazgeçmesi ve buna karşılık, görüşmelere devam edilmesi için grev ilânlarının kaldırılması kabul edilmelidir...»

Bu ifade, yukarda belirtmiş olduğum gibi. Thomas ve Bromley'in Cook'a yaptıkları teklifin başka bir biçimi idi. Acaba bu Genel Kurulun ücret indirimi konusunda bir görüş değişikliği anlamına mı geliyordu? Yoksa Genel Kurul, doğrudan doğruya madencilerin yaşama düzeyine yapılacak herhangi bir saldırıya kararlı olarak cephe mi almış görünüyordu? Baldwin, Sanayi Komitesi ve madenciler arasında bunca olup bitenlerden sonra, bu sonuncu ihtimal daha akla yakın geliyor.

İşçi hareketinin sanayi silâhı, kasvetli bataklıkta direkt harekete geçerken, politik kanadı Avam Kamarasında Genel Grev arifesinin kritik tartışmasına hazırlanıyordu. Ramsey Mac Donald ve Arthur Henderson, Genel Kurula olağanüstü durum için başvurmuş ve bildiriyi Avam Kamarasına götürmeğe hazırlanmışlardı. Bu, İşçi Partisi yöneticilerine ülkeyi yeni bir yönetime kavuşturma, Baldwin Hükümetini adım adım teşhir etme ve de Çörçil'i teşkilâtlı işçi hareketini ezmek için

Askeri bir mekanizma plânlayan adam olarak teşhir etmesi bakımından müstesna bir fırsattı. Avam Kamarasının bu çeşit teşhir görevinden başka ne görevi olabilirdi? Operasyon plânlanmış mı idi, işçi sınıfının kuvvet gösterisi gerçekten arzu edilmiş mi idi? Gerçekte, işçiler açısında bu bir oyun, Baldwin'e göre ise kuşkusuz, bir başarı idi. Başbakan, Avam kamarasının 3 Mayıs pazartesi günkü oturumunda uzun bir konuşma yaptı. Konuşmasında sadece anlaşmazlığın hikâyesinden söz etmeyip, kömür bunalımının ardında yatan nedenleri de açıkladı. Başbakan, 750.000 Sterlinlik hükümet yardımının bir çok maden kuyusunu çalışabilir duruma getirdiğinden sözederek, madencilerin halihazır ücretlerinin «Ruhr bölgesinin işgalinin yarattığı anormal duruma dayandığını ve bu durumun ekonomi bakımından terslik yarattığını» ileri sürdü. Konuşmasına devam eden Başbakan, «maden işçilerine bu esas üzerinden ücret ödemeğe ve işverenlere de bu oranda kâr bırakmağa devam edemeyiz. Çünkü aksi takdirde, daha uzun süreli çalışıp, daha az kazanan birçok vergi mükellefi vardır ülkede» diyordu. Bu konuşmaya karşı işçi partisi sıralarında «hayır» sesleri yükseldi.

Başbakan, T.U.C. ile yaptıkları müzakerelerden ve Daily Mail olayından sözederken daha da öfkelendi. T.U.C.'yi kanunsuz harekete girişirken üyelerinin oy'una başvurmamakla suçladı. Genel Grev çağrısından söz ederken «bu despotik güç... Londradaki bir avuç yöneticinin elinin altında bulunan bu despotik, bu sorumsuz güç, herhangi bir demokratik ilkenin karikatürize edilmiş şeklidir ve meşru hükümetin temellerini tehdit etmektedir.» diye gürleyerek ve devamla «bu çağrı ülkemizin yüzyıllardır karşılaşmadığı bir iç savaş ilânından başka bir şey değildir.» diyordu. Sempati grevinden sözederken, İşçi Partisi başkanı Mac Donald'a bir

göz attığında Mac Donald'ın kılı kıpırdamadı. Söylevine devam eden Başbakan, sesinin tonunu gururla yükselterek, «İngilterede bugün pek az kaygısız kişi var... Yitirilen ücretler değil, asıl özgürlük düzenimizdir.» demişti. Toriler (muhafazakârlar), Başbakan yerine oturduğu zaman pek memnun ve mutlu idiler. Meclis başkanı, konuşma sırasını işçilere verdiğinde J.H. Thomas kalktı. Avam Kamarasına derin bir sessizlik çökmüştü. Herkes, Thomasın neler yumurtlayacağını merak ediyordu.

Thomas konuşmasında şöyle dedi: «Pazartesi gecesi saat 12'ye bir dakika kala, barış uğruna ricaya gitmiştim. Hazine Bakanına (Çörçil) çünkü savaştan nefret ederim...»

Şimdi, Baldwin'in müzakereleri suçlayan sözlerine cevap veriyordu: «Herkes, bunalımın 1 Mayıs günü patlayacağını biliyordu...» Baldwin'in madencilerin ücretlerine kaypakcasına değinen sözlerini Thomas, güney Gallerde 40.000 madencinin haftada 5 gün iş esası üzerinden günde 7 şiling aldıklarını söyleyerek cevaplarken, «on gündür görüşme halindeyiz, on gündür hükümete, maden sahiplerini bize (ne olursa olsun sadece teklif olsun) bazı teklifler vermeye zorlamasını söyledik. Bize «hayır», veremeyiz dediler. Ve bu teklifler işçilere lokavt uygulandığı cuma günü saat 1.15'e kadar verilmedi.» Thomas, grevin bir ihtilâl hareketi olmadığını temin ediyor ve İngiliz halkı oya başvurulacak olsa, % 2 den fazlasını ihtilâl lehine oy vermeyeceğini iddia ediyordu. Thomas, Baldwin'in «güç durumundan» duygulu biçimde sözederek kürsüden ellerini aşağıya sarkıtıp, fısıldayarak, «yakın gelecek ne getirirse getirsin, bizi felâkete sürüklemeyin.» diyordu. İşçi hareketinin Mac Donald ve Snowden ile birlikte üç büyüğünden biri olan ve daha o sabah Daily Herald gazete-

sinde, işçileri önderlerine güvenmeye çağıran bir makale yayınlatan büyük sendika lideri işte böyle konuşmuştu ve bu konuşmayı muhalefet sırıtarak dinlemişti.

Ramsey Mac Donald, Thomas'ın değindiği konuları ele aldı ve grev hareketinin bir ihtilâl olayı olduğu iddiasını reddetmekle işe başladı. Madencilerin ücretleri ile ilgili 6 maden ocağından bazı rakamlar verdi.

Llyod George, «Halen bu ülkede, daha önce hiç karşılaşmadığımız bir durumla karşı karşıyayız.» diyordu. Lloyd George, kömür sanayiindeki problemlerin 1. Dünya Savaşından önceki günlere dayandığını söyleyecek kadar namuslu idi. Lloyd George, tüm sanayide eskiden gelen hataların varlığından söz ederek Thomas ve Mac Donald'dan daha içtenlikle davrandı. Kömür madenlerinde çıkar sahibi olan güçlü muhafazakâr Sir Robert Horne, T.U.C.'den bu özgür ülkede herşeyin temelini yıkmağa çalışan anarşi Cuntası biçiminde sözederek T.U.C.'ye meydan okuyordu.

Winston Çörçil de konuştu. Hazine Bakanı Çörçil, 24 milyon Sterlin tutan yıllık yardımı omuzlarının kaldıramıyacağını ifade ederek, «iki yılda çökmüş ve parçalanmış hazine...» diyordu. Sanayide millileştirme konusunda dikkat çekici bir ürküntü ile «Maden sahiplerinin imtıyazlarını satın almak için 100 milyon Sterlin bulma fikri, bol keseden tersine giden durumumuza harcanacak bir uygulama anlamına gelir.» diyordu.

Çörçil, işverenlere sempati duyuyordu, çünkü onlar yılda ortalama 600.000 Sterlin kaybediyorlardı. Fakat lokavt ilânları geri alındığı takdirde, hükümetin yardıma devam edeceğinden de korkuyordu.

Bir kaç yıl sonra, sanayide ortaklar edinen Sir Alfred Mond (daha sonra Melchett), lokavt ilânlarının aslında lokavt ilânı olmadıklarını, sadece belli ücretli işçileri kaldırıp, daha düşük ücretli işlerde çalıştırma

ilânı olduklarını söylemiştir. Tartışmaları gerçeklere döndürme görevi, ruhsuz işçi önderleri yerine, Avam Kamarasında arka sıralarda yer alanlara düşmüştü.

Maden işçilerinin milletvekilleri öfkeli ve üzüntülü idiler. Bay G. Hall derin bir nefret içinde, «Birçok Maden işçisinin tam haftalık ücretlerini almadıkları bir gerçektir. Güney Galler'deki işçiler işverenlerin yeni ücret tarifelerinden en çok ıstırap çeken madenciler olacaklardır. Bu madenciler, 1914 sözleşmesine nazaran haftada 3 şiling 7 peni daha düşük ücret alacaklardır.» diyordu. Hesaplarının iyi yapan Hall, Çörçil'i yere vurarak, bütçenin 305 milyon Sterlininin devlet borçlarının faizlerine ayrıldığını, madencilerin 1925 yılı ücret tutarının sadece 142 milyon Sterlin tuttuğunu ve sadece bu devlet borçlarının faizlerini ceplerine indirenlerin, madencilerin yıllık ücretlerinin iki buçuk katını aldıklarını ifade ederek, «Kredi sahiplerine bütçede böylesine bir miktar ayırabilen bir ülke, halen isdirap verici ücretlerle çalışma bekleyemez.» diyordu.

Güney Galler bölgesi madencilerinin milletvekili bay Mardy Janes derinden vurarak, «Ne bu ülkede ve ne de Avrupa ve Amerikada, işçilerin iş sürelerinin adamakıllı artırılmasına karşı, ücretlerinin düşürülmesine rıza gösterdikleri başka bir örnek yoktur... Madencilerin ücretlerine karşı girişilen bu saldırı, teşkilâtlı tüm işçi sınıfına yöneltilen genel saldırının bir bölümüdür.» dedi. Bir diğer milletvekili bay George Baker, «Bu ülkede hiçbir vatandaş, 1921 denberi geçen beş yıl içinde madencilerin katlandıkları fedakârlığa maruz kalmamıştır. 1921 de madenciler, haftada 30 şilinlik bir ücret indirimi kabul etmeğe zorlandılar, böylece madenciler 5 yıldanberi 375 milyon sterlin ücret kaybına uğramışlardır. Artık daha fazla fedakârlığa katlanma olanakları kalmamıştır. Saygıdeğer işverenler hangi fedakârlığa

katlanmışlardır? Tersine, bunların 12 yıldanberi kârları 232 milyon sterlini bulmuştur...» Madenlerdeki başlıca problemin, satılandan fazla kömürün çıkarılmasından doğduğunu, bunun İngiltere dahil, tüm Avrupa ülkelerinin başlıca problemi olduğunu söyleyen George Baker, bunu önlemek için Sankey raporunda belirtildiği gibi yaşlı işçilerin emekliğe ayrılması, 6 saatlik çalışma sisteminin uygulanması ve Sanayide plâna yer verilmesi şartlarının yerine getirilmesi gerektiğini söylemiştir.

Fakat, vakit çok geçti. Tüm İngiltere işçileri grev'e giriyorlardı. Sendika komiteleri, olağanüstü durum organları kuruyorlar ve yerel hareket konseylerini geliştiriyorlardı. Orduda tüm izinler kaldırıldı. Olağanüstü yetki kanunu ile kurulan konseyde Kral bir emirname imzalamıştı. Grevlerle ilgili bir teşkilât kuruldu, ayrıca O.M.S. olanaklarını hükümetin emrine vermişti, ve böylece hareket anı gelip, çatmıştı.

BÖLÜM 5

9. G ü n

«Bu, fevkalâde bir gelişme idi, işçi sınıfına mensup ve olağanüstü şartlar altında ülkeyi ayakta tutabilecek güce sahip erkek ve kadınların olağanüstü başarısı idi. Atılan şu başlıkları unutmak mümkün mü? : T.U.C.'nin izni ile, O.M.S.'li hükümetin morali bozuk, Güven, içtenlik ve düzen, ajanlar, gönüllüler ve sahtekârlara rağmen heryerde hakimdi. İşçiler tek bir vücut gibi hareket ettiler. Harika bir disiplin ve bağlılık!» (A.I. Cook'un 9 gün) adlı kitabından.

Genel grevin dokuz günü içindeki savaşın, tüm öyküsünü ayrıntılı olarak tek bir bölüme sığdırmak imkânsız olurdu. Her kentte, her ilçede, köy ve bucakta grevin etkisi görülüyordu, bazen sadece yürürlükte, fakat çoğu yerde doğrudan doğruya etkili idi. İngiliz karakterinin militan ruhundan bugün bazen kuşku duyan bizler için, şahlanan bu dokuz gün bir ilham kaynağıdır. Yine İngiliz adalet ve kanun uygulamasının burjuva demokrasisinde uygulananların en iyisi olduğunu düşünen bizler, Genel Grev döneminde bunun bir aldatmaca olduğunu gördük. İngiliz hükümeti, polis devletinin tüm baskısı ve faşizmin tüm şeytani melâneti ile olağanüstü durum Kanunu aracılığıyla işçileri korkutmak ve tehdit etmek için terör taktikleri kullandı. Her tarafta kadın ve erkekler tutuklanıp, kısa ve utanmazca duruşmalardan sonra cezaevine gönderildiler. İşçileri, devamlı olarak teslime itelemek için tehditler yağdırıldı.

Mükemmel organize edilen tüm devlet gücü, insafsızca, etkili biçimde ve büyük bir titizlikle onlara karşı kullanıldı, ama görünüşte tarafsızdı bu mekanizma. Çörçil, tüm mantığı ve ihtiyaçları an'ında çözümleyen askeri zekâsı ile emrindeki güçlerle neler yapılacağını biliyordu. T.U.C. Genel Kurulunda telâş son noktasına çıktı ve her nekadar, özellikle Ernest Bevin'in bir söylev mekanizması kurmak için doğrusu yiğitçe çabalar harcadığını kabul etmek gerekirse de, hükümetin sahip olduğu olanakları hesaba katan bir planla hareket etmedikleri açıktı. Prof. G.D.H. Cole'in yazdığı gibi (1914 den bu yana İşçi Partisinin tarihi kitabında) «Sanayi dallarında, Genel Grev çağrısına işçiler tarafından verilen cevap olağanüstü idi... (fakat), Genel Kurulun ve Sanayi Komitesinin, grevi yürütmek için hazırlıklarının yetersizliği apaçıktı ve teşkilâtın yükü, yerel Sendika kurullarının veya yerel Hareket Komitesinin omuzlarına bindirilmişti ki, bunların çoğu çabuk karar alma ve bunları yürürlüğe koyma işinde olağanüstü bir yetenek gösterdiler.»

Bu Sendika Kuralları (yüz'ün üstünde idiler), birçok hallerde bölge karargahı gibi hareket ediyorlardı. Henüz teşkilât nüve halinde iken birden güçlü üniteler haline geliverdiler ve daha önceleri yerel sendika kurulları bulunmayan bazı yerlerde ise savaş sırasında doğdular. Genel Kurulun Genel Grev çağrısında bulunduğu sıralarda, bölgedeki üye sendikaların aylık delege toplantıları yapılıyordu. Hemen hepsinde ücretli hiçbir görevli yoktu. Pekaz istisna dışında, bu kurullar önceleri onları tanıyanları şaşkınlığa uğratacak oranda bir enerji ve inisiyatif göstermişlerdir. Önceleri hiçbir varlık göstermemiş, can çekişen kurullar sanki ani bir ilhâmla birden yepyeni bir teşkilât, tarihlerinde ilk kez büyük sayıda yardımcı kazanan ve gerçek bir yerel hareket ni-

teliği elde eden canlı bir teşkilât haline gelmişlerdir.» (1)

Günlük gazeteler ortadan kayboldular, fakat Winston Çörçil'in editörlüğü altında hükümet, eski Morning Post gazetesinin yönetimini devraldı ve devşirme işçilerle British gazette'yi yayınladı.

T.U.C., kendi gazetesi olan Bristish Worker (ingiliz işçisi) gazetesinin yayınlanmasına izin verdi,fakat bu iki gazete dışında, tüm günlük gazeteler sustular. The Times ve Daily Express gibi bazı gazeteler, ince kâğıttan sayılar çıkarmayı denediler, ama muntazam çıkamadılar ve sadece büyük kentlerde yayınlandılar.

İngilterede o günlerde yayınlanan 1870 günlük gazeteden, sadece 40'ı yayınlarına kısmen devam edebildi. Daily Mail, Paris baskılı Continental sayısını ithal etmek sureti ile yasağın üstesinden gelme yollarını arıyordu.

Basının susması, orta ve bürokrat kesimde «devrimin başlamakta» olduğu düşüncesinin yaygınlaşmasına, diğer faktörlerden daha çok rol oynamıştır. Gerçekte, basın sanayinin çalışmayı durdurmaması gerektiği bazı sendika yöneticileri tarafından ileri sürülüyordu. Bu iddialara göre, bu grevin bir ihtilâl hareketi olmadığı veya anayasa düzenini alaşağı etmek anlamına gelmediği hususunda halkı ikna etmek için basının faaliyetine devam etmesi gerekti. Fakat, basın ağalarının sosyalist kuşkusu çok derin ve devamlı idi. Kingsley Martin, (İngiliz kamu oy'u 1926 Genel grevi) adlı kitabında şöyle yazıyordu: «Bugün basın özgürlüğü Lord Beaverbrook, Lord Rothermere ve diğer birkaç kişinin haber

(1) 1926 Mayıs Genel Grevi ve Sendikası kurulları hareketi, Emil Burns.

seçme ve görüşlerini kitleye empoze etme, onları kandırıcı haberler seçme otokratik özgürlüğünden başka birşey değildir... Bu şartlar altında İşçi sınıfı mensupları, basın özgürlüğünden sözetmenin saçmalığını çok iyi görüyorlar...» Fakat, basın susmazdan önce son bir salvo atışı yapıldı ve bu hareket kadar hiçbir şey, son günlerdeki sınıflar arasındaki savaşı böylesine açık ve kesin olarak yansıtmamıştır. Örneğin, Daily Telegraph gazetesi tek kelimelik bir başlık, «savaş» başlığı ile, bir genel Grevin aslında «bir iç savaş» olduğunu, bunun ulusu rejime sadık olanlarla, sadık olmayanlar diye ikiye ayırdığını ilân ediyordu. T.U.C. nin grev çağrısı, bunların köklerinin yeşerttiği üründür diyordu bu gazete. The Times gazetesi bile, grevin arifesinde aynı cümleleri kullandı.

Kuşkusuz, hükümet B.B.C. radyosunu, British Gazetta gibi sendika aleyhine propoganda yapmağa memur etmişti. Ve bu her iki organ, lokal ve ulusal çapta binlerce birbirine benzer broşür yayınladılar.

4 Mayıs salı sabahı, işler tam olarak durdurduldu. Ülkenin sanayi merkezleri hemen hemen durmuştu. Büyük makineler sessizleşivermişlerdi. Hafif Mayıs rüzgârının fısıltıları, fabrikalar çevresine pazar sabahı görümünü veriyordu. Tramvaylar çalışmıyordu, otobüsler garajlarda sıra olmuşlardı. Gaz ve elektrik hizmetleri durmuş, çok hafif olarak işliyordu. Fakat, halk boş durmuyordu. Polis grevcilerle çarpışırken, grev gözcülerine karşı faşistler saldırıya geçtiler. Ülke sanayii hareketsizliğe bürünürken, sınıf savaşı hızlanmıştı. Hiç bir anlaşma olanağı yoktu. Taraflar kalelerine çekilmişler ve savaşın son hazırlıklarını tamamlamakla meşgulduler. Hiçbir akşam gazetesi çıkmamıştı, çünkü genel çalışmanın durdurulmasından ilk olarak onlar etkilenmişlerdi, hiçbir tramvay, tren ve otobüs işlemiyordu, hatta

Londra caddelerinde pekaz taksi görünüyordu. Organize işçi sınıfı muhteşem bir cevap vermişti, ama kendi yöneticileri onları hayal sükutuna uğratmıştı. Bu arada teşkilâtlanmamış işçiler bile harekete katılmışlardı. Pekaz sendika teşkilâtlanma nedenleri ile greve katılmakta gecikmişti, fakat İngilterenin her yerinden alınan raporlar, ulusun işçi sınıfının bu en tarihi anını anlatmaya yetiyordu. Gerçekte olanlar, milyonlarca işçinin, baştaki yöneticilerinin eksik hazırlıklarından dolayı tam olmayan, ama yine de esinleyici enerji ve kendiliğinden hareketinden başka birşey değildir. Çünkü sağ kanat sendika önderlerinin çoğunun, grevi gönülden benimsediklerine kuşku yoktu. Mücalenin başladığı günün sabahı, parlomenter İşçi Partisi başkanının sözlerinden daha hayal kırıcı, şaşırtıcı ne olabilirdi? Kendisi şöyle diyordu: «Görebildiğimiz noktaya kadar ilerleyeceğiz. Genel grevleri sevmem aslında. Şimdi de bu görüşümü değişmedim, Avam Kamarasında bu hususu belirttim. Genel Grevi yine de sevmiyorum, sevmediğime yemin de ederim, ama gerçekten şu anda ne yapılabilir?» İşte, 4 Mayıs sabahı yayınlanan Daily Herald gazetesinde yayınlanan İşçi Partisi başkanı James Mac Donald'ın duygulu sözleri bunlardı. Büyük savaşın eşiğinde ne büyük sözler!

Ülkenin birçok bölgelerinde, artık işçilerin eline geçmiş olan inisiyatifin yönetimi Komünist Partisine verilmişti. Partinin Merkez Komitesi, grevin arifesinde dramatik bir grev çağrısı yayınlamıştı: «Ücretlerden tek bir kuruş indirilemez, çalışma süresine tek bir saniye eklenemez.»

«Her kent ve ilçede Hareket Komitesi.»

«Askerlerle dost olun.»

«Herkes madencilerin ardında.»

9 aydan beri madencilere ve daha sonra tüm işçi

sınıfına yapılan saldırı hakkında uyarıda bulunanların Komünistler olduğu bir gerçektir. Bu durum, halen belli başlı Komünist önderlerin hapishanelerde sürünmelerinin nedenlerini açıklamaktadır. «Fırtına kopuyor» adlı kitabında William Gallacher şöyle yazıyordu: «Her tarafta en ufak bir bahane ile grevciler tutuklandı ve hapishanelere gönderildi. Wandsworth hapishanesine devamlı olarak grevci sürüklendi. Good old wal hapishane avlusunda hergün yeni yüzler ve yeni sesler belirdi. Bu günlerde Wandsworth Gool'da bulunan en popüler insan Wal Hannington idi...» Daha sonra Gallacher Komünist önderlerle yapılan ziyaret sohbetlerine değinerek, onların dışarda olup, bitenlerden nasıl haberdar olduklarını anlatmaktadır. Haberler, hapishanenin kalın duvarlarından içeriye sızdığı zaman, hapisanedeki işçileri bir anda esen bir sevinç dalgası sarmakta ve bu durum hapishane yetkililerinde büyük bir korku yaratmakta idi.

Grevlerin ilk gününde iki Komünist yönetici daha tutuklandı. North Battarsea bölgesinden Komünist milletvekili S. Saklatvala, Hyde Park'da 1 Mayıs günü yaptığı konuşmadan ötürü tutuklandı ve iki ay hapse mahkûm oldu (Konuşma kürsüleri İngiltere'de her zaman «İngiliz demokrasisinin örneği» değildirler) ve bir başka Manchester'li Komünist yönetici, Stoker'de tutuklandı ve iki ay hapis cezasına çarptırıldı. O hafta içinde, daha sonra Komünist Partisi Londra Bölge Teşkilâtçısı olan R.W. Robson da 6 ay ağır çalışma cezasına çarptırıldı. İsabel Brown ise, Pontefract'da bir «kışkırtıcı konuşma» yaptığından dolayı 3 ay hapis cezası aldı.

Genel Grevin ikinci gecesi, Scotland Yard'dan iki dedektif ve özel bir asayiş birliği, Covent Garden'deki Komünist Partisi Genel Merkezine baskın yaptılar. Bunlar, yanlarında kapıları zorla açmak veya kırmak için

gerekli malzemeyi de getirmişlerdi. İlk önce kitaplığı basarak tüm kitapları darmadağın ettiler ve daha sonra odaları baştan aşağı aradılar. Yanlarında, grev yayınlarını basmaya yarayan araçlara ve teksir kâğıtlarına el koyma emrini de getirmişlerdi (hükümet, Londra'da günlük olarak yayınlanan Komünist işçiler bülteninden, işçilerden daah fazla korkuyordu.)

Fakat polis, Komünist Partisi Genel Merkezinde sadece yılardan beri kullanılmayan eski model bir teksir makinesi buldu. Hiçbir tutuklama yapılamadı tabii bu durumda.

Eccleston Sguare'deki T.U.C. Genel Merkezindeki durumla ilgili olarak bir genel kurmay kuruldu. Fakat, bütün bu tedbirlerin savaş başladıktan ancak iki gün sonra alınmış olması üst kademenin içinde bulunduğu kargaşalığı çok güzel açıklamaktadır. Grev teşkilâtlanma Komitesinin, ayrıntılarla meşgul olacak yardımcı kurulların kurulması gereğinin farkına varabilmesi için grev başladıktan sonra iki gün geçmesi gerekmişti. Böylece Genel Kurul, çeşitli konularla ilgili olarak beş yardımcı komite kurdu.

a) Ulaşım ve haberleşme komitesi,
b) Haber alma komitesi,
c) Besin donatım komitesi,
d) Kontrol ve talimat komitesi,
e) Mali işler komitesi.

Ernest Bevin'in parlak başkanlığı altında olan Grev Teşkilâtlanma Komitesi, gerçekten çok çalıştı. Önlerinde büyük bir grev vardı. Her türlü hazırlık yapılıp, tamamlansaydı bile, yine de grevin yaratacağı güçlükler büyük olacaktı. Çünkü ilk hamlede 82 ayrı sendikanın kısmen veya tamamı ile grev için birlikte hareketin ve beraberlik politikasının sağlanması gerekiyordu. Birbirini kıskanan ve birbirleri hakkında ön yargılar besleyen

sendika yöneticileri için bu gibi duyguları bir yana atmaları gerekiyordu. Kişisel rekabetler, çekişmeler ki sendika dünyasında bu tip durumlar eksik değildir- maskelendi veya bir süre ertelendi. «Eski kişisel duygular ve önyargılar, sekreterlik geleneği, sadece kendi sendikasına bağlılık, sadece kendi yöneticilerinden emir alma alışkanlığı ve duygusu, genel dayanışma çizgisini engelliyordu. Sendikaların grev komiteleri bazı durumlarda sendika kurallarını atlıyordu. Basın İşçileri Sendikaları, Genel Kurul'un kendi organı olan gazeteyi yayınlamak görevini yüklenmezden önce birçok hallerde, uzun müzakerelere girişen ve hayli kaypak davranan sendikalardı...»

Böylece, Genel Grevin başarı derecesini ölçmek istersek. grevin ilk gününde, hemen hemen 3 milyon işçinin ilk hamlede greve katıldığı ve alt kademe yöneticilerin son derece başarılı çabalarının yer aldığı muhteşem bir hareket olduğunu görürüz

Madenciler Federasyonu ile T.U.C. Genel Kurulu arasındaki farklılıklar, daha başlangıçta grev önderliği morali üzerinde ciddi etkiler yapmıştı. Barikatlar kurulduktan sonra daha kötü durumlar çıktı ortaya. Mücadelenin başladığı ilk günden itibaren madenciler, 9 günlük Genel Grev süresince devamlı toplantı halinde olan Genel Kurulda temsilcisiz bırakıldılar. Madencilerin temcilerinden biri olan Tom Richards toplantılara katılmayacak kadar ağır hasta idi, diğer temsilci milletvekili Bob Smillie, İskoçya Madencilerinin yanında olmasının hayati bir önem taşıdığı inancı ile ve T.U.C.'deki arkadaşlarının kendisinin yokluğunda mücadeleye «doğru ve onurlu bir yolda» devam edecekleri umudu ile, pazartesi gecesi İskoçyaya hareket etmişti.

Herbert Smith ve Arthur Cook, Federasyon saymanı ile birlikte Genel Kurul toplantılarına alındılar, ama

sadece görüşmelere müdahale yetkisi ve oy yetkisi olmayan birer gözlemci olarak. Cook kurula başvurarak, Federasyonun Kurulda iki temsilci bulundurmasına izin verilmesini istemiş, ama bu istek reddedilmiş ve özellikle J.H. Thomas tarafından inatla karşı çıkılmıştı bu isteğe.

Genel Grev süresi boyunca, madencilerin Genel Kurulda temsil edilmesi inanılmaz birşeydi (anlaşmazlığın kökü idi bu durum). Daha önceki görüşmeler sırasında maden sahiplerinin ve hükümetin anlaşma teklifleri ile ilgili olarak, madencilerin görüşmelerine başvurulduğundan, yukardaki hususun pek önemli olmadığı ileri sürülebilir. Ama olayların da doğruladığı gibi, bu iddianın hiçbir değeri yoktur. Son olarak yapılan asıl görüşmeler sırasında, madencilerin görüşleri alınmamıştı. Çünkü, bu görüşmeler kapalı kapılar ardında yapılmış ve gerçek kararlar bu şartlar altında alınmıştı. Çünki, kapalı kapılar ardında ve çoğu defa gizli olan bu görüşmelerde entrika ve türlü oyunlar çevrilmiştir. Cook, «9 gün boyunca Genel Kurul görüşmeleri bile, biz işçi sınıfı için sadece bir ders değil, ama olanlarla ilgili bir rapor hazırlanabilseydi gelecekteki mücadeleler bakımından bir haber niteliği taşıyacaktı. Ama ne yazık ki, bu görüşmelerde steno ile not tutulmaması kararlaştırılmıştı .Bundan dolayı, korkarım ki tüm gerçekler asla ortaya çıkarılmayacaktır...»

5 Mayıs çarşamba akşamı yayınlanan İngiliz İşçileri gazetesinin ilk sayısında, Genel Kurulun dikkatle seçilmiş «bu bir sanayi anlaşmazlığıdır» cümlesini taşıyan bir mesaj yayınlandı. Bu, yasal hükümete ve düzene bir tehditten sözeden Britich Gazette gazetesinin çığlıklarına bir cevaptı. Genel Kurulun her üyesinden tam bir bağlılık beklediğini ifade eden British Workers gazetesi, polisin müdahalesini gerektirecek bir durum

yaratılmamasını sağlık veriyordu. Herhangi bir olayın patlak vermesinin, anlaşmazlığın başarılı bir biçimde çözümlenmesi ihtimalini yok edeceğini yazan British Workers, Genel Kurulun grev gözcülerinden tahriklerden kaçınmalarını ve kendilerini kanuni görevlerine vermelerini istediğini bildiriyordu. Genel Grev süresince T.U.C. gazetesi savunma durumunda kaldı ve British Gazette'nin her saldırısını, titizlikle savunma ile karşıladı, ama asla karşı saldırıya geçmedi. Gazete ,kamu oy'una polisin saldırısına uğrayan işçilerin durumunu açıklarken bu örnekleri asla hükümeti suçlamak için **kullanmadı.**

Gazetenin çıkışı heyecan yaratmıştı. Çarşamba akşamı saat 8 de herşey hazırdı. Yüze yakın problemin üstesinden gelinmişti. Makine odası son sözü bekliyordu. Sonra, Carmelite caddesinin karşısındaki daha tamamlanmamış Daily Mail Gazetesinin yeni yapısından bazıları atlı, bazıları yaya bir polis birliği sökün etti ve işçileri makine başından çekip, aldılar ve götürdüler. Bir sivil polis öne ilerledi ve makinelerin çalıştırılmasını emretti. Baş operatöre, iç işleri Bakanının emirnamesini göstererek Daily Herald Gazetesinin 4 Mayıs tarihli sayısına ve tüm makinelerine el konulduğunu açıkladı. Bununla beraber, polisin Daily Herald'ın 4 Mayıs sayısından çok, Biritish Workers'in 5 Mayıs tarihli sayısı ile ilgilendiği açıktı. Müfettiş, 12 nüshanın Şehir Komiserliğine gönderilmesi gerektiğini söyledi. Eğer bir suç bulunmazsa gazete çıkabilecekti, suç bulunursa, sadece omuz silkti...

12 nüsha ile dışarıya çıkan müfettiş, makinelerin başında kontrol için polisleri bıraktı. Aynı zamanda, personelden bir kişi de Eccleston meydanına koştu ve kısa bir süre sonra Walther Citrine, Ben Turner ve Bowen Genel Kurulda boy gösterdiler. Parlamenter İşçi

Partisi de derhal durumdan haberdar edildi ve Ramsey Mac Donald ve Arthur Henderson Hükümetle temasa geçtiler. Yasak kaldırıldı. Polis makınelerden uzaklaşır uzaklaşmaz makineler baskıya başlayınca İşçiler hep birden «Kızıl Bayrak» marşını söylemeye başladılar. Yayının ilk gününde British Workers 320.000 nüsha dağıttı.

British Gazetesinin hikâyesi ise, kuşkusuz Winston Çörçil'in melodramatik hikayesinden başka birşey değildir.

Bu gazetenin yayınlaması fikri uzun süredir onun hayalci zekâsını kurcalıyordu. Birkaç yıl sonra, «inip, kalkan makineleri ile» büyük bir gazetenin idarehanesinde çalışırken duyduğu heyecandan söz eder.

Bu makineler, ona birinci sınıf bir savaş gemisini ve birinci sınıf Genel seçimleri hatırlatıyordu. Bu, Çörçil'in ikinci editörlüğü idi, çünki okuldayken bir ev gazetesi yayınlamıştı ve adını The Critic koymuştu. Fakat British Gazette bir kritik görevi yapmıyordu, Hükümet adına bir hakemdi. 5 Mayıs 1926 tarihli tek sayfalı sayısından, 4 sayfalı 13 Mayıs tarihli sayısına kadar. Hükümetin grev kırıcı gazetesi, baskısını 230.000 den 2.250.000'e çıkardı. Bu dramatik artma kuşkusuz, Çörçil ve Hükümetinin tüm güçleri ile British Workers'i etkisizleştirmek ve British Gazette'ye hamle yaptırmak için yüklenmelerinden ileri gelmişti. Çörçil gazeteyi istediği gibi kullanmak suretiyle -ki gazete sûtunlarına sadece hükümet lehinde haberler konuluyordu- halkın çeşitli kesimlerinden birçok düşmanı kazandı. Her ne kadar Baldwin'in politikasını tam olarak destekliyorlarsa da, Liberaller bazı durumlara karşı çıkıyorlardı. Asquith kanadı ile, Lloyd George radikalleri arasında ciddi çelişkiler vardı. Bu çelişki Lloyd George'ın Çörçil'in editörlüğü hakkında «üçüncü sınıf bir gazeteciliğe giydiri-

len birinci sınıf bir elbisenin çirkin görünüşü» olarak nitelendirmeye kadar ileri götürüldü.

Avam Kamarası, grevin ilk gününde, ancak birkaç saat toplanabilmiş ve oy birliği ile çekişmeli konuların müzakeresi ertelenmişti. Koridorlarda ancak birkaç nüsha yayın dolaşmıştı, çünki basın organları kapanmıştı ve milletvekilleri meclisten uzaklaşmaktan pek memnundular. Fakat, grevin ikinci gününde iş değişmişti. Eski gaddarlık yeniden dirilmişti, insafsızca saldırılar ve kızgın sözler yeniden duyulmaya başlamıştı. Baş savcı Sir Douglas Hogg, Avam Kamarasından Olağanüstü Durum Kanununa dayanarak ortalığı kasıp, kavuracak yeni bir genelge hazırlanmasını istiyordu. Savcı, kurulu düzene karşı çıkan ve müdahale eden herhangi bir kişiyi tutuklama yetkisi istedi ve de bu yetki kendisine verildi. Diğer bir ifade ile, eğer onun «herkesçe bilinen karakteri» sosyalist nitelikte olsaydı ve eğer yetkililerce kendisi, «kanun ve düzenin» varlığı için bir tehlike sayılsaydı, onu tutuklayacak güçde idiler. Bu hiç kuşkusuz, bir polis devleti terör taktiği idi. İşçi Partisi üyeleri buna şiddetle karşı çıktılar.

Baş savcı, bunun siyasi bir yönü olduğunu inkâr ederek budalaca, bu tedbire grev gözcülerinin madenciler için çalışmasını önlemek için başvurulduğunu söyledi. Bu iddiaya, Güney Galler madencilerinden Milletvekili Mardy Jones kendine özgü bir Kelt sertliği ile cevap vererek, «Baş savcıya ve Hükümete şunu iletirim ki, ben ve Avam Kamarasındaki diğer Madenci milletvekilleri, herhangi bir maden işçisinin taviz veren ocakta çalışmasını önlemek için elimizden gelen herşeyi yapacağız. Bu nizamnameler, madencileri ilgilendirmeyen birer paçavradır. Baş savcı, sözlerinin yerine getirilmesini ve ülke çapında uygulanmasını isteyebilir.» diyordu. Başka bir İşçi milletvekili George D. Hardie, hükü-

met sıralarından o zengin sınıfa özgü kibar tavırlarla şişinerek oturan muhafazakârlara, gözlerinden ateş saçarak şöyle bağırıyordu:

«Sizlerin herbirinizi bir iki saatliğine madencilerin kafesine indirmek ve ben de patronunuz olmak isterim... Madencileri ezmek için şu on iki yılda harcanan para, onlara yapılan yardımlardan daha fazladır... Hergün bu insanlar hayatlarını yitirmek tehlikesi ile karşı karşıyadırlar... Ne uğruna?.. Lanarkshire'de haftalık ücret 6 şilingdir.»

Fakat, Baş Savcının dediği dedikti. Polise, ordu, sivil halk, polis, itfaiye içinde kışkırtıcı, hoşnutsuzluk yaratıcı veya ayaklanmağa teşvik edici yayın yapan, dağıtan yerlere baskın yapma emri verildi. Bu yetkiler dışında, İç İşleri Bakanı Sir William Johnson Hicks, ülkeyi British Gazette ve B.B.C. yayınlarını izlemeye çağırdı. Bu çağrıya T.U.C. Genel Kurulu, British Workers gazetesinde yine savunmada kalarak cevap verdi: «İç İşleri Bakanının kışkırtıcı, provokatif sözleri ile paniğe kapılmayın.» diye yalvararak şöyle devam etti, «İç İşleri Bakanlığının sendikalizm hareketine yasa ve düzeni çiğnediği gerekçesi ile çarşamba gecesi özel polis birlikleri tarafından müdahale edileceği biçimindeki yayını haksızdır. Genel Kurul aynı gün öğleden sonra, greve katılan işçilerden hareketlerinde dikkatli olmalarını ve polisin müdahalesine fırsat verilmemesini resmen istemiştir.» İşte verilen cevabın tonu böyle idi. Sınıf zehiri ile dolu olan İç İşleri Bakanının yayınına, böylesine aşağılık bir cevap verilmişti.

Genel Kurul, diğer işlerini de aynı çizgide yürütüyordu. Çarşamba günü öğleden sonra Baldwin Avam Kamarasında «hiçbir hükümet, hangi şartlar altında bulunursa, bulunsun Genel Grev karşısında boyun eğemez. Son anda dahi, hükümet görüşmelerin yeniden

başlamasına hazırlanıyordu.» diyordu. Savaş yapan yönetici bir kadronun bu beyanata verilecek cevabının kesin olması gerekirdi. Ama, Genel Kurul yumuşakça yalpaladı: «Her an onurlu bir anlaşmaya varabilmek için görüşmelere hazırız. Genel Kurul, Hükümete bir ön görüşme şartı koşmamaktadır.» Komünistler aksine, militan tedbirler alınmasında ısrar ediyorlardı. Polise rağmen Workers Bulletin (İşçi Bülteni) adıyla yayınladıkları tek sayfalık bültenlerde «Genel grev'in siyasi anlamını» açıklıyorlar Parti, işçileri kapitalist saldırısına karşı yapılan mücadelenin önceden olduğu gibi sadece kendini savunma çerçevesi içine sokulması çabalarına karşı uyarmaktaydı. Bir kez savaşa girildi mi, zafere giden tek yol, daima ileri gitmek ve vurucu olmaktı. Komünistler üyelerine ve işçilere, heryerde Hareket Komitelerini kurmaları, her işe yarar sendikalının O.M.S. ye ve faşistlere karşı kurulan İşçi Savunma Birliklerinde toplanmalarını kitle toplantıları düzenlemelerini ve ordunun, işçi sorunlarını bilmesini, öğrenmesini sağlamaları talimatını verdi. Aynı zamanda, madenlerin tazminatsız millileştirilmesini, Baldwin hükümetinin çekilmesini ve bir İşçi Yönetimi Kurulmasını talep ett.

5 Mayısda ülke, grev sahnelerine tanık olmağa başladı. Camberwell'de, Londra şehir meclisi gönüllüler tarafından işletilen 6 tramvayı hizmete koymayı denedi. Polis ve kontrolörler, sürücülerin yanında beklediler. Fakat, işçi toplulukları derhal müdahale ederek sopalarla pencereleri kırarak grev kırıcı sürücüleri ve kondoktörleri alaşağı ettiler. Polis birlikleride sopalarını rastgele savurup yedi grevciyi vahşice yaraladılar, ama tramvaylar da depoya dönmek zorunda kaldılar.

Glasgow, Edinburg ve Leeds kentlerinde işçi toplulukları, otobüsleri işleten grev kırıcılarına, motorları tahrip ederek ve benzin borularını keserek zor saatler

yaşattılar. Hamilton gibi bazı iller tamamen tecrid edildiler. Mansfield, Sheffield ve Barsley'de madenciler yolların üstüne yatarak insandan barikatlar kurdular. Ülkenin tüm ana yolları boyunca, işçiler kitleler halinde ulaşımı kestiler ve yolları tıkadılar. Maden Bölgelerinde tek bir özel arabaya izin verilmedi. Bu engelleri aşmaya girişen motorlu araçlar büyük güçlüklerle karşılaştılar ve ateşe verildiler. Hükümet, Londralıları demiryolu servisinin çalıştığına ve Viktorya istasyonu ile Clapham arasında aldatmaca bir servisin hizmete girdiğine ikna etmeğe çalıştı, ama bu blöf çok geçmeden açığa çıktı. Bu, olağanüstü işçi sınıfı ortak dayanışma cephesinin bir başarısı idi.

Genel Grev, dünyanın heryerinde destek görüyordu. Japonya gibi dünyanın öbür ucundaki bir ülkeden bile, sendikalar destek ve tebrik telgrafları çekiyorlardı. Almanyada, Ruhr bölgesi işçilerinin önderleri T.U.C. kendilerinden aktif bir destek dilediği takdirde işleri durduracaklarını bildiriyorlardı. Hollanda, İrlanda, Amerika ve Kanada'dan içten destek mesajları geliyor ve zafere ulaşılması için yardım teklif ediliyordu. Uluslararası Ulaştırma İşçileri Sendikası, tüm Sendikaları İngiltereye kömür yüklemeğe ve kömür gemilerinin İngiltereye sefer yapmalarına engel olmağa çağırdı. Sovyet Sendikaları Merkez Komitesi bu hususta ilk çıkış yapan teşkilâtlardandı, onlar sadece destek mesajı göndermekle kalmadılar, büyük bir para yardımı da yaptılar. Sovyet limanlarında demirli bulunan İngiliz gemilerindeki işçilere bildiriler dağıtarak aktif destek gösterdiler. Sovyet Sendikaları Konfederasyonu, Genel Kurulun grev fonuna ayrıca 2 milyon ruble (100 000 Sterlin) yardım teklif etti, ama bu teklif «Moskova altını» aldılar damgasını yemekten korkan T.U.C. tarafından reddedildi. İngiliz emperyalizminin en sert biçimde kasıp

kavurduğu Hindistan Sendikalarından bile, destek mesajları alınıyordu. Uluslararası İşçi Sınıfı, bu en kritik anında İngiliz İşçilerinin yanında yer aldı. Uluslararası işçi dayanışmasının büyük geleneği kendini göstermişti.

Anavatanda meydan savaşı gitgide şiddetleniyor, sertleşiyordu. Cancing ve Poplar kentlerinde 50.000 kadar işçimiz izinsiz donatım malzemesi taşıyan konvoylara (T.U.C. esas besin mallarına izin veriyordu) engel olmak için doklardan gelen yolları kestiler. Silâhsız işçiler, yeniden sopalı polislerin saldırısına uğradılar, yüzlercesi yaralandı. Liverpool'a hükümet, zırhlı birlikler gönderiyordu. Savaş gemileri, donatım boşaltmak için kullanılıyordu. Glasgow'da başgösteren sokak çarpışmalarında 66 kişi tutuklandı ve birçok kişi yaralandı, Edinburg'da ise 22 kişi tutuklandı. Savaş temposu yükseliyordu, grevin üçüncü gününde (6 Mayıs perşembe günü) daha fazla sayıda işçi greve katıldı. Toplam 4 milyon işçi idi.

Mac Donald ve Henderson, çarşamba gecesi Çörçil'le bir görüşme yapmayı denemişlerdi, ama başaramadılar bunu. O veya ötekinin Çörçil'le gizlice görüştükleri kesinlikle anlaşılamamıştır. Fakat, İşçi Partisinin bu iki önderinin, hükümetin grev kırma mekanizmasının belli başlı sorumlularından olan bir kişi ile görüştükleri haberleri yayıldığı zaman, manzara doğrusu görülmeğe değerdi. Biz şimdi kuşkusuz, kişisel çapta böyle bazı görüşmelerin yapıldığını pek iyi biliyoruz. Fakat bu entrikaların, en yüksek noktasında greve son verme çağrısının yapılmasında ne derece rol oynadıkları hakkında okuyucu hüküm verecektir. O sıralarda ve geçen bunca yıldan beri, büyük çabalarla bu husus gizlenmeğe çalışılmıştır.

Genel Grev'in hukuk açısından henüz tartışmasına

geçilmemişti. Hükümet, grevi kanunsuz ve ulusal çıkarlara aykırı ilân etmişti. Fakat bu ilân, 6 Mayısda Sir John Simon'un grevi kanunsuz ilân etmesinden sonra yapılmıştı. Yüksek hukukçu Sir John, Avam Kamarasında grevin kanunsuz olduğunu ilân etmek için Fatih William zamanında 1066 yılında kabul edilen ve tüm grevcilerin tutuklanmasını öngören bir kanuna dayanmıştı. Hemen hemen aynı anda, Justice Astbury, Deniz adamları Sendikasının Tower Hill şubesinde bir yasaklama kararı tebliğ etti. Fakat, 4 milyon işçinin tutuklama işlemi, Baldwin ve Çörçil için bile biraz fazla görünmüş olmalı ki, Liberal-Muhafazakâr hukukçu Sir John kanunlardan kaçamaklı ifadelerle söz ederken, kendileri başka bir yoldan kaçamak yapmayı kararlaştırdılar. Ve yiğit şövalyemiz, hukuk tarihinden örnekler aramakla meşgulken, Baldwin örnekler yaratıyordu.

O günün British gazette'sinde Başbakan, «yasal hükümetçe saldırıldığını» ilân etti (ki T.U.C., bu iddiayı en sert biçimde reddetmiştir). Ertesi gün, yani 7 Mayıs cuma günü, hükümet bir pogrom (katliam) ilânı yaptı. «Tahtın tüm silâhlı birliklerinin her kademesine bildirilirki,» deniyordu bu ilânda, «Hükümetin ve ulusun şimdi veya daha sonra yardıma ihtiyaç gösteren herhangi bir durumda majestelerin hükümetine tam bir destek göstermeğe hazır olunmalıdır.» Ola ki, Sir İohn Simon, geçmişin kanun metinlerinde böyle uygulamayı tüm titizliği ve hırsı ile araştırmışsa buna benzer bir uygulamayı I. Charles'in şaşkın süvarilerine verdiği emirler arasında keşfetmiştir. Silâhlı kuvvetlere böylesine kayıtsız, şartsız yetki vermek, modern tarihte bir eşine daha rastlanmayan bir örnek teşkil ediyordu.

İç İşleri Bakanı bu emirnameyi, pazartesi günü yeni bir 50.000 kişilik özel polis birliğini harekete geçirmek

sureti ile destekledi. Ulusa, hitaben radyodan yaptığı konuşmada Bakan, «sorun son derece ivedidir, en yakın bir sürede gerçekten muazzam bir güce sahip oluyoruz, özellikle Londra çevresinde kişileri tam olarak himayemiz altında alabileceğiz.» diyordu. Bu yedek polis gücünden amaç grev'i kırmaktı, zaten Bakanın «himayeden» kasdı bu idi. Bununla beraber, hükümetin bütün tehditlerine ve polis saldırılarına rağmen, grev teşkilâtları gitgide daha mükemmelleşiyordu. Midlands'daki maden ocakları kapandı. Londranın tüm elektrik işçileri greve girdiler ve Londra grev komitesi, Ava kamarasına elektrik veren işçilerin çalışmalarını durdurdu; tekstil sanayii ciddi olarak darbeyi yemişti; Glasgow gazeteleri çalışmaya devamı reddettiler ve işyerlerini terkettiler. Ustabaşılar, müdürler ve yöneticiler tarafından olağanüstü bir sayı bastırıldı, ama gazete satıcıları satmayı şoförler taşımayı reddettiler. North-East ve Yorkshire kıyıları boyunca uzanan motor ve gemi tezgâhları «tek vücut» halindeydiler. Grev teşkilâtlarının işleyiş biçimleri bölgelere göre değişiyordu.

Grevi küçük sanayi bölgelerinde, tek bir sendikanın grev komitesi yürütüyordu. Daha geniş çapta ve çeşitli sanayi dallarının ve sendikalarının bulunduğu bölgelerde ise, yerel T.U.C. tarafından donatılan Hareket Komitesinin ortak grev mekanizması tarafından yönetiliyordu. Bunların ayrıca, benzer modelde kendi yardımcı komiteleri ve teşkilâtları vardı. Bazen, yürütme yetkisi, daha geniş organların elinde toplanıyordu. Örneğin Northumberland ve Durham'da, bu büyük sanayi merkezlerindeki hareketi koordine etmek için bir genel grev komitesi kurulmuştu. Bu komite o kadar başarılı oldu ki, Newcastle'da O.M.S.'nin saldırılarına

tamamen karşı koydu. Bir çeşit Sovyet biçiminde işleyen North-East'deki hareketin başarısı o kadar büyüktü ki, bölgedeki hükümet yönetiminden sorumlu olan Sir Kingsley Wood, bölgeden O.M.S.'nin çekilmesini ve ikili bir kontrol sistemi kurulmasını teklif etti. Komite bu teklifi reddetti, çünkü komitenin ana besin maddelerinin sivil halka dağıtımı için kendi teşkilâtı vardı. New Castle Sendikaları Hareket Komitesi tarafından yayınlanan Workers Chronicle gazetesi, grev haberlerini başarı ile veren bir yayın organı olmuştu.

North-East'deki yönetim kadrosu kusursuzdu ve örgüt kademelerindeki ruh son derece yüksekti. Kuzey yıldızı gibi parıldayan bir örnek, Eccleston'daki genel merkez yöneticilerinin bürokrat yönetimini karartan parlak bir örnekti bu örgüt.

Genel Grev ve çalışmayı genel olarak durdurma terimleri, tehlikeli ve «provokatif» (kışkırtıcı) olarak gösteriliyordu.

«Moskova altını» deyimi gibi, «Genel Grev» deyimi de, Mac Donald ve Thomas'ın yüreklerinde dehşet uyandırıyordu.

Bu adamlar yönettikleri güçleri tanıyorlar mıydı acaba? Acaba bunlar, mücadele için ayağa kalkmış ve sanayi devriminin her yeni aşaması ile yıldan yıla daha da genişleyen teknik, sosyal gelişme ve sosyal eşitlik arasındaki uçurum geleneğini yıkıp, kaldırmaya uğraşan büyük insan kitlesini anlıyorlar mıydı?

Oysa politik olarak yetersizdiler. Hilekârlıkları, ahmakça beceriksizlikleri ve ihanetlerinin derecesi korkunçtu.

Ama bu kişiler, günün işçi hareketinin belli başlı

aktörleri idiler. Onlara rağmen, Genel Grev, keskin bir sınıf savaşına dönüşüyordu. İngilterenin sokaklarında ve evlerinde sosyal yükselişin yıldızı parlıyordu ve bu adamlar bu ışıkta korkarak geriye kaçıyorlar ve sürünenlerin mezarlığından yükselen işçi sınıfının ruhu ve adaleti önünde yaltaklanıyorlardı.

Özellikle Londrada, gönüllü polis, birbirinden farksız, sefil ve kendi aralarında işçi sınıfının gösterdiği dayanışmayı ibretle izleyen kişilerden ibaretti. Polis, otobüsleri, trenleri gözlüyordu. Otobüslerin pencereleri, ya tel örgü kaplıydı vey atamamen kapatılmıştı. Motorların üzerinde örtüyle kaplanmıştı. Londra yine, eski Londra idi... Bu durum, hükümetin bu büyük kentte keyfi olarak herşeye başvurduğunu ve Londrada grev kırıcı taktiklere diğer illerdeki ölçüleri aşan tarzda başvurduğunu göstermektedir.

Londrada, grev gözcülerine gönüllü polis birlikleri tarafından insafsızca saldırıldı (genç, muhafazakâr, faşizm için olgunlaşan ve bindikleri kamyonlarla grev yerlerine koşup, ellerindeki sopaları, silâhsız grevcilere yağdıran centilmenler tarafından). Camberwell ve Stepney gibi semtlerde, böyle acıklı sahneler cereyan ediyordu. Ve böylece kozmopolit Londra halkının grevcilere soğuk davrandığı bir sırada, hükümet taktikleri, bu halkı işçilere karşı kazanmak yönünde geliştirildi. Gerçekten, grevcilere duyulan sempati hiç umulmayan garip çevrelerden geldi.

Bütün ülkede, kentlerde toplantı salonları, grev kırıcıları için saldırı merkezleri haline geldi, fakat bunlara verilen karşılık, hükümetin umduğu gibi olmadı. North Road yolu boyunca grev kırıcılarla yüklü kamyonlar, izinsiz yola çıkmaya çalıştılar, ama grevci gruplar tarafından tuzağa düşürüldüler. J.T. Murphy, Shef-

field'den Londraya yaptığı yolculukta, tüm yol boyunca 6 otobüs gördüğünü, besin yüklü trenler dışında, sadece içinde hiç yolcu olmayan iki tren gördüğünü yazıyor. Kentler, özellikle büyük sanayi merkezleri, kararlı ve sıkı duruyorlardı.

Hiç kuşkusuz halk genel olarak, olayların hızından şaşkınlık içindeydi. Haber noksanlığından dolayı (ülkenin bölgeleri haberden yoksundular), radyo satışları son derece yükseldi, hatta ilkel radyo alıcıları satışları bile başladı. Bu durumdan yararlanan birçok ticarethane, kasalarını doldurma fırsatını kaçırmadılar ve böylece bazı bölgelerde radyo alıcıları karaborsaya düştü.

Grevin yedinci cuma günü, Cantenbury piskoposu, İngiliz kilisesinin bütün otoritesi ile greve müdahele ederek tarafları, «ortak çıkarlar ve iyilik uğruna işbirliği ve dostluk ruhu ile...» biraraya gelmeğe çağırdı. Hıristiyan kiliseleri yöneticileri ile yaptığı bir toplantıdan sonra, başpiskopos anlaşma esaslarını şöyle teklif ediyordu.

a) T.U.C.'nin Genel Grevi ertelemesi,
b) Hükümetin, kömür sanayine kısa bir süre yardım tekliflerini yenilemesi,
c) Maden sahiplerinin, lokavt ilânlarındaki ücret baremini geri almaları.

Piskoposun şaşkınlığına rağmen, British Gazette onun bu çağrısını yayınlamayı reddetmiş ve B. B. C. radyosu da bu hususta tamamen susmayı tercih etmişti. Sadece British Worker gazetesi çağrıyı tam olarak yayınlandı. Genel Kurul, 8 Mayıs 1926 daki sayıda şöyle cevap verdi çağrıya: «Genel Kurul anlaşma esaslarını onaylamaksızın, kamu oy'unun dikkatini, hü-

kümetin bu barış çabasına karşı gösterdiği kayıtsızlığa çeker.»

Avam Kamarasında Çörçil, piskoposun çağrısını yayınlamadığı için saldırıya uğradı. O da kendisini, yayınlamak için dökümanın zamanında eline geçmediğini iddia ederek savundu. Herhangi bir görüşmenin yapılıp yapılmadığı hakkındaki kuşkular, hâlâ sendikalizm hareketini sarıyordu. Bu kuşkular, Mac Donald'ın cuma günkü şu beyanatı ile dahi hafiflemedi: «Her dakikanın barışçı bir çözüm yolu bulmak ve bir anlaşmaya varma çabalarını kolaylaştırmak için harcandığını temin ederim.» British Workers gazetesini aynı gün, «Nerede duruyoruz» başlıklı yazıyı yazmağa iteleyen, belki de önderin bu beyanatı olmuştur. Gazete, «Bay Ramsey Mac Donald ve Herbert Smith, Arthur Cook ve diğer sendika yöneticilerinin, Genel Grevi sona erdirmek için görüşmelere yeniden başlamağa uğraştıkları ısrarla söyleniyor. Genel Kurul şu hususun iyice anlaşılmasını ister ki, bu iddiada hiçbir gerçek yoktur. Herhangi bir grup veya kişi tarafından, ne tek başına, ne de birlikte, Hükümeti sürdürülmekte olan barış görüşmelerini baltalayan sorumsuz hareketine karşı gönderilen mektuptan bu yana, Genel Kurulun onayı ile hükümetle görüşmek için başvurulmamıştır. Genel Kurulun tutumu, basit ve samimi olarak açıklanmıştır. Genel Kurul, herhangi bir anda Lokavt ilânlarının geri alınması ve Genel Grevin sona erdirilmesi ve maden anlaşmazlığına onurlu bir çözüm yolu bulunması şartlarının kabul edilmesi şartı ile, ön görüşmelere katılmağa hazırdır. Bu ön görüşmeler her türlü peşin şarttan uzak tutulmalıdır...» diyordu. Bildiride daha sonra, anayasal düzene hiç bir saldırı olmadığı tekrarlanıyordu.

Baldwin bu bildiriye, cumartesi gecesi radyodan,

grevlerin görüşmelere başlamadan önce durdurulması gerektiği şartını koşarak cevap verdi. Bir anlaşma üzerinde israr edilmesine rağmen, Genel Kurulun bildirisindeki ton, işçilerin yönetici saflarında hâlâ sıkı bir dayanışmanın varlığını ispat ediyordu. Bildirideki «hiç bir ön şart kabul edilemez» ibaresi, Komisyon raporundaki anlaşma şartları ile ilgili kabullerini geri aldıklarını gösteriyordu. Hükümetin baskısı günden güne artıyordu. Hükümet, British Workers gazetesinin yasaklanması için harcadığı çabaların başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, cuma gecesi basın donatımını kesti. Böylece, hâlâ yayın yapabilen organlardan istediğine yayın yaptırabilme durumuna girdi. Kuşkusuz, bu durumda Çörçil'in gözde oyuncağı British Gazette, en güçlü bir durumdaydı. Baskı için gerekli donatım malzemesi, limanlarda hükümetin kontrolu altında tutulmaktaysa da, British Workers gazetesi sayfa adedini sekizden dörde düşürme pahasına, kendi stoklarını kullanabiliyordu.

Hükümetin artan baskısı, Genel Kurulun tutumunda biraz değişiklik yarattı. Gerek Baldwin'e verilen cevapta, gerekse Çörçil'in gazetesi British Gazette'nin sütunlarında her gün yayınlanan «İhtilâl» girişimi suçlamalarına karşı verilen cevaplarda, artık eski sert ifade yoktu. Baldwin, zırhlı otomobiller ve mihverli askerler ve polis birliklerince korunan silâhlı besin maddesi konvoylarının ardından yaptığı radyo konuşmasında, grevlere politik bir silâh olarak saldırmıştı. Politik bir silâh olarak grevlerle ilgili görüşleri ne olursa olsun, yetenekli ve aydın sendika yöneticileri, sanayi sorunları ile politikanın birbirinden ayrı olarak düşünülemeyeceği ve birbirine bağlı bir bütün teşkil ettiği görüşündeydiler. Grev gibi bir sanayi hareketini savunmak, bunun politika ile ilişkisini inkâr etmek anlamına

gelemez, tersine bu harekette hükümetin ekonomi politikasını bulmak gerekir. Fakat, Genel Kurul böyle düşünmüyordu. 9 Mayıs pazar günkü British Workers gazetesi, Başbakanın radyodan saldırısına cevap vererek, son derece çelişkilerle dolu şu ilk paragrafı ele alıyor ve «işçileri, geçen gece grevi siyasi bir silâh olarak nitelendiren Baldwin'in konuşması aldatamaz. Sendikalar tek birşey, sadece tek birşey için savaşıyorlar, o da madencilerin yaşama düzeyidir.» diyordu.

Cevapta, Genel Kurulun «her an» hükümetle görüşmelere, kaldığı yerden yeniden başlamağa hazır olduğu tekrarlanıyordu. Anayasal düzeni tehdit sorunu diye bir sorun yoktu ortada, Genel Kurul bunu israrla protesto ediyordu. «Genel Kurul, Kanunları, anayasal geleneği tehdit etmiyor, sadece madencilerin korunmasını talep ediyor...»

Suçlamaları, hükümetin gerçekten kuşku duymasını adeta kınıyarak, reddetmeye yeltenişi, işçi kadrolarında tepkilere sebep oldu. Komünist Workers 'Bulletin (işçi bülteni), bu yeltenişe karşı çıkarak, «British Workers gazetesinin, grevin tamamen bir sanayi sorunu olduğu hususunda herkesi temin etme çabası gerçekten yürekler acısı bir durumdur. Genel Kurulun niyetleri belli olmuştur, beyanatları gerçektir, yalnız hükümet heran politika yapmaktadır. Basın araçlarına elkoyma, sadece onların aşırı uca yürüdüğünü göstermekle kalmıyor, E.P.A.'nın yönetimindeki anayasanın hükümetin arzuladığı biçimdeki bir anayasa olduğunu da kanıtlamaktadır. Yüzün üstünde tutuklama yapıldığı resmen ilân edilmiş, tutuklama ve baskınlar saat başı artmaktadır, aynı zamanda askeri birliklerin hareketleri de artmaktadır...» diye yazıyordu.

Fakat, Genel Kurulun resmi bildirileri, göreve katılan 4 milyon işçinin dinamik önderliğine pekaz etki yap-

tığı gibi. kişisel beyanatların etkisi bundan da az olmuştur. Hammer Smith'de pazar günü grevcilere yaptığı bir konuşmada J.H. Thomas, «Bir Genel Greve prensip olarak değer vermediğimi saklayacak değilim.» diyerek Genel Grev üzerindeki kişisel görüşlerini yansıtmıştı. Ama ne yazık ki, bu cümlenin ardından ağzından şöyle bir cümlecik çıkıvermişti: «İşte şimdi bu tarihi Grev hareketi, gücünün zirvesine erişmektedir.» Bir de, Taşıt İşçileri Genel İş Sendikası emekli başkanı Harry Gasling vardı. O da şöyle söylüyordu: «Dünya tarihinde bu çeşidin ilki olan böylesine mükemmel bir dayanışma gösterisini görmek fırsatına sahip olduğum için memnunum.» Aynı zamanda Sendika Yöneticileri arasında kilit adam olan Thomas, ancak işçi sınıfı ve grev düşmanları tarafından söylenebilecek bir konuşma yaptı. Genel Grevin ikinci haftasına girerken Genel Kurulun her ilçe, kent ve köyden aldığı haberlerde, tüm kademelerin sağlam olduğu bildiriliyor, gönderilen mesajlarda «Sağlam durl» «Emirlere uy, yöneticilerine güven!» sloganları yer alıyordu. İşçiler, kararlı ve dirençli idiler. Yalpalıyanlar yöneticilerdi. Daha sonra cereyan eden olaylar da bunu doğruladı.

Tüm ülkedeki işçiler büyük bir enerji ve umutla dopdoluydular. «Genel grev işçilerinin tarihi» adlı kitabında Ellen Wilkinson, ikinci haftanın başlangıcını, işçilerin yeni başarılara erişme noktası olarak nitelendiriyordu. «İşçiler, çeşitli haberlere göre daha işin başlangıcında idiler ve saldırıların tüm gücü daha yeni duyulmağa başlamıştı. Kitlevi grev gözcülüğü, savunma birlikleri, propaganda, komiserlikler, daha geniş bölgelerde federasyonlar bütün bunlar henüz sahneye giriyordu.» İşte, bu durumlar önderler arasında büyük endişelere yol açıyordu. Onlar çok iyi biliyorlardı ki, grev politik bir karakter taşımaktadır ve gittikçe daha fazla

işçi katılmaktadır Makine Sanayii ve gemi sanayii işçileri greve ikinci haftasında katıldılar. Böylece mücadelenin politik yanı daha da keskinleşmişti. Mücadelenin bu en yüksek aşaması, acaba ne gibi korkulu bir sonuç getirecekti? Gelecekte bu kanlı patlama, ne durum yaratacaktı? Acaba, devrimci bir şevkın doruğuna varmış olan işçiler, önlerindeki önderleride mi silip süpüreceklerdi? Bu korkunç sorunlar grevin ikinci haftasının başladığı saatlerde Genel Kurulun birçok adamının kafalarını işgal ediyordu. Grevin dizginlerini sıkan eller onu gevşetmeğe cesaret edememişlerdi. Uzlaşıcı tavır takınılmalı idi. Hükümetle görüşmek ve anlaşmazlığın tatminkâr olmasa da, bir çözüme bağlanması gerekliydi ve «gözü dönmüş adamların» saldırılarının kontrol altına alınabilmesi için hiçbir fırsat kaçırılmamalıydı. İşte, onların felsefesi buydu ve bu görüşler üç günlük bir süre içinde gemilerini, hükümetin kayıtsız şartsız güvenli limanına yanaştıran ve sendikalist hareketi ise, karaya oturtan yol gösterici yıldızlardı.

8 Mayıs cumartesi Genel Kurul, grevi sona erdirme amacını taşıyan «perde arkası» kulislere yönelmişti tamamen. Her zaman olduğu gibi, bu kez de gerçekler bir Amerikan gazetesi vasıtası ile kamu oy'una sızdı. Cumartesi günkü Newyork World gazetesi, Londra muhabirinden, Ramsey Mac Donald'la grevin sona erdirilmesi için «her saat» Baldwin ile temas halinde olduğunu söylediği Avam Kamarasında bir mülâkat yaptığını bildiren bir haber yayınladı. Amerikan gazetesi raporun, British Workers gazetesinin yazı işleri bölümünde haberin yayınlanmasını yasaklayacak ölçüde «derin ve ani» bir şaşkınlığa yol açtığı haberini eklemişti. Hükümetin tam yetki ile hareket eden sorumlu kişisi, Sir Herbert Samuel'den başkası değildi (yani ünlü Kömür Komisyonu raporunu hazırlayanların başkanı). Büyük

saygı gören ve seçkin bir devlet adamı olan Sir Herbert'e, madencilerin harcanmaları pahasına da olsa, anlaşmazlığa bir çözüm yolu bulma görevi verilmişti. Hükümet, grevin ne kadar sağlam olduğunu anlamıştı. Grev hareketinin büyüyen gücünü durdurmak için, ilgi çekici bir hareket yapmak gerektiğini anlamışlardı. Samuel'in İngiltereye ve çatışma sahnesine dönüşü hakkında (o sıralarda kendisi İtalyada tatildeydi) A.J. Cook şunları yazdı: «Bir amaçla mı, yoksa kendiliğinden mi döndü bilmiyorum, ama Samuel'in İngiltereye döner dönmez J.H. Thomas ve diğerleri ile görüştüğü ve gizli tartışmaların başladığı gerçekti. Greve isteksiz ve tereddütle girişen baylar grevden kaçma yollarını arıyorlardı şimdi.»

Bu çok gizli görüşmeler devam ettiği sırada-ki ekseriya Lordların tenha villalarında grevin psikolojik havasından uzakta cereyan ediyordu görüşmeler-, işçilerin mücadelesi yumuşama şöyle dursun, daha da genişledi ve güçlendi. Hükümet, militan işçilerin Londra limanı çevresinde askeri bir kordon meydana getirmeğe mecbur edilmelerinden korkuyordu. Grev, tüm sanayii doğrudan doğruya veya dolaylı olarak sımsıkı yakalamış ve etkilemişti. Newyork Herald Tribune gazetesi muhabiri haftanın sonunda şunları yazdı: «Grevin Sanayii üzerindeki mengenesi kendini açıkça belli ettirmeğe başladı. Grev emrini almayan, fakat yakıt ve ham madde yokluğundan kapanmak zorunda kalan birçok işletmeler devamlı olarak birbiri peşi sıra kapanıyorlar... Genel olarak, ülkenin normal yaşantısı felce uğramış, nabzı gitgide yavaşlıyordu. Caddelerdeki trafik, belli başlı ana yolları tıkayacak bir sel taşması görüntüsüne sahipti...» Ülkenin Sanayiinin ve genel hizmetlerinin gitgide duraklaması ile, grevlerin ilk haftasında için için yanan ateş, taraflar arasında havanın sertleşmesi ile

yaygın bir yangın halini aldı. Bu durum, sendika yöneticilerini, işçileri caddelerden çekmeleri ve kendilerini oyunlarla ve toplu eğlence ile oyalamaları için uyarmalarına yol açtı. Bu öğütlerin tipik bir örneği, Cardiff bölgesi Merkezi Grev Komitesinin Sendikacılarını bölgelerinde sükuneti korumağa çağırması idi. Komite, «Güler yüzlü olun», «kışkırtmaya kapılmayın, bahçelerinize gidin, çocuklarınız ve karılarınızla meşgul olun. Eğer bahçeniz yoksa, kentin parklarına ve oyun yerlerine gidin. Kentin merkezinde toplanmayın, yürüyüşden daha sağlıklı uğraş yoktur.»

Kentin 8 kamu yapısı, grevcilerin toplu olarak eğlenmeleri ve oyalanmalarına tahsis edilmişti. Cheshire alayının birlikleri kente doğru yürüyüşe geçtikleri sırada dahi, işçiler iyi niyetli hareket ettiler. İşçiler arasında disiplin genellikle fevkalâde idi. Sadece, bir iki mevzii provokasyon olayına kapılanlar olmuştu. Ernest Bevin ve Harry Gosling, Taşıt ve Genel İşçileri Sendikası Genel Başkanı ve genel sekreteri olarak, grevcilerin ikinci haftasının başlangıcında tüm üyelerine bir mesaj göndererek, ilk hafta içinde gösterilen dayanışma ve direncin yiğitlik ve fedakârlığı gerektirmiş olduğunu ifade etmişler ve «Bugün her zamankinden daha sağlam ve güçlüyüz. Gerekirse daha da büyük fedakârlıklara hazır olmalıyız. Madenci kardeşlerimiz ezilmemeli. Düzensizlik yok. Dimdik ayakta durun. Çekingen olmayın,» diyordu. Bu kısa, ama çarpıcı mesaj, önderler arasındaki gerçek olup bitenleri yansıtmıyordu. British Workers gazetesinde Samuel'in temaslarına veya Sir Herbert'in yurt dışından alelacele dönüşüne dair tek satır yoktu. Bu konulara sadece British Gazette gazetesi hafifçe değiniyordu, ama ancak son derece kurnaz bir gözlemci bunları sezebilirdi. Çörçil, «ihtilâl» yaygarasını ve ülkenin iç savaşla karşı karşıya olduğu feryadını aniden

kesti. Fakat, Genel Kurulun gösterişçi kadrosu, grevin başlamasından bir gün önce, baş sayfaya yiğit bir eda ile «GEVŞEME YOK», «grevci sayısında azalma yok, tersine artış var.» başlıklarını atacak kadar onursuzdular. Taşıt ve Genel İşçiler Sendikası. üyelerine gönderdiği başka bir mesajda, «Adalet ve hakkaniyet uğruna direnişe devam edeceğiz.» deniliyordu. Bu mesaj da grev Komitesi başkanı olan Ernest Bevin tarafından imzalanmıştı.

Fakat, Samuel'in temaslarına dair haberlerin pazartesi günü kamu oy'una sızması gerçeğine rağmen, British Workers gazetesinde hiçbir kıpırdama yoktu. Uzlaşma görüşmeleri ileri bir aşamadaydı. Sir Herbert, T.U.C. Sanayi Komitesinin 9 Mayıs pazar günü, Madenciler Federasyonu yürütme kurulu ile tartışmasını yaptıkları bir anlaşma tasarısı hazırlamıştı. Madenciler Samuel raporunun öngördüğü ücret indirimini kabul etmeyerek tasarıya karşı çıktılar. Sir Herbert, kendisinin hükümetin emrinde veya resmi makamların denetimi altında olduğunu inkâr ediyor ve tamamen kendi inisiyatifimle hareket ediyorum diyordu sanayi Komitesinde. Fakat raporunun bay Baldwin tarafından öne sürülen formülden farksız olduğunu inkâr edemedi. 9.10 ve 11 Mayıs günleri çeşitli toplantılara sahne oldu. T.U.C. Müzakere Komitesi, Sir Herbert ile yeni toplantılar yaptılar ve toplantı haberleri Maden işçileri Federasyonuna sızdı. Bu toplantıların sadece birine Federasyon çağrılmıştı. 10 Mayıs pazartesi günü yapılan bu toplantıda, Herbert Smith (Federasyon Genel Başkanı), Genel Sekreter A.J. Cook ve sayman Richardson, ücretlerin indirilmesi esasına dayandırılan müzakerelerin devamı için grevlere derhal son verilmesi teklifini şiddetle reddettiler. A.J. Cook, bu hususta «bu müzakerelerin, daha doğrusu kepazeliğin, Müzakere komitesi ve İşçi Partisi önderleri-

nin Genel Grevin durdurulması için bir fırsatın ortaya çıktığına inandıkları bir sıraya rastladığı açıktı.» diye yazıyordu.

Cook, Thomas ve Bromley ile yapılan tartışmaların, bazı Genel Kurul üyelerinin Samuel Komisyonundaki müzakereleri, grevleri durdurmak için bir bahane olarak kullandıkları inancını güçlendirdiğine değinmektedir. Madenciler, ücret indirimine razı olmaları için belirli kişiler tarafından yeniden baskıya maruz kaldılar ve bu arada T.U.C. müzakere Komitesi tarafından başka bir formül bulunması için girişimler yapıldı. Cook, «Sadece hükümetle ve işverenlerle savaşmayıp, belirli İşçi Partisi önderleri ile de görüşmek zorunda kalmamız korkunçtu...» diyor.

Grevde hiç bir çözülme yoktu ve T.U.C. Sanayi Komitesi, Slogan ve bir sürü öğüt perdesi arkasında geri çekilişi plânlarken, ülkede birçok kişi tutuklanıyor ve hapse atılıyordu. Samuel müzakereleri, 11 Mayıs salı günü son noktasına eriştiği sırada, tutuklananların sayısı son birkaç gün içinde 374'e yükseldi. Sadece Glasgow'da, grev başladığından bu yana 200 kişi tutuklandı. Birminghamda 6 komünist, grev bülteni yayınlamaktan ve Madenciler Federasyonu yürütme kurulu üyelerinden Noah Ablettde tutuklandı ve ayrıca 10 sterlin ödemeğe mahkûm edildi.

Grevlerin durdurulması çağrısı yapılmadan bir gün önce, Wandsworth hapisanesinde diğer Komünistlerle birlikte tutuklu olan Harry Pollitt'in karısı bayan Marjorie Pollitt, Workers Bulletin adlı bir bülten yayınlamaktan tutuklandı. Fakat, polis bültenin basıldığı yeri bulamadı ve bülten yayınlanmağa devam etti. İnce kâğıtla yayınlanma olanağını bulan Daily Mail gazetesi, yayınladığı baş makalesinde T.U.C. Genel Kurulunun tüm olarak tutuklanması yaygarasını basıyordu.

Baskı tedbirleri her saat arttırılmaktaydı. Ulusal Deniz Adamları ve İtfaiyeciler Sendikası Genel Başkanı Havalock Wilson'un, Sendika üyelerine yapılan grev yardımından kurtulmak için başvurması üzerine yargıtay mahkemesi, Genel Grevin kanunsuz olduğunu ilân etti. Bu sendikanın bazı işkolları, yürütme kurulunun kararı olmadan greve gitmişlerdi ve Wilson, bu durumu yargıtaya götürmüştü. Bay Justice Astbury'un görüşüne göre, T.U.C. komitesi tarafından yapılan sözde Genel Grev çağrısı kanunsuzdur ve bu grevi teşvik edenler veya greve katılanlar, 1906 tarihli Sendika Anlaşmazlıkları Kanunu ile himaye göremezler...» Sir John Simon ise, Avam Kamarasında grevin «tamamen anayasa ve yasa dışı bir karakter taşıdığını... Toplu Sözleşmenin bozulmasını öğütleyen her sendika yöneticisinin, kendi kuyusunu kazan kişinin sorumluluğunu taşıdığını...» söyleyerek işin içinden çıktı.

O sıralarda yayınlanmakta olan haftalık Solicitors Journal dergisinin, Sir John'un görüşleri ile tam bir çelişki içinde olduğunu da belirtmek faydalı olur. Hükümetin bu gittikçe artan saldırısına rağmen, grev derinliğine kök saldı. «İkinci hat» diye adlandırılan mühendisler de cepheye katılmışlardı ve T.U.C.'nin grevden resmen çekilmesine rağmen, B.B.C. radyosu «Genel Grevde hiç bir çöküş işareti olmadığını» bildiriyordu.

Sir Herbert Smith ile yapılan görüşmelerin ilk günlerinde, görüşmelere dair British Workers gazetesinde tek satır haber çıkmadı. Gerçekten yukarda da değinildiği gibi, salı gecesi müzakereler bir sonuca ulaşmağa yüz tuttuğu saatlerde, British Workers gazetesi baş sayfasında büyük harflerle «Gevşeme yok» başlığını atmağa hazırlanıyordu. Çünkü, hiç bir ordu karargâhı, yenilmez ordusunu, böyle müzakerelere ateş

kesme hazırlıklarını öğrenmesini istemez. Ordunun moralı yüksek olmakla beraber, bir tükeniş fırtınası esecekti. İşçilerin durumundan haberdar edilmemeleri pek önemlibir sorun değildi, asıl önemli olan husus yöneticilerin savaş en sert ve kesin bir aşamaya eriştiği bir sırada ve hükümet güçlerinde, işçilerin o zamana kadar görülmemiş ölçüde birleşmeleri ile çözülme emareleri baş gösterdiği ve de, yürekli ve güçlü bir yönetici kadronun, yasal olmayan ihtilâlci (kanlı veya başka biçimde) metodlarla değil, fakat katıksız parlamenter yollarla Baldwin hükümetinin işini bitirmesinin mümkün olduğu bir sırada, düşmanla müzakereye girişmeleri idi. Kamu oy'u yönünden ise, grevcilerden yana sempati ve Baldwin hükümetinin soğuk Makyavelci tutumuna karşı, antipatinin tüm emareleri görünüyordu.

11 Mayıs salı akşamı, Sir Herbert başka bir memorandum tasarısını bitirmiş ve Genel Kurula sunmuştu. Toplantı, Güney Afrikalı milyarder Sir Abe Bailey'in (J.H. Thomas'ın kişisel dostu) evinde yapıldı. Bu tasarı üzerinde kısa bir görüşme yapıldı ve bu tasarı, sonunda grevi kaldırmak için dayanak teşkil etti ve madenciler greve son vermeğe çağrıldılar. Madencilerin Yürütme Kurulu erkenden toplanmış ve çeşitli bölgelerdeki son durumu gözden geçirmişti. Grev durumu müzakere edilirken, madenciler görüşmelerin tüm görevlerin sona erdirilmesi esası üzerinde devam ettiğini görüyorlardı. Ama, madenciler kararlı idiler, hiç bir geri çekilme ve alçaltıcı bir durum olmamalıydı. Sabah saat 8 de, Madenciler Federasyonu Yürütme Kurulu Genel Kurul önüne çağrıldı. Hava gergindi. Genel Kurul Başkanı Arthur Pugh, konuşmaya başladığı zaman, madencilerin her şeyden haberdar olduklarını görüyordu. Zekâların, blöflerin ve karşı blöflerin muazzam

çarpışması, yüreklilerle, yüreksizler ve yumuşaklar arasındaki çetin savaşın sonuna yaklaşılmıştı. Başkan Pugh, Madencilere Genel Kurulun bir karara vardığını söyledi. Pugh, tekliflerin Sir Herbert tarafından sunulduğunu ve Müzakere Komitesinin de bunları kabul ettiğini bildirdi.

Bu anları, A.J. Cook'un «9 gün» adlı kitabından daha iyi dile getiren başka bir döküman bulunmaz:

«Pay Pugh, yaptığı uzun konuşmada ciddi olarak, Genel Kurulun bu tekliflerinin Madencilerin temsilcileri tarafından anlaşma zemini olarak kabul edilmesini ve grevlere son verilmesini istedi. Onlar, hükümetin bu teklifleri kabul edeceğine ve grevlere son verildiği takdirde, lokavt ilânlarının da kaldırılacağına ve madencilerin status quo esası içinde (kuşkusuz, ücretlerde indirim esası üzerinde) işe başlayacaklarına dair garanti almışlardı. Bize, bu tekliflerin değiştirilmeyeceği, düzeltilemeyeceği ve bunları T.U.C.'nin kabul ettiği biçimde tüm olarak kabul etmek zorunda olduğumuz bildirildi. Bay Pugh'u, devamlı olarak ne gibi garantiler verildiği ve kimler tarafından verildiği hakkında Sir Herbert Smith ve diğer arkadaşlarımızla sorguya çektik. Fakat, hiç bir cevap alamadık. J.H. Thomas, hükümetin Samuel tekliflerini kabul edip, etmiyeceğini ve bu hususta teminatın ne olduğunu sorduğum zaman bana kişisel olarak şunları söyledi: «Sözlerime güvenmeyebilirsiniz, fakat Filistin Genel Valisinin sözlerine de güvenmez misiniz?» Genel başkanımız, ben ve arkadaşlarım çeşitli sorunlar koyduk ortaya. Örneğin, işlerimize döndüğümüz takdirde, çalışma şartları ile işe dönüşlerin garanti bakımından diğer işçilerin durumu ne olacaktı? Bize, hepsi tamam dediler. J.H. Thomas Demiryolu işçileri korunacaktır derken, diğer Sendikaların

işlerine karışma zahmetinden kurtulacağımız anlaşılıyordu.»

Bu karanlık anda, çabaladıkları tek şey, etrafı saran karanlıktan çıkmaktan ibaretti. «Bu an, günlerce uzayıp giden yükseklik ve kararsızlığın zirveye vardığı andı» derken, Cook durumu açıklıyordu. Madenciler, Genel Kuruldan T.U.C.'nin Eccleston Square'deki Genel Merkezine bitişik olan İşçi Partisi Genel Merkezinde yeniden toplanmak için toplantıya ara verilmesini istediler. Gece yarısından pek az sonra, T.U.C. Genel Merkezine döndüler. Genel Kurulun teklifleri reddedildi. Madencilerin kararı ile ilgili bildiride, tekliflerin geniş sayıda madenciyi kapsamına alan ve Madenciler Federasyonunun bildirilerinde defalarca tekrarladığı hususlara ters düşen bir ücret indirimini öngördüğü ifade ediliyordu. Devamla, Madencilerin temsilcileri için teklifler hakkında düşünme fırsatı kalmadığından yakınılarak, bundan başka «eğer, bu teklifler Genel Greve son verme anlamına geliyorsa, böyle bir adımın sorumluluğu ancak Genel Kurula aittir.» deniliyordu kararda.

Genel Kurulun alçakça teslimiyeti, Müzakere Komitesinin daha o gece Başbakana çıkmak için birtakım girişimlerde bulunduğunun anlaşılması üzerine artık iyice açığa çıkmıştı. Fakat, madencilerin inatçı tutumu ve direnci, tüm plânları altüst etmişti. Bu ihanet, madenciler Samuel memorandumu üzerinde henüz düşünürlerken, Başbakanlık konağı Downing Street'ten Walter Citrine'e müzakere komitesinin ne zaman geleceği telefonla sorulduğu zaman anlaşılmıştı zaten. Cuma sabahının erken saatlerinde, madenciler Eccleston Square'i terkettiler. Cook, «çok bitkin ve yorgunduk, hemen hemen umutsuz ve kederli idik, fakat yaptığımız şeyin doğruluğuna olan inancımız tamdı ve

güvenlerini, umutlarını bizim ellerimize bırakmış milyonlarca madencinin emanetine sadık kalmıştık. Ve aynı zamanda, hareketimizin tüm kademelerinin madencilerin yaşama düzeyini savunmak için işbaşında olduğunu biliyorduk.» diyordu.

Ertesi gün, anlaşma imzalandı. 12 Mayıs çarşamba günü öğleyin, Genel Kurul Başbakan Baldwin'le toplanarak, Genel Greve son vermeği kararlaştırdıklarını bildirdiler. Toplantıdan önce, Başbakan ve müzakere komitesi madencilerle bir daha görüşmüşler ve onları Genel Grevin sona erdirilmesini desteklemeğe çağırmışlardı. Bu isteğe madenciler bir kaç dakika içinde şu kelimelerle cevap verdiler: «T.U.C. Temsilcilerinin kararını işiten bizler, 11 Mayıs tarihli kararımızda ısrar ettiğimizi ve madencilerin hayat düzeylerini savunma hususunda grevlere katılan tüm işçilerin gösterdikleri kusursuz sadakat gösterisine duyduğumuz hayranlığı ifade ederiz ve mümkün olduğu kadar kısa bir süre içinde bu hususlardaki görüşlerimizi sunmak üzere bir konferansın toplanmasını isteriz.» Madencilerin o andaki duydukları nefrete değinilmemişti, ama Cook bu duyguları şöyle dile getirdi: «Birkaç gün daha geçseydi, hükümet kapitalist sınıf sermayedarlar, parazitler ve sömürücüler madencilerle anlaşmağa yanaşacaklardı. Böylece, maden sanayi alanında İngiliz İşçi hareketine onur verici bir sonuç elde edilmiş olacak ve işçilerin gösterdikleri fevkalâde dayanışma ödülünü görecekti. Genel Grev yöneticileri, daha önce İngiliz İşçi sınıfının elde etmek fırsatını bulamadığı büyük bir zafer kazanmış olacaktı.»

Baldwin, Genel Kurulun greve son verme kararı ile ilgili haberi buz gibi bir ifade ile karşıladı. Pugh, T.U.C. adına konuştuktan sonra, Başbakan Müzakere komitesine şu anda herhangi bir uzun konuşma yap-

mak istemediğini, ancak Kabineyi derhal toplantıya çağıracağını söyledi. Thomas ve Bevin, Başbakandan kendilerine işverenlerin herhangi bir dönekliği girişemiyeceklerine dair onlar üzerindeki otoritesini kullanarak garanti vermesini rica ettiler, çünkü Thomas'ın ifadesi ile, «kendilerinin yapmak istemedikleri tek şeyin gerilla savaşı» olduğunu bildirdiler. Bu isteğe, Baldwin soğuk bir ifade ile konuyu tetkik edeceğini söyleyerek cevap verdi. Thomas ile Bevin yalvarmışlardı ve şurası çok açıktı ki, hiç bir garanti alamadıkları halde salı gecesi madencilere düpedüz yalan sölüyorlardı.

Bevin, Baldwin'den bazı kırıntılar kopardığı hususunda israr ediyordu, fakat hiç bir şey elde edememişti ve nihayet Baldwin, T.U.C. Komitesini anlaşmaya saygısızlıkla suçlayarak T.U.C.'ye soğuk bir duş yaptırdı. Başbakan, «Şimdi bay Pugh, önce de ifade ettiğim gibi, güç bir sorun üzerinde anlaşmıştık zannederim. Siz işlerinizin başına dönecek, biz de madenlerdeki durumu düzenleyeceğiz.» dedi Başbakandan aşağılatıcı bir şamar yiyen Komite, Downing Street'ten sersemlemiş halde ayrıldı. Thomas'in yüzünde söylendiğine göre şaşkın ve çökmüş bir ifade vardı. Ama, Thomas, kaypak bir karaktere sahipti, bir başbakanın aşağılatıcı hareketi ile yenilgiye uğradığını düşünmüyordu. Kendi açısından, güçlü bir kişiydi. Gerçekten doğru idi bu; güçlü ve tehlikeli bir kişi...

Baldwin kabinesini topladı ve daha sonra, «sağ duyusunun» bir zaferi olarak nitelendirdiği zaferini müjdelemek üzere Avam Kamarasına koştu. British Workers gazetesi o akşam 3 baskı yaptı; bu baskılar olayları sırası ile daha ayrıntılarla anlattılar. Ama hiç bir sayıda, Madenciler Federasyonunun, Genel Grevi sona erdirmediklerini bildiren bildirisine dair en ufak bir haber yayınlanmamıştı. British Workers gazetesinin

çarşamba akşamki son baskısında heyecanlı bir başlık yer aldı: «Grev bugün bitti», «Sendikalar Konfederasyonu Genel Kurulu, Madencilerin artık haklı bir sözleşme yapmalarından memnunluk duymaktadır.» Gazete ilk defa olarak Samuel görüşmelerinden söz etmekte ve T.U.C. ile Sir Herbert Samuel arasında teati edilen mektuplardan bazı pasajlar yayınlanmaktaydı. Sir Herbert'in 12 Mayıs tarihli mektubunda şu paragraf yer alıyordu: «Daha başından beri komiteye açıkladığım gibi, tamamen kendi inisiyatifimle hareket ettim, hükümetten hiç bir talimat almadım ve onlar adına hiç bir teminat veremem.» Böylece, hükümet her iki dünya arasında en iyi pozisyona sahipti. Böylelikle Sir Herbert'i hiç bir imtiyaz vermeden çok kurnazca kullanmıştı. Genel Grevin sona erdirilmesinden direkt olarak sorumlu olan Samuel memorandumu, tarihli bir belgedir. Esasları şunlardır:

1 — Kömür Sanayiindeki çalışma şartları üzerindeki görüşmelere yeniden başlanacaktır. Bu sanayide çalışanlara, gerektiği sürece yeniden yardım yapılacaktır.

2 — Sanayideki Genel anlaşmazlığı çözümleyecek herhangi bir görüşme, sadece maden sahipleri ile maden işçileri arasındaki anlaşmazlığı çözümlemeğe yönelik olmadığı takdirde başarılı olur. Bundan dolayı, İşveren ve işçi temsilcileriyle tarafsızlardan oluşan bir ulusal ücret komisyonu kurulmalıdır.

3 — Komisyondaki taraflar, gerektiği takdirde arttırılabilir ve komisyondan yeni durumları gözden geçirmesi istenebilir.

4 — Komisyon tarafından teklif edilen yeniden organizasyon tedbirlerinin, etkili bir biçimde uygulanabileceğine dair yeterli garantinin görüldüğü du-

rumlar dışında, eski ücretlerde hiç bir değişiklik yapılmıyacaktır. Görevleri, gerekli hukuki ve idari tedbirleri tesbit etmek üzere, hükümetle işbirliği yapmak olan ve başbakanın teklifi ile seçilen temsilcilerden ibaret bir komite kurulacaktır. Aynı komite veya Ulusal Ücret Komitesi, sanayide geciktirmeye ya da erteiemeye tahammülü olmayan sorunları çözümlemek üzere gerekli tedbirleri alır.

5 — Bu hususlar üzerinde anlaşma hasıl olduktan ve Ulusal Maden Ücret Komisyonu, ivedi mali güçlükleri giderici her türlü pratik tedbirleri aldıktan sonra, bir ücret sözleşmesinin hazırlığına giriştiler.

6 — Böyle bir sözleşme, şu hususları içine almalıdır:
   a) Uygulanabildiği takdirde, şimdiye kadar izlenilen yoldan daha basit bir yol bulunmalıdır,
   b) En düşük ücretlere ters etki yapacak bir uygulamadan kaçınmalı,
   c) Normal bir çalışma haftası için, hiç bir şekilde altına düşülemeyecek uygun asgari ücretler,
   d) Ücretlerde herhangi bir yeniden ayarlama gerektiği takdirde, Ücret Komisyonu zaman zaman ücretlerde ayarlama yapar,

7 — İşsiz madenciler iş bekliyorlarsa, bu sanayie 18 yaşın üstünde yeni işçi alınmamasını sağlayıcı tedbirler alınmalıdır,

8 — Randıman vermeyen madenlerdeki işçiler için şu tedbirler alınmalıdır:
   a) Bu durumdaki işçiler, Kraliyet Komisyonunun raporunda belirtildiği gibi. hükümetin yardımı ile yeni işlere transfer edilebilir,

b) Yukarıdaki transfer işlemine giremeyen işçilerin tesbit edilecek süre için geçimleri, İşsizlik Sigortası Kanununa göre tesbit edilen işsizlik yardımına eklenecek bir miktarla sağlanır,

c) Yeni bir işe transfer edilen işçilere, yeni konutlar yapımına girişilir. T.U.C. bu konuda her bakımdan yardımcı olmalı ve gerekli işbirliğine girmelidir.

Memorandum ile Kraliyet Komisyonunun teklifleri arasında esasta bir fark yoktu. Her ikisinde de ortak nokta, dönüp dolaşıp ücret indirimine dayanıyordu. Maden Sanayine yardımın ele alınışı, yeni bir konu değildi; Baldwin bu konuyu grev başlamadan önce ele almıştı zaten. Memorandumun esas özelliği muhtevası değildi. Çünkü bu memorandum, Genel Kurul ile madenciler arasındaki kuşkuların en yüksek noktasına eriştiği bir sırada ortaya atılmıştı. Her iki taraf, birbirine kuşku ile bakıyordu. Genel Kurul, Thomas, Bromley ve diğerleri tarafından geliştirilip olgunlaştırılan ve madencilerin çok sert, uzlaşmaz ve hareketten çok şey bekleyen bir tutum içinde olduklarını empoze eden görüşü benimsemiş durumdaydı. Robert M. Rayner, «Cook'un (iş saatlerinde bir dakika artmaya, ücretlerde bir peni indirmeye hayır) sloganı etki yapmaktan öte, uygulama alanına girmiş ve benimsenmiş bulunuyordu bile. Bu benimsemede, Genel Kurulun hayli saygı değer temsilcilerinin, kendileri ile işbirliği yapmaktan pek titizlikle kaçındıkları Komünistlerin teşviki ve etkisi rol oynamamıştı.» diye yazmaktadır (Sendikalizmin tarihi kitabı, sayfa 262).

Grevin sona erdiğini bildiren ilânlar çeşitli bölgelere ulaştığı zaman, tam bir şaşkınlık ve kargaşalığa yol açtı. Bu ani emir, asla geri çekilmeyi düşünmeyen,

tersine ileriye gitmeğe kararlı insanların başlarına bir balyoz gibi inmişti. Kral, Buckingam sarayından halka, tüm çatışmaların ve kinlerin bir yana bırakılmasını, mücadelenin sona erdiğini ve ülkenin «son derece tehlikeli dönemi» atlattığını bildiren bir bildiri yayınladı. B.B.C. radyosu, neşeli haberler vermeğe ve tanrıya şükretmeye başladı. Baldwin ise, ozan Blake'in, Kudüsü İngilterenin yeşil ve güzel topraklarında kuracağını ifade eden satırlarını gerçekleştirme peşindeydi...

Bununla beraber, işçilerin kalplerine yeis, öfke ve hayal kırıklığı yerleşmişti. Komünist Partisi, grevi ayakta tutabilmek ve teşkilâtlı işçilerin mücadele ruhunu yükseltmek için tüm çabayı harcadı. Workers Bulletin (İşçiler Bülteni) adlı yayın organı «Madencilerin yanında hazır ol» çağrısında bulundu. Komünistler, Grev komitelerini ve Hareket Konseylerini mücadeleye devam etmek ve önderleri buna zorlamak üzere derhal toplantıya çağırdılar. Ayrıca, devamlı mücadeleyi yürütecek bir yönetim kadrosu kurmak için, Sendika yürütme kurulları ile birlikte Grev Komiteleri delegelerinin toplanmasını teşvik ettiler. Workers Bulletin gazetesi şu sloganları işledi: «İşbaşı yapmayı reddedin; Samuel Memorandumunu tanımayın».

Fakat, dayanışma gevşemişti. Baldwin, ulusun görevinin «Olanları unutmak» olduğunu ve işverenlerin cömertlikle işçilerin bütün kalpleri ile işlerine olan sadakatlerine başvurduğunu ilân ediyordu. Baldwin, «Tüm İngiliz halkının geriye değil, ileriye bakması, işbirliği ruhu ve iyiniyetle işlerinin başına dönüp, kötülükleri, ıstırabı ardlarında bırakmaları bugün hayati bir önem taşımaktadır.» diyordu. Fakat Başbakan, kapitalist sınıfın bazı temel karakteristiklerini gözlerden kaçırıyordu. İşçiler geriye çekilirken, işverenler son darbeyi indirmek için ellerini oğuşturuyorlardı. Milyonlar-

ca işçi işlerine döndü, ama düşük ücretlerle. Bazılarına iş verilmedi. Bu uygulama sadece özel sektörde olmamıştı, kamu kesiminde de aynı uygulama yapılmıştı. Gemi Sanayiindeki kuruluşlarda Amirallik bir bildiri yayınlıyarak, buralarda çalışan işçilerin ilerideki yeni bir ilâna kadar azaltılacağını bildirdi. Savunma bakanlığı, işlerinin başında bulunan veya çarşamba günü işlerine dönen işçilere, eski çalışma süreleri bakımından öncelik tanınacağını bildirdi. Avam Kamarasında J. H. Thomas - madencilere herhangi bir kötü işleme karşı elinde garanti olduğunu söyleyen kişi - 4 milyon işçinin hâlâ grevde olduğunu, çünkü işverenlerin, işlerinin başına dönen işçilere kabul edilmesi imkânsız şertlar empoze etmeye çalıştıklarına değiniyordu. Aynı Thomas, Carter Paterson adlı büyük bir ulaşım şirketinin işçilerine ise, ancak düşük ücretle çalışmayı kabul ettikleri takdirde işlerinin başına dönebileceklerini bildirdiklerini ifade ediyordu.

Demir yollarında, gemi tezgâhlarında, bütün ulaştırma ve basın sanayinde işverenler durumdan yararlanma yoluna girmişlerdi. İşçiler, ücret indirimi ve daha uzun çalışma süresi başlarının üstünde demoklesin kılıcı gibi sallanırken, utanç verici aşağılık şartları imzalamağa zorlanmaktaydılar. Sonuç, grevin gayri resmi olarak bir süre daha devam etmesi oldu. Gerçekte, grev kalıntıları ancak ertesi hafta pazartesi günü temizlendi ve sendikalarla işverenler yeni sözleşmelere giriştiler. Baldwin, olanlardan üzülmüş ve şoke olmuş bir tavır tekındı. Genel Kurul öfkeliydi ve Başbakanın kaypaklığını protesto etti. Demiryolcular sendikası ((N.U.R. adlı ve Thomas'ın Sendikası), taşıt işçileri sendikası ve Belediye ve Genel Hizmetler İşçileri Sendikası, üyelerine bir anlaşmaya varılıncaya kadar greve devam emrini verdi. New York Herald gazetesi duru-

mu, «İngiliz işverenleri Sendikalara karşı savaş veriyor... Grev bitti, ama lokavt devam ediyor... Şimdi grev sırası işverenlerde.» şeklinde nitelendiriyordu. New York Times gazetesinin Londra muhabiri, buna benzer bir telgraf çekti gazetesine. Demiryolu şirketleri tarafından ileri sürülen taleplere, N.U.K. başkanı C.T. Cramp'in deyimi ile «ayakları yere basmayan sol» şiddetle karşı koydu. Fakat, sonunda demiryolu Sendikalarının imzalamağa zorlandıkları sözleşmeler tam anlamı ile aşağılık sözleşmeler oldu. Sendikalar, şirketlere karşı girişilecek grevleri «yanlış hareketler» olarak nitelendiren sözleşmelere imzalarını attılar ve sendikaların ilerde belirli nitelikteki işçileri, işlerinden alıkoymalarını yasaklayıcı hükümler koydular. Salı gecesi ise Thomas, madencilere yaptığı konuşmada, «Demiryolu İşçileri korunacaktır...» diyordu.

Madencilerin, Samuel Memorandumunu reddettikleri haberleri - ki British Workers gazetesi greve son verme sayısında bundan tek kelimeyle söz etmemişti - ülke boyunca mevcut kini ve yeisi arttırmıştı ve Genel Kurula, Grevlerin yeniden başlatılmasını talep eden binlerce telgraf yağıyordu. Genel Kurulun eleştiricilere verdiği cevap ilgi çekiciydi. Salı gecesi, British Workers gazetesi şöyle yazıyordu: «Genel Grev bitmiştir. Ama başarısızlığa uğramamıştır. Bu grev, kömür sanayiinde görüşmelerin yeniden başlamasını ve bu arada hükümet tarafından yapılan yardımların devamını mümkün kıldı.» Bu beyanatın son bölümü, diğer bölümleri gibi yararsız ve haysiyetsizce bir ifade taşıyordu ve «tek tek sözleşme imzalamayın, sendikanızın yetkililerine danışın ve onların talimatlarına uyun. Sendikanız sizi savunacak ve **Önceden yürürlükte olan tüm sözleşmelerin devam etmesi hususunda israr edecektir**...» diye tembihatta bulunuyordu.

British Workers, yine grevin son günlerinde oynadığı rolü oynuyordu. Yine, Genel Kurul adına savaş mesajları yayınlıyordu ama, sahnenin ardında olup, bitenlere dair tek satır yer almıyordu. Ve bu oyun, şimdi tam işçilerin ülke çapında, zafer bilinci ile taleplerde bulunan işverenlerin intikam gösterileri ile karşı karşıya kaldıkları bir sırada oynanıyordu.

15 Mayıs cumartesi günü, T.U.C. gazetesi eleştiricilere saldırdı. Bu saldırıda, «Genel Kurulun Grevin durdurulmasında cesurca hareket ettiğini» iddia ediyordu. Fakat, hâlâ hiç bir resmî teminat yoktu. Genel Kurulun ifadesine göre ise barışı özleyen gururlu insanları tatmin edici bir durumdu.

British Workers gazetesinin son defa yayınlandığı gün olan 17 Mayıs günü, gazete baş sayfasında madencilerin hâlâ lokavtta olduğu haberi yer alıyordu. Kararsızlık içinde ve başıboş bırakılmış olan işçiler için, olup bitenler, kısmen de olsa aydınlanmağa başlamıştır. Hepsi geriye dönmüşlerdi, ama madenciler? Madenciler yine yalnızdılar.

Hükümet, madenciler için yeni şartlar ileri sürdü -Samuel Memorandumunda hafifçe düzeltme yaparak- fakat 20 Mayıs günü bir delegeler toplantısında, madenciler uzlaşmayı reddederek eski yoldaşları olan demiryolcularını ve taşıt işçileri sendikalarını kendilerini desteklemeye ve bir kömür ambargosu uygulamağa çağırdılar, ama hiç bir cevap alamadılar bu çağrıya. Sendikalar, termit karıncaları gibi kendi yuvalarına çekilerek, etraflarındaki işçi sınıfı tarihindeki parlak ve muhteşem dayanışmanın koptuğunu ve dağılmaya yüz tuttuğunu görmezlikten geldiler.

BÖLÜM 6

YENİDEN YEŞERME...

«En önemli nokta, halkın artık kendini tanıması ve gücünü duymasıdır. On gün süren grev sırasında ve bitişinden itibaren 3 gün içinde katıksız bir sınıf bilinci doğdu...

Genel Grev kaynaşmış ve tek vücud olmuş bir işçi sınıfı yaratmıştır.» Emekçi Kadın kitabından (İşçi Partisi yayınlarından, Haziran 1926.)

Genel Kurulun analizi aslında önemli bir açıdan, doğru idi, çünkü grev başarısızlığa uğramamıştı. En sert eleştiriciler bile, yaklaşık olarak 4 milyon teşkilâtlı işçinin (5.5 milyon sendikalı işçi vardı) böyle bir dayanışma gösterisinin, İngiltere tarihinde başka bir örneği olmadığını kabul etmek zorunda kalmışlardı. Bu grev sol cephe için muhteşem bir sonuç, ama sağ cephe için dehşet verici bir karnavaldı. Anti-sosyalist unsurlar kadar, aralarında İşçi Partili unsurların da yer aldığı Genel Grev düşmanları için bu olay, ağır bir kâbustu. Her siyasi umutsuzluk psikolojisi içinde, kendilerine göre bir yorum, bir neden-sonuç prognosisi üretme yarışına girdiler ve teorisyenler görüş ve karşı görüşlere boğdular kendilerini. Herkes kendini bir açıklamaya kaptırdı. Ve greve karşı olanlar, şimdi herkesçe bilinen nedenlerle işçilere Genel Grevin önemli bir iş olmadığını anlatmağa özellikle can atıyor ve onlara, biz işi İngilizlere özgü yollardan, yani uzlaşma yolu ile çözümlemedik mi diyorlardı. Kini, öfkeyi unutup işini-

zin başına dönün şimdi. Grevlerin çözülmesi, Genel Grevin devrimci mücadelede etkili bir silâh mıdır, yoksa özellikle İngilterede ve yüksek aşamadaki diğer sanayileşmiş kapitalist ülkelerde, devlet mekanizmasının artan gücü tarafından son derece kısıtlanan bir mücadele aracı mıdır sorununun yeniden ortaya çıkmasına sebep oldu.

Teorik alandaki tartışma aylarca devam etti ve aynı zamanda, alınan dersler yanlış yorumlara neden oldu, teviller alıp yürüdü. Yine de, en açık ve gerçekçi yorum, arkadaşlarına nazaran biraz daha içten olan ortodoks işçi önderlerinden Arthur Henderson'dan geldi. Ama Henderson grevin, mevcut sosyal ve politik düzenin çöküşünün müthiş bir görüntüsü olduğuna değiniyordu. Demiryolları İşçileri Sendikası Genel Başkanı C.T. Cramp, Ramsey Mac Donald Genel Grev uygulamasını işçi hareketinin gündeminden tamamen çıkarmak suretiyle herkesin zihnini karıştırırken, «bir daha asla» feryadını basıyordu. Ramsey Mac Donaid Genel Grevin, silâha başvurulup, kendini savunmaya zorlanan toplama (yani devlete) karşı yöneltilmedikçe, ne sanayi içindeki anlaşmazlıkların çözümlenmesine yarayan ve ne de, politik amaçlar için kullanılacak bir silâh olduğunu söyledi. Böyle bir hileli mantık gösterisi, ancak Mac Donald gibi bir kişiden beklenebilirdi. Lord stlinde döşenmiş evinde, daha çok aristokratlarla kadeh tokuşturmakla meşgul olan Ramsey'in, başarılı bir Genel Grev ihtimalinin korkusu içinde tüyleri dikiliyordu. Çünkü böyle bir olay, İşçi Partisi önderinin rezilce ortaklıktan çekilmesi anlamına gelecektir.

Fakat, İşçi Partisinin sağ kanadının başarısızlıklarının en kötü tarafı, sola olan güvenin tümden yitirilmesi idi. Şimdi, daha önceleri Mac Donald ve Thomas'larla savaşmış olup, daha sonra sudan bahaneler-

le bu tutumlarını bırakan bazı sol kanat önderlere güvenleri kalmamış örgütlenmiş işçi sınıfının önünde bir tehlike belirmişti. Açlığın, çöküntünün, kaderin zehirli bir gaz bulutu gibi çöktüğü maden ocaklarında, özellikle bu kişilere karşı büyük bir hınç belirdi.

Komünistler madencileri, sendikacı yoldaşları için değil, asıl grevi satan hainler hakkında böyle düşünmeleri için uyarıyorlardı. Ama, bir çeşit açlıkla karşı karşıya kalan ve daha çok kısa bir süre önce zaferi yanıbaşlarında gören ve şimdi ise, karanlık bir geleceğe umutsuzlukla bakan bu insanlara bunları anlatmak güçtü. Bu sırada Maden ocaklarından uzakta, sıcak ve konforlu Avam Kamarasında, Wiston Çörçil, Genel Grevin maliyetini hesaplıyordu. Direkt bir hesapla diyordu Çörçil, «Genel Grev 750.000 Sterline malolmuştur, ama indirekt olarak çok daha fazlaya» Ya sendikalara neye mal oldu? Demiryolu Sendikasının 1 milyon Sterlin harcadığı söylenmektedir. Diğer Sendikalardan gelen yardımlar dışında Genel Kurul Madenciler Federasyonuna 63.000 Sterlin vermişti; buna karşılık Madenciler Federasyonu da kendi kasasından 93.000 Sterlin harcamıştı. Madencilere Genel Kurul tarafından yapılan bu yardım, onların ihtiyaçları karşısında çok küçük bir miktardı. Genel Grev Sendikalara, o zamana kadar yıllık normal anlaşmazlıklarda harcananların kat kat üstünde bir masrafa sebep olmuştu. Grev fonları, toplam 12.750.000 Sterlinden 8.500.000 Sterline düştü. Yalnız 1921 de, sendikaların grev fonlarından önemli bir düşme görülmüştü. Hükümet ise, grev sona erinceye kadar Hyde Park'da, Londra çevresinde besin ihtiyacını karşılamak için kurduğu merkezden 73.000 Sterlin kâr sağlamıştı.

Genel Grevin ihanete uğraması, yarattığı karamsarlık ve tereddütler, Sendikaların üye sayısında önemli

düşmelere ve daha önemlisi, sendika kasalarının fakirleşmesine sebep oldu. 1926 ve 1934 arasında, sendikal hareketin gücünde azalma meydana geldi. Profesör N. Barou, (İngiliz Sendikacılığı) kitabında, «1920 lerin savaş sonu bunalımı, sendikalar bakımından 1914 -18 arasındaki dönemlerden daha önemli idi. Fakat, savaş yıllarında, göze çarpan en önemli husus, Sendika üye sayısında gittikçe azalma olması idi. Hiç kuşkusuz, 1926 Genel Grevinin yenilgisi 1920 lerin son yıllarında sendikaların gelişmesine en büyük engel olmuştu.» diye yazmaktadır.

Bugün hiç kimse, İşçi Partisini sendikaları ve tüm işçi sınıfı teşkilâtlarını böylesine zayıflatan nedenin, Genel Grev yenilgisi olduğunda kuşku duyamaz. Bu durum, gittikçe artan işsizlik karşısında işçi direnişinin parçalanmasına ve İşçi Partisinin bölünmesine ve Ramsey Mac Donald'ın 1931 de partiyi satmasına yol açtı. Tüm hareket, gerek Genel Grev sırasında ve gerek ondan önce önderlerinin hatalarını pek pahalıya ödemek zorunda kalmıştı. Genel Grevdeki yenilgisinin, — mücadelenin siyasi anlamda bir başarısızlığa uğramadığı, ama sanayi alanında bir yenilgiye uğradığı bir sırada — işçi hareketinde nasıl başka sıkıntılara yol açtığını göreceğiz. Kararsız yöneticilerin hareketleri yüzünden zayıflayan sendikalizim hareketi, hızla düşme kaydetti ve kin güden şedit hükümetin, ünlü 1927 Sendika Anlaşmazlıkları Kanununda en yüksek aşamasına ulaştığı bir ölçüde, sendikal haklara saldırmasına yol açtı (bu kanun, 1. Dünya Savaşından önce herhangi bir muhafazakâr hükümeti tarafından onaylanan kanunların en insafsız ve kindarı idi). Zemin gayet titizlikle hazırlanmış, hazırlık çalışmaları son derece titizlikle plânlanmıştı. Grevin hazırlıkları bakımından, hükümet büyük bir önsezi ve dikkatle hareket etti; çünkü, hükümet iş-

çilerin becerikli ve ateşli bir yönetim altında, Genel Grevi tekrarlayacak bir hava içinde olduklarını görebildi. Önemli olan nokta, bu hareketi başlamadan durdurmaktı. Hükümetin kullandığı makas 1927 Kanunu idi. 1926 da, grevlerde 160 milyon iş günü kaybı meydana gelmişti. Baldwin ve kabinesi böyle başka yıllar geçirilmemesi için kararlıydılar...

Tek birşey, sadece tek birşey, hükümetin karşı saldırısını geciktirdi: Madencilerin uzayan direnişleri. Madenciler hâlâ mücadeleye devam ederlerken hiç bir hükümet böylesine kin kusan bir kanunu uygulamağa cesaret edemezdi, çünkü hiç bir kanun işçi sınıfı dayanışması karşısında dayanamazdı. Altı aylık inanılmaz zorluklara rağmen, madencilerin mücadelesi başlı başına bir cilt teşkil eder. Madencilerin, 1926 Kasımında dayanılmaz yokluklar ve tükeniş içinde işlerine döndüklerinde işçi sınıfı mücadelesinde en muhteşem bir destan da sona eriyordu. Çünkü hatırlayın, madenciler Genel grev başlamadan günlerce önce lokavta uğramışlar, tüm ıstıraplara maruz kalmışlardı ve şimdi cepleri bomboş, yıkılmış, ama gözlerinde kin pırıltıları dolu olarak işlerinin başına dönüyorlardı.

İşbaşı yapılmasından hemen sonra, madencilerle hükümeti biraraya getirmek için yeni girişimler yapıldı. Fakat, Samuel Memorandumu üzerine, 17 Mayıs günü Madencilerle ilgili daimi sekreterlik tarafından ilgi çekici bir beyanat verildi. Sekreter, Madenciler Federasyonuna, «Hükümetin teklifleri Samuel Memorandumundaki tekliflerden ayrı mütealâ edilmelidir. Samuel Memorandumunun resmî bir niteliği yoktur. Madenciler, Hükümetin anladığı tarzda, bu raporu kabul etselerdi, bu durumda çözümlenmesi imkânsız bir durum yaratılmış olacaktı.» diyordu. (Bu son cümle Genel Kurulun Grevi sona erdirme durumunu örtbas etme

amacına yöneliktir). Yalnız iki gün önce, bir İşçi Partili milletvekili olan Wheatley Başbakandan, Genel Grevin süresi içinde Sir Herbert Samuel Memorandumunu madenciler anlaşmazlığının çözümlenmesinde esas kabul edeceğini söyleyip söylemediğini sormuştu. Şu soruya başbakan «hayır» diye cevap verdi.

Madenciler, ister resmî çevrelerden, ister resmî olmayan çevrelerden yapılan tekliflere kanmamışlardır. Onlar, daha önceleri de böyle birçok tekliflerle karşılaşmışlardı. Bundan dolayı onlar, kuşku ile karşıladıkları ve hükümetin Samuel Kraliyet Komisyonu raporundaki tavsiyeleri yerine getireceğini taahhüt eden Baldwin'in teklifini reddettiler. Başbakanın bu teklifi ilân etmesinden bir gün sonra (1 haziran), olağanüstü yetki Kanunu uygulanmağa başlandı. Bu kanun, madencilerin direnişini baskı altına alma amacını güdüyordu ve 1926 yılı içinde 6000 hüküm verilmesine sebep oldu.

15 gün sonra hükümet, madencileri yalnız daha düşük ücretle çalışmağa zorlamakla kalmayıp, daha uzun süreli çalışmaya sürükleyen 1919 yedi saat Kanununu yürürlüğe sokmakla en büyük skandalı, iki yüzlülüğü yarattı. Bu durum, Kraliyet Komisyonu raporundaki tekliflerle açıkça çelişki halindeydi. Daha da kötüsü, uzun çalışma süresi, on binlerce madencinin işsiz kalmasına sebep oldu; grevlerde birinci derecede rol oynayan işçilerin işe alınmamalarında işverenler özellikle titiz davrandılar. İşçi Partisi milletvekilleri, Başbakanı açıkça maden sahiplerine angaje olmakla suçladılar. Başbakan, bu suçiamayı, taraflar anlaştığı, yani daha doğru bir ifade ile madenciler boyun eğdikleri takdirde, madenlerin yeniden organize (millileştirme değil) edilmesi için bir kanun sunacağını söyleyerek cevapladı.

Hükümetin insafsız tutumu bu kadarla kalmadı. Grevi kırmak için her çaba harcandı. Grev gözcüleri ve aktif grev destekleyicileri tutuklandı ve yüzlercesi hapse atıldı. Maden ocaklarında yapılan toplantıları dayakla dağıtma, madenciler ve ailelerine ülke içinden ve dışından yapılan yiyecek ve diğer yardımların önlenmesi gibi çeşitli tedbirlere başvuruldu.

Bölgesel otoritelere, yardımların ele geçirilmesi, engellenmesi ve bebeklere bedava süt, fakir çocuklara bedava yiyecek dağıtımının önlenmesi tenbih edildi. Hatta bu arada, Sağlık Bakanlığına Whitehall'ın yardımların önlenmesi talimatına uymayan memurların işlerine son verme yetkisini veren bir kanun da yürürlüğe kondu. Fakat, ıstıraplar okadar büyüktü ki, bu yardım heyetlerinde çalışan memurlar Bakanlığın tamimine aldırış etmediler, ama derhal işlerine son verildi. Kötü niyet, sadece ülke içinde uygulanmadı. 1926 ağustosunda bir madenciler delegasyonunun Amerikaya ziyaretinin arifesinde, Baldwin Amerikan yetkililerine bir mektup göndererek İngiliz maden ocaklarında ivedi bir yardıma ihtiyaç olmadığını bildiriyordu. Başbakan tarafından desteklenen «Çocuklara yapılan zulmün önlenmesi Ulusal Derneği», bir rapor yayınlıyarak madencilerin çocuklarının ivedi yardıma ihtiyaçları olmadığını bildiriyordu. **«Kadınlar ve Madencilerin Iokavtı»** kitabında Dr. Marion Phillips, bir gazetecinin, adı geçen raporun madencilere ülke içinden ve dışından yapılan yardımları men amacı taşıyıp, taşımadığı sorusuna, «evet taşıyor» cevabını veren N.S.P.C.C. yetkilisinden söz etmektedir.

Bu işçi sınıfının mücadelesinde fedakârlık gösteren muhteşem kadın ve erkek topluluğuna derin bir saygı besleyen basit halk, İngilterenin maden köylerine yardım yağdırdılar.

(İşçi Partisi kadınlar kolu başkanı Dr. Marion Phillips'in başkanlığındaki) Madencilerin eş ve çocuklarının kurtarılması Komitesi, büyük bir görev yerine getirdi. Yurt dışından gelen yardımcıları önlemeğe çalışan hükümete rağmen, Sovyetler Birliğinden, Amerikadan ve Avrupa Sendikalarında, özellikle Belçikalılardan madencilere yardım geldi. En büyük yardım, Rus işçilerinin ayrılan ücretlerinden toplanan 1 milyon Sterlin, Sovyet T.U.C.'u (Sendikalar Konfederasyonu) tarafından yapıldı. Genel Kurulun aksine Madenciler Federasyonu, «Moskova altınları» suçiaması tehdidinden korkmadı.

Haziran ayı başlarında, Genel Kurul Grev hakkında resmî bir soruşturma açmak üzere sendika yöneticilerini toplamayı kararlaştırdı. İlk başta, Genel Kurul bu hususta isteksizdi, fakat daha sonra tabanda gittikçe yaygınlaşan hoşnutsuzluğu kontrol altına alma ihtiyacını duyan üye sendikalardan gelen baskı sonucu, toplantıyı kabul etti. Komünistler ve Azınlık Hareketi, Sendikalar Konfederasyonunun tüm Sendika üyeleri için bir yardım fonu kurmasını ve yabancı kömür ithalâtına ambargo konulmasını talep ettiler. T.U.C. 1926 kongresi Bournemouth'da toplandığı zaman bu hususta hiç birşey yapılmamıştı, fakat aşağıdan gelen baskı gitgide o kadar yoğunlaşmıştı ki, böyle bir yardımlaşma fonu için özel bir konferans çağrısında bulunuldu. Bu fon, iki ayda 43.000 Sterline yükseldi. Allen Hutt kitabında, «Genel Kurul tarafından resmen açılan Madencilere yardım fonu, 19 haftada ancak 9.525 Sterline yükselebilmişti. Yabancı kömür üzerine boykot kararı, bir süre sonra yalpaladı ve daha sonra tamamen bir yana itildi. Eylülde, Uluslararası Madenciler Federasyonu, İngiliz T.U.C.'sinin desteklemesi şartı ile

uluslararası bir grev hareketini başlatma kararı aldı, ama teklif karşılık görmedi.»

Haziranda, sendikalizm hareketi, Genel Grevi sona erdirme konusunun tartışılacağı sendika yöneticileri konferansını merakla ve hırsla bekliyordu. Toplantı tarihi 25 haziran olarak tesbit edilmiş ve Genel Kurul tarafından toplantıya sunulmak üzere uzun bir rapor hazırlanmıştı. Fakat son anda, toplantı, açılmasına 3 gün kala ertelendi. T.U.C. ile Maden İşçileri Federasyonu arasında, maden işverenlerinin lokavtı sona erinceye kadar soruşturma toplantısının ertelenmesi konusunda anlaşmaya varıldığı bildirildi. Bu tedbire, madencilerin mücadelelerini aksatmamak için başvurulduğu söylenildi. İddia edildiğine göre, o sıralarda yapılacak bir toplantı, taraflar arasındaki havayı sertleştirebilir ve anlaşma olanaklarını daraltabilirdi. Bundan dolayı, lokavt süresine karşılıklı suçlama üzerinde geçici bir ateş kes'in uygulanması ve Madencilerin Genel Sekreteri Arthur J. Cook'un çok satılan «9 gün» adlı kitabının (ki, kitap Genel Kurulu sert bir biçimde suçluyordu) satışının durdurulması ve Madencilerin durumunu tehlikeye sokacak hiçbir şey yapılmaması hususlarında anlaşmaya varıldı. Görünüşe göre, o sıralarda kamu oy'una hiç bir husus açıklanmamalı idi. Fakat, bu görüşün tersi bir görüş de, Sendikalizm hareketinin herşeyi bütün çıplaklığı ile bilmesinde yarar olduğu görüşü idi ve bu görüş de önceki görüş kadar güçlü idi. Grevlere katılmış olan tüm erkek ve kadın grevciler, Genel Grevin sürdüğü 9 gün içinde üstlerinden talimat almak zorundaydılar. Maden İşçileri Federasyonunun desteklediği Cook'un tutumu, lokavt dolayısıyle Genel Kurul ile daha fazla başlarının belâya girmesinin önlenmesinden yararlanmasını sağ-

ladı. Sendikalar yürütme Kurulları arasında yapılacak özel bir toplantıda bir uzlaşma elde edilebilirdi.

Böylece, «Haziran Paktı» (T.U.C. - Madenciler anlaşmasına verilen ad) geri plâna atıldı ve T.U.C.'nin Bournemouth'da yapılan Eylül Kongresine kadar Genel Grevi tartışacak Sendikalararası büyük bir toplantı yapmadı ve sadece Haziran Paktı Sansüründen sızan haberlerden bir sonuç çıkarılmağa çalışıldı. Bununla beraber, bu durum Genel Kurulun Madencilerin tutumuna yönelttikleri saldırının devam etmesini önlemediği gibi, ertelenmiş Haziran toplantısında sunulması kararlaştırılan raporda, madenciler hakkında şu komik suçlama yer almıştı: «Genel Grev, sadece tek bir nedenden sona erdirildi. Şöyle ki, Madenciler Federasyonunun tutumu, Grevi amacının dışına çıkarttı.» Ne saçma bir iddia. Madencilerin, Genel Kurulun grevi satmasını kabul ederek, üyelerinin çoğunun ücretlerindeki büyük düşme olayını görmemezlikten gelecekleri ilân etmek! Olayların onayladıkları gibi, hiç bir resmi garanti olmaksızın geri çekilme politikasını kabul etmek!

Bournemouth Kongresinde yaptığı konuşmada Arthur Pugh, «Madencilerin anlaşmazlığı, aslında yarattığı ani etki bakımdan önemli idi, derece derece yaygınlaşarak olayı çok aştı. Grev, tüm iş alanlarında çalışan işçilerin, sanayiin yapısı ve sanayi düzeni politikasına karşı gittikçe artan hoşnutsuzluğunu ve işçilerin yaşama düzeyini düşürmek sureti ile ekonominin canlılık kazanacağı, Sanayinin sağlıklı şartlara kavuşacağı ve kötü giden ticaretin iyiye doğru yöneleceği hakkındaki geleneksel görüşe karşı direnme hususundaki kararlılıklarını yansıtmıştır.» diyordu. Bu görüş, Genel Kurulun Grev süresince benimsediği tutumun tam tersi bir nitelikteydi. İşte, trajedinin kökü bura-

daydı. Daha sonra, A.E.U. sendikasının Genel Başkanı olan sol kanat mensubu Jack Tanner, Genel Grev'le ilgili tartışmayı T.U.C. Genel Kongresine getirmek amacı ile raporu ele aldı ve onu, N.U.R, (Demiryolu İşçileri Sendikası) dan W.C. Loober izledi. Ama bu girişim, delegelerden «Haziran Pakt»ına uyulmasını isteyen A.J. Cook tarafından önlendi ve yenilgiye uğratıldı. Bu sırada Cook'un prestiji yüksekti. Yani, kongrede «Haziran Paktına» karşı çıksa idi, hiç kuşkusuz kongreyi peşinden sürükleyebilirdi. Ama, madenciler daha sonraki olayların ışığı altında yanlışlara sapmışlarsa da, hiç kimse onların içten ve namuslu tutumlarını inkâr edemezdi.

Madenci milletvekili ve Genel Kurul üyesi olan Bob Smillie Kongrede, madencilere ve ailelerine yapılan yardımın iki katına çıkarılması için gözleri yaşlı olarak ve heyecanla çağrıda bulundu ve gür sesi ile haykırdı: «Her maden köyünde ve kentinde madencilerin evlerindeki kötü şartların etkisi ile morallerinin zayıfladığını, buna karşı madenci eşlerinin de isteklerin elde edilinceye kadar bir adım geriye gitmek istemediklerini işitmiş ve görmüş bulunuyorum...»

Sonra, T.U.C. kongrelerinde ortaya çıkan en şaşırtıcı olaylardan biri cereyan etti. A.S.L.E. Federasyonu sekreteri olan ve J. H. Thomas'ın yakın dostu John Bromley, Genel Kurul tarafından Smillie'nin para yardımının arttırılması için yaptığı çağrıyı desteklemek için görevlendirildi. Genel Kurul, bundan daha patavatsızca bir hareket yapamazdı, çünkü adı geçen Bromley, iki ay önce «Haziran Paktı» konusunda madencilerle çatışmış ve onları kırmıştı. Bromley, Sendikasının dergisinin temmuz sayısında, Genel Kurulun yerine getirilmemiş olan Haziran toplantısına sunulmak üzere hazırladığı raporun tümünü yayınlamıştı. O

sıralarda bu rapor gizli tutuluyordu, fakat Bromley'in bu hareketi, Genel Grev sırasında madencilerin tutumuna en sert saldırılarda bulunan basında en geniş bir biçimde yer aldı. Hutt, «Bromley'in yayını, kasıtlı olmasa dahi Haziran Paktının çirkin bir biçimde baltalanmasından başka bir şey değildir. Genel Kurulun tutumunun anlamı, Bournemouth Kongresinde Bromley'in madencilerle ilgili kararın sözcüsü olarak seçilmesinden çıkarılabilir.» şeklinde yazıyor.

Seçilen sözcünün adı ilân edilir edilmez, madenci delegeler ayaklanarak büyük bir protestoya başladılar. Koltukları tekmeleyip, kürsüye saldırdılar. Kongre başkanı sesini işittirmek için zorluk çektiğinden, kongreyi erteledi. Bunun üzerine, madenciler «Kızıl Bayrak» şarkısı ile yürüyüşe geçtiler. O zamana kadar görülmemiş olan böylesine bir gösteri, kongrenin alışılmış geleneklerine aykırı idi. Kongreyi kin ve öfkeye boğmak için tek bir kıvılcım yetiyordu. «Bromley olayı», Genel Kurul ile madenciler arasındaki ilişkileri düzeltmede yararlı olmadı, zaten başka türlüsü de beklenemezdi.

Bournemouth Kongresinden önceki günlerde, madencilerle işverenleri bir araya getirmek için yeni çabalar harcanmıştı, ama her çaba ücretlerde indirim engeli yüzünden boşa gitti. Temmuzda. Kiliseler Birliği, İşverenlerin ücret indirimi söz konusu olmadan sözleşmeyi kabul etmelerini teklif ederek aracı olmak istedi. Madenciler Federasyonu Yürütme Kurul'u bu teklifi kabul etti ve bölgelerde bu konuda yapılan oylamada, her ne kadar oy çokluğu hafifçe teklifin reddi lehinde idi ise de (333.036»'ya karşı 367.650), yeterli çoğunluk teklifi kabul etmişti. Buna karşılık, Hükümet Kilisenin bu teklifini reddettiğinden hiç bir hareket olmadı bu yönde. Yine aynı ay içinde, İşçi Partisi anlaşma yollarının ve araçlarının tartışılmasını istedi, ama teklifleri Kilisenin aki-

betine uğradı ve madenciler tarafından reddedildi. Ağustos ayı içinde, madencilerle hükümet arasında yapılan toplantılar bir sonuç vermedi ve ekim ayında, madencilerin yaptığı bir toplantıda uzlaşma yeniden reddedildi ve hatta, Güney Galler bölgesinde tüm güvenlik elemanlarının çekilmesi için alınan karar kabul edilerek mücadele daha da ileri götürüldü. Bu konferansda, madenciler arasında ufak bir bölünme olduysa da madencilerin büyük kitlesi hâlâ önderlerinin arkasında kenetlenmiş bir halde idiler.

Bu sıralarda, Komünist önderler hapisten çıkmışlardı. Bu arada İçişleri Bakanı, bu önderlere gözkulak olunması hususunda israr ediyordu. Hatta, William Gallacher'in Durham'da yapacağı konuşmayı yasakladı. Gallacher, maden ocaklarında düzenlediği seri konuşmalarını polis kordonu altında sürdürdü. Gallacher bu konuda şöyle yazıyordu: «...Arkadaşlar ilân ettiğim konuşmaları yapmam hususunda kararlı idiler. Ve konuştum, ama her konuşmamda polislerle dolu idi ocaklar. Toplantı, tıklım tıklım dinleyici ile doluyordu ve toplantıya başlarken kürsüye zor gelebiliyordum. Kırk, kırkbeş dakika konuşuyordum ve tekrar polislerin beni tutuklamalarına fırsat bırakmadan oradan uzaklaşıyordum. Çünkü onlar daha sonra gideceğim yeri bilmiyorlardı, aslında bunu ben de bilmiyordum...»

Genel Grev ve madencilerin uzun aylar süren mücadelesi sırasında Komünist Partisi, Harry Pollitt'in yönettiği Azınlık Hareketi ve Wall Hannington yönetimindeki Ulusal İşsiz İşçiler Hareketi, madencilerle sıkı bir dayanışma kampanyası başlattılar. Onların bütün gücü, mücadelenin arkasında yer aldı. Fakat, Komünist Partisi, üye sayısı ve malî güç bakımından hâlâ zayıftı. Fakat partinin etkisinin gitgide büyüdüğü ve 1926 sonba-

harında üye sayısının 5.000 den 10.000 çıktığı gerçekti. Komünist yayın organlarının satışı da artmıştı.

Aslında partinin üye sayısı 1921 de 10.000'e çıkmış ve 1923 de yeniden 5.000'e düşmüştü. Ve şurası açıktı ki, olaylardan ders alınmamıştı; çünkü 1927'nin sonunda üye sayısı yeniden 5.000'e düştü. Bu durum, biraz da işsiz sayısının artmasına ve aldatılmaya bağlanabilir. Gerçekte, istatistiklerin de doğruladığı gibi, düşen yaşam düzeyi, bazılarının sandıkları gibi büyük çapta bir Komünist hareketi yaratmamaktadır. İşçi hareketinin tüm gücü, Genel Grevi izleyen üç yıl içinde çok yavaşlamıştı.

Ulusal İşsiz İşçiler Hareketi, kömür ocaklarında işsizlik ve yoksulluğa karşı geniş bir kitle ajitasyonunu yönetti. Hareket, Genel Grevden sonraki ve devam eden lokavt sırasındaki madencilerin mücadelesini yönetmiş ve Wal Hannington'un şaşırtıcı ölçüdeki enerjik önderliği altında, maden ocaklarında 1927'den 1928'e kadar süren kampanyayı sürdürmüştü. Fakat, Rhondda izbelerinden ve kendi haline terkedilmiş ocaklardan fırlayıp, 1927 kasımında Londra'ya yürüyüş yapan Gal'li madencilerin ve 1928 de Edinburg'a yürüyüşe geçen İskoçyalı madencilerin hareketleri bu kampanyanın dışındaydı. Bu sıralarda ise, T.U.C., Genel Kurulu madencileri tamamen yalnız bırakmakla kalmamış, onların yoksulluğa karşı mücadelelerinde yardım etmeği reddettiği gibi, yürüyüşleri de sabote etmişti. Genel Kurul adına hareket eden Walter Citrine, sendikalara birer mektup yollayarak yürüyüşçülerle işbirliği yapmaktan kaçınmalarını ihtar etmişti.

Hannington, bu günlerde madenlerde cereyan eden sahneleri şöyle canlandırır: South Wales maden ocaklarında binlerce yoksul, sefil insan tamamen desteksiz bırakılmıştı. Sadece ev kiralarını ödeyebilen binlerce

aile, tam bir açlığa terk edildiler. Durumdan haberdar olmasına rağmen muhafazakâr hükümet, bu durumu önleyecek olanaklara sahip olmadığını ilân ediyordu. İşsizlik Sigortası Kanunu hükümlerine göre nizamnameler yayınlayan Çalışma Bakanlığı, türlü bahanelerle binlerce işçiyi bu yardımdan mahrum bırakmanın yolunu buldu. Bu bahanelerin bazıları, iş bulma garantisine sahip olmama, iş arama çabası sarfetmeme, bazılarının çok yaşlı olması, bazılarının çok genç olması, bazılarının da yardım edecek akrabalarının bulunması gibi nedenlerden ibaretti.

26 Ekim 1926 da, T.U.C. Genel Kurulu iki tarafı yeniden bir araya getirmek için girişim yaptı ve dört hafta devam eden görüşmelerden sonra,, bu acı mücadelenin bittiği ilân edildi. Fakat bu ilândan sonra bile, mücadeleye devam etmeğe hazır bir çoğunluk vardı.

T.U.C. nin bu hareketinin sonucu, hükümet belirli ve zorunlu bir ücret indirimini içeren bölgesel sözleşmelerle ilgili teklifini yaptı. 13 Kasımda, madenciler bu teklifi 20 bölgede oylamaya sundular. Sonuç, 460.806 redde karşı 313.200 kabul idi. 11 bölge «evet» demişti, 7 bölge ise «hayır» ve 2 bölge tarafsız oylamada bulunmuştu.

Durham, South Wales, Lancashire ve tüm İskoçyadaki büyük maden ocakları hâlâ kavgayı sürdürüyorlardı. Derbyshire, Midlands ve Yorkshire bölgeleri kavgayı bıraktılar. Madencilerin yürütme kurulu, mücadeleyi bırakan bölgelerde onları grevde tutan şeyin yanlız grev heyecanı olduğunu biliyordu. Fakat açlık, tükenme ve umutsuzluk onları dize getirmişti Onlar yaz boyunca ve kış aylarının başında mücadelenin, sendikalist hareketin geri kalan bölümünü yeniden savaşa sokacağı umudu ile yiğitçe mücadele etmişlerdi, ama sonuç ortada idi. 19 kasımda, madencilerin delege toplantısında böl-

gelere, sözleşme müzakerelerine başlanması ve mümkün olan en iyi sözleşmenin yapılması ve sonuçların sendikaya sunulması bildirildi. Bazı bölgelerde utandırıcı sözleşmeler yapıldı. Son çabalar da sonuç vermedi ve Delegeler Kurulu, 26 Kasımda lokavtı resmen sona erdirdi.

Madencilerin giriştiği bu tarihi direnişlerinde karşılaştıkları istirap ve yoklukların tam hikâyesi, tüm gerçekliği ve trajik ölçülerle hiçbir zaman anlatılamıyacaktır. Biz ise ancak, orada burada onların karşılaştıkları umutsuz durumu ve karşılarına insafsızca dikilen devlet mekanizmasının yaptıklarına sadece bir anlık göz atmakla yetinebileceğiz.

O ne muhteşem, ne keskin ve yürek parçalayıcı bir kavga idi! Gözlerinde açlık, umutsuzluk, paçavralara bürünmüş, evleri hüzün dolu bu erkek, kadın, çocuklar daha fazlasına nasıl dayanabilirlerdi? Burada ideolojiler aramak faydasız, teori keşfetmek veya insanlıktan dem vurmak anlamsızdır. Bu insanlar, bu işe sayısız çeşitli nedenlerden giriştiler, ama hepsinin üstünde yer alan bir neden vardı ortada: Birleşmenin gücünü tatmışlardı, diğer kardeşleri ile omuz omuza dayanmayı öğrenmişler ve sezgi ile bütün bu olan bitenlere, gelecekte elde edilecek çareyi görmüşler, birbirlerine güvenmişlerdi.

Ve maden ocakları köleliğe terkedildi

20 Ocak 1927 perşembe günü Westminster Central salonunda, Sendikalar Yürütme Kurullarının uzunsüredir beklenen Genel Grev sonrası toplantısı yapıldı. Belki de Sendikalizm hareketi tarihinde daha önce vuku bulmayan bir toplantı olmuştu bu. Hatırlanacağı üzere, ertelenen 1926 haziran toplantısı için hazırlanan Genel Kurul raporunun büyük bir bölümü, ocak toplantısından çok önce kamu oyuna açıklanmıştı. Genel Kurul, sert

bir eleştiriye tutulacağını biliyordu ve bunun için bahaneyi gayet iyi hazırlamıştı. Madenciler oraya, kavgaya kararlı olarak gittiler. İki gün süren karşılıklı çatışmalardan bazı kişiler kazançlı çıktı, fakat toplantı, daha sonraki yıllarda Sendikalizm hareketinin yarattığı en güçlü kişilerinden birinin zirveye yükseldiğine tanık oldu.

Walter Citrine, o zamana kadar genel sekreter olarak görev almıştı. Kendisi Eccleston Square'de mevkiini hazırladı, ama bu arada bazı düşmanlar kazandı; siyasî anlamda olmayan ama post kavgası yolundaki düşmanlar. Genel Kurulun üst kademesi kariyerist olarak nitelendirilebilecek kişilerden kurulu idi ve Walter Citrine'in yıldızının parlaması, onları birçok olayda karşı karşıya getirmişti. Fakat, Citrine hedef görününceye kadar dizginleri elinde tutmayı sağlayan başarının tekniğini öğrenmişti. Yalnız, ilk defa olarak Central Hall'da dizginleri elinden kaçırdı. Bu dikkat çekici olayda, yıllarca üst kademede yerleşmiş kişiler de mevkilerini yitirdiler.

Toplantı salonunda engerek zehiri gibi keskin saldırılar yağarken, Citrine kendini akıllıca savundu. Citrine, tüm olaylar boyunca barışçı bir rol oynamış, tarafsız görünmüştü. Bir zamanlar, daha sonra Genel Kurulun reddettiği Genel Grevin hazırlık plânlarını hazırlayarak madencilerin dostu gibi görünmüş, diğer yandan kendisini asla grevin içten savunucusu göstermemişti.

Böylece, Genel Kurulun hiç bir üyesi onu «asi» olarak suçluyamamıştı. Şimdi ise, işlerin dönüm noktasında duruma ayak uydurarak, greve son verme sebeplerinin savunucusu olarak ortaya çıkıyordu. Bu karşılıklı suçlama ortamında parlak bir söyleve başvurdu, çünkü herkes eski kinleri bir yana bırakarak, hareket için birlikte çalışmak istiyordu. Bu yiğitçe bir hareketti, ama yiğitlik pahalıya mal oldu. O andan itibaren, Genel Kurulda Walten Citrine'e rakip olacak kimse yoktu. Citri-

ne, bu toplantıda Arthur Cook'un Genel Kurula şiddetle saldıran konuşmasının ardından yapmıştı konuşmasını «Bu, önemli bir toplantı olarak kabul edilmektedir, belki de en önemli değilse bile, tarihimizin önemli toplantılarından biridir...» diyordu.

Daha sonra Citrine, Genel Kurul'un hazırlıklarındaki ihmallerini parlak bir biçimde savuncu. Halbuki, hazırlık planlarından birini hazırlayan kendisi idi. Madencileri işleri geciktiricilikle suçluyordu. Ve söylevini, kendine özgü teknikle şöyle bitirdi: «Bu Genel Kurul ve Kongremiz, başarısızlığın temel nedenlerini bulmak istiyorsa, çok daha derinlere inmelidir. Bunu ancak, madenciler mi, yoksa Genel Kurul mu haklı konusunu araştırmaksızın, oturup tüm konuyu objektif olarak ele alıp, kusurları araştırmakla çözümleyeceğiz. Bunu yapıncaya kadar, ne yöneticilerinizi değiştirin, ne de Jimmy Thomas'ın başkanlığını suçlayın, bunların bir yararı olamaz. İstiyorsanız yöneticilerinizi başınızdan atabilirsiniz, ben ise başkanlığı kendime yakıştıramıyacak kadar alçak gönüllüyüm. Sadece bir temsilci olarak kalmayı tercih ederim. Biliyorum, önder olmaktan söz edenler var aramızda, ama bunlar ortaya çıkıp, tabanın isteklerini yaptıklarını söyleyebilirler mi? (gülüşmeler). Evet, önderlik, eleştirileri her an göğüslemeye hazır olmak ve sorumluluğu kabul etmek demektir. Ne Madenciler Federasyonu, ne de Genel Kurul, olanlardan tamamen kabahatsiz tutulabilir. Sizlerden başınızdaki kişileri mümkün olduğu kadar harcamamanızı ve yanlışın nerede olduğunu araştırmanızı rica edeceğim. Bu şartlar altında, başka kişiler başka türlü hareket edebilirler mi idi?»

Cook tarafından ortaya atılan bir yığın soruyu cevapsız bırakmasına ve konuşmasındaki bazı başarısızlıklara rağmen, Citrine Kongreyi kazanmak için ne mümkünse yaptı ve bunda başarılı da oldu. Tek bir konuş-

ma ile, Genel Kurulda 1.095.000 oy'a karşı 2.840.000 oy ile zafer kazanan tek örnek olarak Citrine'nin konuşmasını gösterebiliriz. Bu konuşma çatışmayı durdurmadı, çünkü toplantının ikinci günü madencilerin delegesi S. O. Davies (şimdi İşçi Partisi Milletvekili), demir yolcuların başkanı C.T. Cramp ile sert bir çatışmaya girdi. Genel işçiler ve Belediye İşçileri Sendikası Genel Sekreteri Müteveffa Charles Dukes (daha sonra Lord oldu), Genel Grev sırasında ortaya çıkan ve çatışmaya yol açan eski «yönetim yetkilisi» sorununu yeniden ortaya attı. Memorial Hall'deki kongrede edindiği izlenime göre Sendikaların kendi yetkilerini tam olarak Genel Kurula devrettiklerini söyleyen Charles Dukes'in bu sözleri, «hayır» bağrışmaları ile karşılaştı, ama Genel Kurulun Bay Dukes'ün görüşlerini paylaştığına kuşkusu yoktu. Toplantının son konuşması Genel Kurulu rezil eden genç bir madenci delege olan Peter Chambers tarafından yapıldı. Bu genç madenci delege, kürsüden dönerek şu cümle ile bitirdi konuşmasını: «Başka bir Genel Grev yapacağız ve bu sefer kazanacağız.»

Bir yandan Demiryolu İşçileri Sendikası Başkanı Cramps'in Genel Grev hakkında «bir daha asla» haykırışı ve diğer yandan, madenci delege Chambers'in «Bir daha yapacağız» cümlesi biçiminde ifadesini bulan birbirine tamamen zıt görüşlerle, delegeler kasvetli ocak gününde Central Hall salonunu ikiye bölünmüş olarak terkettiler. Onlar, önlerindeki aylarda kendilerini ne türlü baskı tedbirlerinin beklediğini pek az düşündüler. Önderler kendi aralarında bölünürlerken, işçiler hareket içinde birleşmeyi ve dayanışmayı uygulamışlardı. Baldwin, kanun mekanizmasının yeni bir patlamayı önlemek için derhal harekete geçmesini tasarladı ve böylece derhal harekete geçti —çabuk ve insafsızca ve kötü ün yapmış Sendika uyuşmazlıkları (1927) veya «Grev kı-

rıcı kanun» diye adlandırılan Kanununu şubat ayında parlâmentoya sundu.

Sırf politik olan bu kanun parçası, hiç kuşkusuz hükümetin Genel Grev'den öç almak için giriştiği bir melânetten ibaretti. Kanunun bir bölümü, ilerde ortaya çıkacak benzer durumları önlemeye ve bir adım daha ileri giderek, işçileri korparatif devlette (faşist devlet) denenmiş biçimden pek farklı olmayacak bir biçimde «mutlu sanayi ilişkileri» içinde teşkilâtlandırmaya yönelikti.

Kanunun bir süreden beri hazırlanmakta olduğuna ve Baldwin'in kanunu yürürlüğe sokacak elverişli bir zaman beklediğine dair sağlam deliller vardı elde. Sendikaların, Genel Grev konusunda ikiye bölündükleri bu andan elverişli bir zaman olabilir miydi? Daha 8 Mayıs 1926 da grevin ortasında, Sir Arthur Steel-Maitland (Baldwin hükümetinin bakanlarından) Sir Herbert Samuel'e aracı olarak çabalarına değinerek şöyle bir mektup yazdı: «Genel Greve son vermeyi müzakerelerle razı olmak, gerçekte hükümeti, toplumun kendisinden beklediği görevi yerine getirmekten mutlak olarak alıkoyar... Karşı taraf, Genel Grevin kanunsuz olduğunu biliyor. Telâfisi imkânsız adımlar atıyorlar. Bu bakımdan, kendilerini utandırıcı hükümler içine sokacak herhangi bir müzakereye girmeyeceklerdir.»

1927 tarihli Sendikalar uyuşmazlıkları ve Sendikalar Kanunu, yeni bir «kanunsuz grevler» kategorisi yarattı; artık bir grev kanunsuz kabul edildiği zaman, sendikanın grev fonuna el konabilecekti. Bu yasaklamanın amacı, sadece grevi zorlaştırmak değildi, asıl amaç Sendika hareketini en can alıcı noktasından vurmaktı. Sendikanın malî gücüne saldırmakla, sadece sendikaların müzakere gücü kısıtlanmakla kalmayıp, İşçi Partisinin ana malî kaynağı da kısıtlanıyordu. Sağ kanat par-

tileri, geniş çapta büyük iş çevreleri ve zengin aileler tarafından finanse ediliyordu. Fakat, İşçi Partisi hemen hemen tamamen sendika ödentisine bağlı idi. Çünkü sendikalılar, ayrıca politik ödenti veriyorlardı. Adı geçen kanun ödentisi sistemini değiştirici hüküm konarak, «bu ödenti, sözleşmeye sendikalı istediği takdirde dahil edilebilir» biçimi soktu. Kuşkusuz bu zekice bir tertipti. 1910 da Osborne mahkemesi, politik ödenti zorunluğunu kaldırmıştı, fakat 1913 Sendikalar Kanunu bu hükmü yeniden eski şekle getirdi ve zorunlu ödenti sistemi yeniden yürürlüğe girdi. Şimdi ise, Observer gazetesinin bile kabul ettiği gibi, muhafazakârlar tipik bir «sınıf kanunu» yürürlüğe koymuşlardı.

Kanunun, grev özgürlüğüne etkisi yıkıcı oldu. Bir kimsenin, kanun dışı nitelendirilen bir grev ilân etmesi, Grevi kışkırtma, başkalarını greve katılmaya teşvik etmesi veya böyle bir harekete yardım etmesi, iki yıla kadar hapis cezası ile tehdit ediliyordu. «Kanunsuz Grev» terimi, gerici hükümetlerin elinde korkunç bir baskı gücü oldu ve kuşkusuz, yeni bir Genel Grev girişimi, derhal «kanunsuz» olarak damgalanacaktı.

Bu kanun daha da ileri gitti. Grev yasağı, tek bir sendikanın grevini olduğu kadar, tüm sanayii içine alan grevleri de kapsamına aldığı gibi, hükümeti «doğrudan doğruya müdahaleye zorlayacak veya dolaylı yoldan onu toplum önünde zor duruma düşürecek» grevler de yasak kapsamına giriyordu. Lokavtlar da, grevler gibi yasaklanıyordu. Ama lokavtın durumu değişikti, çünkü kanunî lokavt zaten çok nadir yapılıyordu. İşverenler genellikle işçileri yeni bir sözleşmeyi reddetmeğe zorlayarak, onları acele bir greve iteleyip, açıkça bir lokavttan başka birşey olmayan şartlara sokacak kadar ustaca davranıyorlardı. Adı geçen kanun, onlara göre greve girişecek sendikaları mahkeme önünde ağır cezalar ye-

mekten alıkoyuyordu. Sonuç olarak, kanun direkt saldırgan olmaktan çok, uyarıcı, önleyici nitelikte sayılmalıydı. Ama tabii, direkt olarak saldırgan bir kanunun, işçilerin sözleşme haklarına ve yaşama düzeyine yaptığı etkiden farklı değildi bu kanunun etkisi. Kanun aynı zamanda, mahkemelere sınırsız bir yorum imkânı veriyordu. «Kanunsuz grev» hükmü, greve girişecek işçileri son derece tehlikeli biçimde frenliyordu. Kanun, grev yerinde de bir takım kısıtlamalar getirdi. Örneğin, sivil hizmetlerde çalışanlara, T.U.C. ve İşçi Partisi ile işbirliği yapan sendikalara üye olmayı yasakladığı gibi, bölgesel yetkilileri de sendikalı kişileri işe almayı veya onlara öncelik tanımalarını yasaklıyordu. Bu son yasaklama, hiç kuşkusuz devlet hizmetinde çalışan işçileri hiç sendika ödentisi vermeden aynı haklardan yararlandırmak suretiyle onları sendika üyesi olmamağa teşvik edici nitelikteydi. Aynı yasaklama ticarî olsun, sınaî olsun ,tüm devlet işyerlerinde çalışanlara uygulanıyordu. Prof. G. D. H. Cole'un değindiği gibi, «Bu kanun, 1875 de İşveren ve İşçi Kanunu ile süpürülen eski «hizmetkâr-efendi» Kanununa dönüşten başka bir şey değildi.»

Kanun madde, madde (Yedi maddesi doğrudan doğruya grevi kısıtlayıcı hükümlerden ibaretti) politik özgürlükler bakımından bir geriye dönüştü. 1. madde, Genel Grev ve sempati grevlerini kanun dışı sayıyor ve mahkemelere geniş bir yorumlama yetkisi tanıyordu. 2. madde, grev kırıcılığını koruyordu. 3. madde, grev gözcülüğünü hemen hemen imkânsızlaştırıyordu. 4. madde, sendikaları kamu organlarında görev alan temsilcilerine ücret ödemekten men ediyordu. 5. madde, posta ve diğer sivil hizmetlerde çalışanların örgütlenmiş işçi sınıfına dahil olmalarını yasaklıyordu. 6. madde, belediye kuruluşlarında çalışanların Sendikalı olma tercihini kaldırıyor ve bunların ihbarsız greve gitmelerini suç sayı-

yordu. Ve 7. madde, baş savcıya sendikaları bir av köpeği gibi izlemek ve kanunların üstünde hüküm verme yetkisi tanıyordu.

Walter Citrine Sendika anlaşmazlıkları Kanunu kabul edildiği sıralarda, «elli yıllık çabalardan elde ettiklerimiz elimizden alınmıştır ve sendikalı işçiler artık tamamen örgütlü kapitalizmin insafın terkedilmişlerdir.» demek suretiyle durumun fecaatini dile getirmişti.

Fakat, İşçi hareketinden kanun aleyhine yükselen gür protestoya rağmen, Baldwin hükümeti, etkisi altındaki Parlâmento çoğunluğu, Kanunu parlâmentodan geçirtti. İşçi hareketi, kanun aleyhine büyük bir kampanya açtı, fakat kanuna karşı gürültülü protesto kampanyasını yönetenler, bir zamanlar işçileri batağa sürükleyenlerden başkası değildi, ama onlar artık inisiyatifi kaybetmişlerdi. Şimdi muhafazakârlar öç alma yolundaydılar.

1927 tarihli kanunun İşçi Partisi üzerindeki etkisi büyüktü. Partinin üye sayısı 1926 da 3.388.000 iken 1928 de 2.077.000 düşmüştü. Sendikaların toplam üye sayısı, aynı süre içinde 5.218.000 den 4.804.000'e düştü. 1927-1929 dönemi arasında İşçi Partisi üyelerden elde ettiği gelirin dörtte birini yitirmişti. Bu da seçimlerde işçi adayların mali bakımdan desteklenmesinin kösteklenmesi anlamına gelmekteydi. Adı geçen yıldan, 2. Dünya Savaşına kadar geçen süre içinde, İşçi Partisi Muhafazakârların ağır baskısının ciddi handikabı altında çalıştı. Bu yüzden, İşçi Partisinin 1945 de iktidara gelir gelmez yaptığı ilk iş, bu kanunu kaldırmak oldu.

Genel Grevden geriye dönüş, burada durmadı. İşçi hareketinin horlanışı, aşağılanışı daha da ileri gitti ve harekete, sadece Baldwin'in muhafazakârları virüs injekte etmekle kalmadılar, 1926 Mayısında hareketi satanlar da, bu işlemde ortak rol oynadılar. Bu işlem, «Sa-

nayi barışı» adı altında etiketlendi, yani organize kapitalizmle tam bir işbirliği... Daha iyi sanayi tekniği, ekstra üretim ve bugün kulağımıza yabancı gelmeyen aynı klişeleşmiş sözler. 1927, 1928, 1929 da bu sözler başka maksatlar için kullanılıyordu, ama fark etmez, temel dava tekti. Kapitalizmin sürdürülmesi. İşçi hareketinde önderlik Sosyalizmi içtenlikle yorumlamak dışında her şeyi yapmağa muktedir olanların eline geçmiştir. 1931 yenilgisinin çatırdıları duyuluyordu. O sıralarda komünist Partisi dışında, İşçi Partisinin zayıflığını gören pek az kimse vardı.

İşbirliği ilkesi Genel Kurulda ele alındı ve 1927 yılının ortalarına doğru, yani Sendikalar Kanununa karşı kampanya yürüttükleri bir sırada, Genel Kurul Yöneticileri işverenleri, «Sanayinin verimliliğini arttırma ve işçilerin yaşama düzeylerini iyileştirmede» işbirliğine çağırma konusunda inisiyatifi ele aldılar. Bunlar, 1927 de İskoçyada Sendikalar Konfederasyonu Kongresinde konuşan ve Genel Grev öncesinde, Genel Kurulda «Sol» kanat üyesi olan George Hicks'in sözleriydi.

1927 yılının sonlarına doğru, (sonra Sir Alfred Mond ve İmperial Chemical İndustries adlı muazzam kapitalist şirketin kurucusu olan) Lord Melchett yönetimindeki yirmi belli başlı sanayiciden kurulu bir grup, Genel Kurula sanayinin reogarnizasyonu ve sanayi ilişkileri sorunları üzerinde tartışmaktan memnuniyet duyacaklarını söyledi. 12 Ocak 1928 de, yani Sendika anlaşmazlıkları kanununun yürürlüğe konulmasından 11 ay sonra, ilk sendikacı - sanayici karma Kurulu Burlington House'da çalışmaya koyuldu.

Mondism (sanayi ilişkilerinin bu tarz işleyişine verilen ad) uzun bir süre yaşadı. Hattâ birçok açıdan hâlâ aramızda yaşamaya devam ediyor. «Kapitalizmin geliştirilmesi, yamanması gerekli, kendi iç yapısındaki çe-

lişkiler sonucu yıkılmasına izin vermemeli ve bundan işçilerin yararlanması ve sosyalizmin «barışçı bir yol» bulması gereklidir» biçimindeki görüş, İşçi Hareketinin perspektiflerini hâlâ yolundan saptırmaktadır. Mondism'-in İşçi Hareketinin sağ kanadı tarafından kabulünden 6 yıl sonra, J. M. Keynes, kapitalizmin radikal malî tedbirlerle kendiliğinden kurtarılabileceğini ifade eden ekonomik tez'i geliştiren ünlü Genel Teori kitabını yayınladı.

1929'un İşçi Hükümeti, Mondism'i yürüttü. İşçi Hükümeti, büyük bankalarla ve sanayi kapitalizmi ile sarmaş dolaş oldu ve sonunda kaçınılmaz olarak ölümün busesini tattı. Fakat, Mondism'in başka aşağılatıcı yanları da vardı. İşvereni tarafından işinden atılan veya buna benzer bir haksızlığa uğrayan militan bir işçi, sendikasından destek istemiyecekti, hatta sendikasından ihraç bile edilebilirdi. Sendikalizm hareketi içindeki çürüme, «sanayi barışını», teşkilâtlı işçilerin başına belâ edecek biçimde büyüyordu. Sendikalarda, güvenilmeyen önderleri işçi sınıfının çıkarlarını savunmaya zorlamak için verilen iç mücadele sertleşerek devam etti. İşçi sınıfı kademeleri içindeki temizleme işleminde, henüz engeller giderilemediği gibi, işçi sınıfı büyük güçlüklerle karşılaşıyordu. Cezalar insafsız, haksız ve rezilce idi. İşte, Mondism'in ve işbirliğinin iç yüzü buydu. Bugün de budur.

SONUÇ

Genel Grev'in, T.U.C.'nin tek alternatif olarak «ihtilâl» ile karşı karşıya kalması yüzünden çöktüğü, zaman zaman ileri sürülmüştür. Buna rağmen biz grevin, iktidarı alma veya herhangi bir siyasi ayaklanma planını uygulama aracı veya metodu olarak yapılmadığını biliyoruz. Genel Kurul ise acınacak bir ısrarla Genel Grev'in düzene karşı bir direniş olduğunu inkâr ederek, bu hareketin sadece bir «sanayi uyuşmazlığı» olduğunu iddia etmiştir. Fakat, bütün bu sınırlamalar içinde dahi olanaklar çok büyüktür. Teslimiyet içindeki önder kadrosunun önünde çeşitli taktiksel alternatifler vardı. Mücadelenin uzatılması, daha çok işçiyi mücadeleye çekme, namuslu ve cüretkâr bir önder kadrosunun desteği, Baldwin hükümetini Genel Kurulun iş yapma isteğine inandırabilirdi. Bu durum, Muhafazakâr hükümeti en aşağı, madenlerin millileştirilmesini kabule-ki şimdi bildiğimiz gibi onlar pekâlâ kabule hazırdılar- zorlayabilirdi. Bütün bunlar yerine, Muhafazakârlara kömür sanayiini, gelecek yirmi yıl içinde millileştirildiği zaman, tam tükenme noktasına gelinceye kadar ellerinde tutmaya olanak sağladı. Bu tür gidişin adına da, «evrimci gelişme» adı verildi. Genel Kurulun karşı karşıya kaldığı alternatiflerin, hareketin çökmesi veya devrim olduğunu söylemek gerçekten yanıltıcı bir analizdir. Ama, devlet otoritesine gerçekçi bir yaklaşım yapmaktan, İngiliz İşçi Hareketinin sağ kanadı ve Sosyal Demokratlar her zaman kaçınmışlardır. Modern bir kapitalist toplumda, bir Genel Grev'in veya herhangi bir Grev'in kapitalist

Devlet gücü ile karşı karşıya gelmeyeceğini düşünmek imkânsızdır. Genel Grev, İngiliz işçilerini Sanayi Devriminden bu yana hiçbir olayın karşılaştırmadığı biçimde, iktidar problemi ile karşı karşıya bırakmıştır. 1926 da başarılı bir grev, gidişatın doğal sonucu alternatif bir hükümet olarak, bir İşçi Hükümeti yaratabilirdi ve yaratmalı idi. Bununla beraber, bunu bir devrim saymak güç olurdu; çünkü benzer şartlar altında İşçi Partisi için kazanılacak parlâmenter birzafer nasıl ki, ileri bir adım anlamına gelirse, işçi sınıfının en ilerici unsurları ve sürekli kitle hareketi tarafından belirlenecek iktidar mücadelesi ile de bir tutulamazdı bu hareket.

Baldwin'in, grev'i yasal düzene bir saldırı olarak niteleme gerekçesi, hukukî olmaktan çok, başka temellere dayandırılıyordu. Zaten onun bu gerekçesi, kapitalist devletlerin, üretimin genel bir grev'le durdurulmasını, topluma karşı (yani toplumun mülk sahibi sınıfına karşı) bir tehdit sayan, yasalara ve devlete ve eğer bu ülke çapında ise, meşru hükümete karşı bir saldırı sayan felsefesine dayandırılıyordu. Bu gerekçe, burjuva partileri tarafından benimsenen Devlet görüşünden hareket etmektedir. Fakat bu, yürürlükteki devlet gücü nedir, ne biçim bir şeydir?

Baldwin, grev'in karşısında ezici baskı güçlerini plânladığı zaman, Kapitalizmin gereklerine uygun (yani yönetici sınıfın mülklerini korumak için) hareket ediyordu. Prof. Harold Laski şöyle yazdı bu hususta: «Sendikaların, devlet gücünden bağımsız olduğu, sanayinin ve tarımın çoğunluğunun özel mülkiyete konu olduğu politik topluluklarda bile, ulus hayatının önemli noktalarının tehdit altına girdiğine kanaat getirdiği takdirde, kritik şartlar modern hükümeti... bağımsız bir hareketi,

devlet gücüne mutlak olarak boyun eğecek bir organ haline dönüştürmeğe zorlar.» (1)

Diğer bir ifade ile, devlet gücü, durumun doğal gereği, kapitalist bir devlette, kapitalistin çıkarı ile ilgili olduğu sürece dokunulmaz olan mülkiyet hakkını savunmak zorundadır. Hukuku, Bay Kingsley Martin'in değindiği gibi (2), herhangi bir kapitalist devlet fabrikasında dokunan mülkiyet hakları ile ilgili görüş belirler. Bu hukukta meşruiyet, gerçekte gelenek anlamına gelir, gayrimeşruiyet mülk sahibi sınfların uygun bulmadıkları tutumu ifade eder. Martin ise bu görüşlerine 1926 da hukuk mevzuatının dikkatleri mülkiyet hakkı ile ilgili sorundan uzaklaştırmak için kullanıldığını ve fakirlere verilen cezaların ağırlığı, kanunların tarafsızlığı ilkesinin, mülkiyetin tehlikeye düştüğü yerde sona erdiği görüşünü doğruladığını eklemiştir. Çünkü Northunberland Dükü, Jankey Komisyonuna madenlerden elde ettiği yıllık brüt gelirinin 73.000 sterlin olduğunu söylerken, babadan tevarüs ettiği hakkından başka bir gerekçeye ihtiyaç duymamıştı. «Egemenlik gibi, kapitalist bir devletin hukukî tanımı, ister, Muhafazakâr, liberal, ortodosk ve ister Sosyal-Demokrat olsun, herhangi bir hükümete sendikalarla ilişkilerinde özel bir politik statü verir. Bu statü, sendikaları devletin efendisi olarak düşünmeye ve bir sanayi uyuşmazlığında hükümetin baş-

(1) Yeni toplumda Sendikalar, sayfa 15 (Harold Laski).
(2) İngiliz Kamu Oy'u ve Genel Grev, 105 (K. Martin)

lıca çözüm yolunun, kapitalist ülkelerdeki işçileri zor duruma düşürmek olduğunu açıklığa kavuşturur.» (1)

«Toplumu ciddi bir biçimde etkileyen bir sanayi uyuşmazlığının çıktığı kapitalist bir toplumda» diyor Laski, «hükümetin girişeceği bir mücadele olayı... normal olarak mülk sahibi sınıfın ve onun yöneticileri yararına ve sendikalizmin aleyhine cereyan edecektir.» (2) Bu durum, ulusal ekonomide, tarımda ve sanayide geniş bir özel sektörün varlığını, herhangi bir Muhafazakâr veya Liberal bir hükümet kadar kabul eden bir İşçi Partisi hükümeti için de aynıdır. Laski'nin kendi hükümeti olan İşçi hükümeti 1950 de, 10 gaz işçisi grevciye karşı Savunma Nizamnamesini yürürlüğe koyarken, basın sanayiinde işverenler aynı kanunu ceza görmeden çiğniyorlardı.

Özel sermaye hakkı, geleneksel kapitalist devlet görüşlerinden biridir ve kanunlar tarafından himaye görür. Bu mülkiyet hakkının ihlâl edilemezliğini kanun yolu ile muhafaza etme, kapitalist devletin başlıca fonksiyonlarından biridir. Çünkü, Tocqueville'in dediğine göre, «Demokrasinin tarihi, birinci derecede kâr üretici hareket tarafından belirlenmiştir.» 1926 da madencilerin, işverenleri tehdit etmesi kabilinden, herhangi bir işçi organı bu görüşü tehdit ettiği zaman, bu olay kapitalist

---

(1) 1919 Temuzunda Sverdlov Üniversitesinde «Devlet» üzerinde yaptığı konuşmada Lenin şöyle söylüyordu: Bir cumhuriyet burjuva cumhuriyeti ise, en demokratik bir cumhuriyet olsa dahi, topraklar, fabrikalar özel sektörde ise ve özel sermaye tüm toplumu ücret köleliğine mahkûm etmişse... bu takdirde devlet bir kısım halkın, diğerleri tarafından ezilmesine hizmet eden bir araçtan başka bir şey değildir.

(2) Yeni toplumda sendikalar, sayfa 22.

devlet mantığına göre, devletin temellerini tehdit ediyor sayılmaktadır. Tarih boyunca «yoksulların» giriştiği her hareket, «varlıklılar,» tarafından «kanunsuz» olarak yaftalanmıştır.

Genel Grev'in, İngiliz siyasî kurumlarına etkisi hafif olmadı. Sendika uyuşmazlıkları Kanunu, Sir John Simon'un Genel Grev sırasında hukuk oyunları ile elde etmek istediği durumu, böyle bir fermanla elde etme çabasından başka birşey değildi. Ve tüm entrika ve baskı bütün çıplaklığı ile ortaya çıktığı zaman, sıkıcı durumlarda kaçamaklığı ve bazen de ağzından lâf kaçırması ile ün yapmış Başbakan Stanley Baldwin, bu defa da en gaddarca muhafazakârlığı ile şöyle bir açıklama yaptı: «1923 kasım ayında İşçi hareketini demoralize etme ve İşçi Partisini bizim emperyalist politikamıza uygulamada ve teorimize alet etme aracı olarak, genel seçimleri empoze ettim. 1926 da ise, sendika önderlerini demoralize etmek ve 1925 de en yüksek aşamasına ulaşmış olan sendikalar arası dayanışma kırmak ve bölmek konusunda bir araç olarak kullanmak üzere Genel Grev'i kışkırttım. Şimdi, ne Parlâmento içinde ve ne de dışında herhangi bir önemli politik muhalefet kalmamıştır. Artık çok zayıflamış olan devrimci güçler ne kadar güçlenirse güçlensin, izlemek istediğimiz politikaya engel olabilmelerini önlemek kolay olacaktır.»

Darağacındaki bu felsefe ile Baldwin ve partisi, 1939 cehenemine doğru, 1930'ların ekonomik bunalımına, kitlelerin sefaletine ve işsizliğe ve nihayet şemsiyeli Neville Chamberlain'e doğru uzun bir yürüyüşe çıktılar...

Genel Grev'in sonucunu, tüm trajik gerilemeyi, genel manzarayı biliyor, öğrenmiş bulunuyoruz artık. Savaşa kadar adım adım biliyoruz. Mondizm'den Mac Donald'ın ihanetine kadar, genel bunalım.

dan, Hitler, Mussolini ve Franko'nun kara ellerinin halka karşı kalktığı Faşizmin ortaya çıkışına kadar, İspanya ve Munich'den İkinci Dünya Savaşına kadar.

Reformist Sosyalizm dönemi için en büyük fırsat, 1945 yılında belirdi. Bu sırada sorun şu idi: Kapitalist devlet, mahkeme salonlarının dışında mevcut olmayan bir anayasal düzeni, kutsal mülkiyet hakkının savunulmasında nasıl harekete getirecekti? Bugün bu sorunun cevabı biliniyor, Onlar, hiç bir zaman gerçekten zorlanmadılar

Kapitalist devletin, «Demokratik Sosyalizme» barış yolu ile geçişi kabul edeceği idiası greçeklere uymamaktadır. Ortodoks İşçi Partisi kanadı, hemen hemen diğer burjuva partileri tarafından kabul edilen bir biçimde, Status quo'yu (bazan Sosyal demokratlar tarafından) «hukuk yönetimi» olarak savunulan inanç) saygı değer bulan bir görüşe sahiptir. Reformist Sosyalizm, 1945 genel seçimlerindeki fırsatı bir daha zor eline geçirebilir. Ama İşçi Partisi, kendisinden çok şey bekleyen misli görülmemiş seçmen kitlesinin umduğu temel sosyal devrimi gerçekleştirmeyince, tarihin kesinlikle doğruladığı biçimde başarısızlığa uğradı.

İlerici politikaya ihanet, bugün inanılmaz bir düzeye erişmiştir. Bunun nedenlerinin Genel Grev yenilgisinde aranması gerektiğini ileri sürenler, sorunu fazla basitleştirmektedirler, aslında bu ihanetin kökleri Sosyal-Demokraside aranmalıdır. İngiltere'de, Genel Grev'in başlangıcı ile ihanete uğraması arasındaki süre çok kısa olmuş, çok aşikâr ve kuşkusuz olarak, gitgide artan bir ustalıkla oluşturulmuştur. İşçi sınıfı için 1920 ve 1930 yılları yıkıcı yıllar olmuştu, fakat işçi sınıfının politik yapısı ve bilinci her yeni deneyde daha güçlendi. 1945 de işçi sınıfı, bu tecrübesini İngiliz kaptalizmine ağır bir ders vermek içni kullandı. Fakat, bu deney de göster-

diki, son ders hâlâ alınmamıştı. İhanet güçleri hâlâ bir adım önde gidiyor.

1945 aldatmacasını bugün nasıl açıklayabiliriz? İhanetçiler tarafından kapitalizme verilen ad ne olursa ol, sun, ister «Sosyal-Demokrasi», ister «Demokratik-Sosyalizm» veya «kanun yönetimi» yahut «Batı Uygarlığı» denilsin önemi yok, hepsi temelde aynı gerçeği yansıtmaktadır, yani işçi sınıfının kapitalist toplumun yönetici sınıfı ile işbirliğinin imkânsızlığı gerçeğine dönüp, dolaşıp dayanıyor sorun. Böyle br işbirlği, işçi saflarında bölünmeler, yeni ihanetler, yenilgi üstüne yenilgi ve aldatmaca, umutsuzluk yaratır. 1945 aldatmacası şimdi darmadağın olmuştur, ama dağılan parçaları derinlere yerleşmiştir.

Sağ kanat işçi önderlerinin kokuşmuş etkileri kaçınılmaz biçimde devam etmektedir. İşçiler, yeniden savaş, yıkım ve tarihde daha hiç vukubulmamış ölçüde yıkıcı bir savaş tehlikesi ile karşı karşıyadırlar. Onlar bu defa Muhafazakârlar vasıtasiyle değil, ama Sosyalist adını takınan şeytan maskeliler tarafından cennet bahçesine sokulmuyorlar. Dünyanın en şahlanmış kapitalist devleti olan Birleşik Amerikanın bir uydusu olan İngilterede, yalnız işçilerin namuslu gücü, çabası daha büyük bir felâketi önleyebilir. Bizler, ancak geçmişteki ihanetlerden, yenilgilerden ders almak suretiyle günümüzdeki ihanetleri anlayabilir ve yeni felâketleri önleyebiliriz. William Moris'imizin ifade ettiği gibi «yeni sosyal düzeni kuracak bizler değiliz, geçmiş çağlar bu işi bizler için fazlası ile yapmıştır. Çağların belirtisine net bir biçimde bakarsak, iyi hayat şartlarının elde edilmesi, bizler için mümkündür ve bunu almak için ellerimizi uzatmak işi de yine bizlere düşmektedir.»

1926 yılında İngiltere'de patlak veren genel grev büyük bir sınıf hareketi ve işçi sınıfının yönetici sınıfa karşı girişikleri mücadelenin büyük aşamalarından biridir. Savaş sonrası İngilteresinde başlayan ve ongün içinde biten 1926 genel grevi İngiliz işçi tarihinin altın sayfalarından biridir. Bu grevle İngiliz işçi eylemi yeni boyutlara ulaşmış, egemen sınıfın içyüzünü ortaya dökmüş, sömürülen sınıfların kurtuluşuna yardım etme amacını güden bir yöntem kazanmıştır. Ayrıca ekonomik bunalımın kasıp kavurduğu İngilterede bu grev modern örgütlenmiş işçi kuruluşlarının gelişmesine, burjuva propagandalara rağmen iktidarın sallanışına ve ülkede sosyalist çözümlemelerin geçerliliğini göstermiştir. İngilteredeki işçi sınıfını, işçi sınıfı yapan 1926'daki bu genel grev olmuştur.Bu tarihi olayın cereyan ettiği yıllarla, günümüzün politik, teknolojik şartlarında epey değişikliklerin meydana gelmesine rağmen temel sosyalist ve Marksist ilkeler geçerliliğini sürdürmektedir. Günümüzdeki gelişmiş ve sanayileşme aşamasını tamamlamış kapitalist ve sosyalist ülkelerdeki gelişmelere ve değişimlere özgü epey uzak bir gelecek için söz konusu olabilecek bir bilgi çağı teorileri, sanayi ötesi teorileri gibi sanayi işçisinin ortadan kalktığı veya çok yakın gelecekte kalkacağını iddia eden veya sosyalizm ve Marksizmin değişmeler ve gelişmeler karşısında yetersiz kaldığını iddia eden yeni teoriler ortaya atılmaktadır. Bu türden teoriler, Marksizmin ortaya çıkışından bu yana devamlı olarak ileri sürülmüş ve Marksizmin bir gelişme ve değişim teorisi olduğu gerçeği devamlı olarak unutturulmaya çalışılmıştır. Ücretli kafa ve kol emeği ile sermaye sınıfı çelişkisi varolduğu sürece ve devletlerin dünya yüzünden tamamen silininceye kadar ücretli sınıfın demokrasi ve sosyal adalet mücadelesi sürecektir. Çünkü teknolojiyi de yaratan emektir. Bu kitap tüm emekçilerin, aydınların ve herkesin görüşlerine açıklık kazandıracaktır.

Av. Metin AKTAN